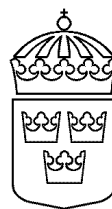

Riksdagens protokoll

2003/04:49

Måndagen den 15 december

Kl. 10.00 – 16.04

Protokoll
2003/04:49

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 8 och 9 december.

2 § Anmälan om kompletteringsval till kulturutskottet och trafikutskottet

Förste vice talmannen meddelade att Miljöpartiet de grönas riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält Helena Hillar Rosenqvist som suppleant i kulturutskottet och Yvonne Ruwaida som suppleant i trafikutskottet.

Förste vice talmannen förklarade valda till

suppleant i kulturutskottet

Helena Hillar Rosenqvist (mp)

suppleant i trafikutskottet

Yvonne Ruwaida (mp)

3 § Återkallelse av motion

Förste vice talmannen meddelade att Ulla Löfgren och Jan-Evert Rådström (m) i skrivelse den 8 december återkallat den av dem väckta motionen 2003/04:MJ249 Blyförbudet.

Förste vice talmannen meddelade att talmannen avskrivit denna motion.

Skrivelsen lades till handlingarna.

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2003/04:141

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:141 av Tobias Billström om en öppnare arbetsmarknad

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 23 januari 2004.

Skälet till dröjsmålet är semester.

Stockholm den 10 december 2003

Justitiedepartementet

Mona Sahlin

Interpellation 2003/04:175

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:175 av Cecilia Wigström om situationen i Vitryssland

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 30 januari.

Skälet till dröjsmålet är att det är fulltecknat till interpellationsdebatten i kammaren den 16 december samt utlandsresa.

Stockholm den 9 december 2003

Utrikesdepartementet

Carin Jämtin

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

2003/04:Sf9–Sf14 till socialförsäkringsutskottet

2003/04:Sf5–Sf8 till socialförsäkringsutskottet

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Utrikesutskottets betänkanden 2003/04:UU3 och UU2

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU1
Utgiftsområde 4 Rättsväsendet (prop. 2003/04:1 delvis).

Rättsväsendet

Anf. 1 BEATRICE ASK (m):

Herr talman! För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 4, men vi moderater står givetvis också bakom övriga moderata reservationer och våra särskilda yttranden.

I lördags kväll besökte jag Närpolisområde Syd i Jämtlands län. Två poliser var då satta att bevaka Härjedalens och Bergs kommuner mellan 17.00 och 03.00. Det är ett enormt område och en uppgift som inte är helt enkel att hantera. Det handlar om ett par tätorter, många byar, flera stora och välbesökta turistområden, långa och halkiga vägar, gränsövergång till Norge och mycket annat. Det handlar om inbrott, slagsmål, narkotika, trafikbrott och familjevåld – där, precis som i alla andra delar av landet. Och det var två poliser.

Jag säger inte detta i första hand för att kritisera just förhållandet då och där, utan för att ställa en bild av verkligheten mot de stora orden i regeringens budgetproposition och i utskottstexterna. Kanske är det hög tid för oss att samlas kring ett erkännande av att vårt rättsväsende är tunt och skört. Ja, jag tycker att det är dags att tala om vad som måste göras för att det ska bli starkare och bättre, i stället för att måla orealistiska bilder av verkligheten.

Regeringens, och därmed även Vänsterpartiets och Miljöpartiets, budgetförslag för nästa år är i sak tämligen innehållslöst och uppgivet. Några anslagsökningar finns – visst – men synar man dem finner man att de mest handlar om att lappa och laga. De långsiktiga bristerna och problemen orkar ni inte ta tag i.

En framgångsrik kriminalpolitik kan bara drivas inom ramen för en allmän välfärdspolitik som innefattar mål om social trygghet, rättvis fördelning och stärkt solidaritet mellan människor, skriver majoriteten om kriminalpolitikens inriktning. Ja, men hur ser det ut i verkligheten efter många års socialdemokratiskt styre?

Den allmänna välfärdspolitiken krackelerar, vårdköerna växer. Inte minst missbrukarvården och omhändertagandet av de psykiskt sjuka skapar stora bekymmer. Vad har hänt med den rättvisa fördelningen? Segregationen ökar i Sverige i takt med att tillväxten avtar. Arbetslösheten växer.

Detta har tillsammans med samhällsutvecklingen i övrigt lett till större och svårare uppgifter för de rättsvårdande myndigheterna. I brist på resurser och riktiga politiska beslut har vi fått en snabb och vildvuxen privatisering av ordningsbevakningen i Sverige. Det blir allt högre tolerans, både när det gäller att inte anmäla brott och när det gäller att avskriva brott. Handläggningstiderna för utredningar är på många håll långa. Det är kö för dem som ska avtjäna fängelsestraff.

Det är mot denna bakgrund budgetförslaget för nästa år ska granskas. De ramar som majoriteten redan har beslutat om innebär att polisorganisationen tillförs ytterligare 225 miljoner kronor. Det sammantagna anslaget till polismyndigheten ska användas till att öka antalet poliser och höja

kvaliteten i brottsutredningarna. Vidare ska insatserna mot människohandel stärkas, och de extra pengarna ska också användas till att betala Västra Götaland för de merkostnader toppmötet i Göteborg för två år sedan ledde till. Det blir inte många kronor över för de långsiktiga problemen med ett sådant budgetförslag.

Rikspolisstyrelsens ledning har konstaterat att "det råder en differens mellan statsmaktens mål för polisverksamheten och myndigheternas reella möjligheter att bedriva polisverksamhet enligt dessa intentioner och mål". Med det anslag majoriteten föreslår och målsättningen att antalet poliser ska öka finns åtskilliga kostnader som inte ryms i budgeten. 80 % av kostnaderna för polismyndigheterna är löner, och med kravet på fler anställda är det helt enkelt en ekvation som inte går ihop, än mindre ger utrymme för nya, omfattande åtaganden.

Vi moderater förordade i vårt alternativ en förstärkning om 700 miljoner kronor. Det ger förutsättningar för att anställa fler poliser och klara en del helt nödvändiga utgifter.

Det pågår naturligtvis ett förändringsarbete också inom polisen i syfte att effektivisera och modernisera arbetet, vilket behövs. Det kan ge bättre brottsbekämpning, snabbare handläggning av ärenden och en rad kvalitativa förbättringar. Med bättre samarbete över myndighetsgränser och nationsgränser kan polisen nå bättre resultat. Däremot anser jag att de som talar om effektivisering för att möta det underskott som polisen i ett flerårsperspektiv skjuter framför sig enbart lurar sig själva eller väljarna.

När det gäller Säkerhetspolisen är majoritetens uppfattning att verksamheten ska dras ned med 30 miljoner kronor, vilket för mig är helt obegripligt. Behovet av ökat personskydd, de internationella kraven på effektiv terroristbekämpning och ökad aktivitet bland extremgrupper gör att majoritetens mycket märkliga slutsats kräver en ordentlig förklaring. Vad är det Säkerhetspolisen ska dra ned på?

Antalet åklagare har också minskat de senaste åren. Organisationen är, vilket uppföljningen visar, ansträngd. Att man har lyckats förkorta genomströmningstiden är ett positivt tecken, men samtidigt finns det många orosmoln. Särskilt illa är att 44 % av våldsbrottsärendena avskrivs på grund av bevissvårigheter. Det behövs insatser för att tidigt höja kvaliteten på utredningarna, vilket ställer krav på åklagare och polis och på samverkan dem emellan. För att bringa ned ärendebalanserna och bibehålla hög kvalitet i arbetet behövs resursförstärkningar som vi moderater har varit beredda att anslå.

När det gäller domstolsväsendet kan man konstatera att nästan inga domstolar når de mål för verksamheten som de själva har satt upp. Variationen mellan olika domstolar är stor.

Det är viktigt att domstolarna är effektiva och att verksamheten håller hög kvalitet. Jag har uppfattat att en hel del av det förändringsarbete som pågår syftar till att åstadkomma och utveckla det. Förändringar av såväl den yttre som den inre organisationen innebär att man måste göra avvägningar mellan olika intressen.

Om resurserna är alltför snäva motverkas och försvåras nödvändigt förnyelsearbete. Det är till men för den rekrytering av nya medarbetare som verksamheten behöver, eftersom medelåldern är hög. Det är ännu inte ett stort problem att domstolarna i allt högre grad förordnar pensionerade domare för att delta i handläggningen av ärenden eller för att

tjänstgöra vid domstol. Tvärtom kan det finnas fördelar att ibland kunna använda erfaren och gedigen kompetens i svåra ärenden. Men om den utveckling som vi kan se fortsätter därför att organisationen inte lyckas rekrytera eller inte vågar anställa fast personal riskeras grunderna för rättstryggheten.

Vi moderater skulle vilja se ett mer självständigt domstolsväsende, och vi menar att ökad kraft behövs i hela rättskedjan. Därför förordar vi en förstärkning också av domstolarnas anslag.

Herr talman! Jag har försökt att hålla mig till de anslagsförbättringar som vi moderater vill se när det gäller rättsväsendet. Betänkandet behandlar också en rad frågor och motioner som rör verksamheternas organisation, arbete och sådant som borde prioriteras när resurserna fördelas. Andra moderater kommer att beröra bland annat frågor om polisens utbildning och inre arbete samt kriminalvården.

Låt mig därför avsluta med att konstatera att det finns en avgörande skillnad mellan oss moderater och Socialdemokraterna när det gäller rättsväsendet. För oss moderater är rättsväsendet en grund för det öppna och fria samhället. Rättsskipningen måste fungera om medborgarna ska ha den frihet och den trygghet som vi anser angelägen. Vi är beredda att göra stora insatser för att klara det. Lag och rätt ska aldrig hanteras som en budgetpost bland andra. Rättsvårdande myndigheter måste ges de förutsättningar som behövs för en väl fungerande verksamhet.

Så är det inte i dag. Utmaningarna ökar. Resurserna och möjligheterna att effektivisera hänger inte med. Kostnaderna för rättsväsendets tillkortakommanden både i pengar och i lidande är mycket stora. När polisen inte kan komma, när brottsutredningar avskrivs, när ärenden blir liggande i årtal och när den hotade kvinnan inte vågar gå ut därför att den dömda ännu inte har fått plats i fängelset, då ligger ansvaret hos regeringen och hos riksdagsmajoriteten. Ni gör helt enkelt inte tillräckligt för att förebygga, ingripa och beivra brott.

Anf. 2 TORKILD STRANDBERG (fp):

Herr talman! Diskussionen om rättsväsendet kommer ofta att handla om siffror. Jag tycker att vi alltid måste ha i minnet att det bakom dessa siffror finns människor av kött och blod. Det finns barn och gamla, det finns föräldrar, det finns anställda och företagare bakom rättsväsendets dystra siffror, människor vilkas liv i grunden förändrats av att de utsatts för brott, människor som har kränkts, fått egendom skadad eller stulen eller kanske värst av allt blivit skadade eller hotade själva.

Brottsligheten är inget abstrakt som finns någon annanstans. Brottsligheten finns överallt och skördar överallt sina offer, stora och små. Under förra året polisanmälades 212 misshandelsfall i Eslöv i Skåne. 1 097 cyklar stals i Kalmar. 3 238 brott mot narkotikastrafflagen anmälades i Göteborg. I Kiruna fick 54 familjer inbrott i sina bostadshus eller i sina fritidshus. I Malmö anmälades 88 våldtäkter. 5 019 olaga hot rapporterades i Stockholm. I Linköping blev 42 personer rånade. Sammanlagt anmälades i fjol 1,2 miljoner brott i Sverige. Det är den högsta siffran någonsin. Bakom dessa cykelstölder, inbrott, rån och våldtäkter döljer sig människor som fått förtroendet för samhället rubbat. Brottsoffer måste i hela rättsväsendet bemötas med respekt, förståelse och erkännande.

Brottsoffret ska inte behöva känna sig kränkt två gånger – först av brottslingen och sedan av ett oförstående och oengagerat samhälle.

Grunden för att detta ska fungera är att offret känner sig övertygad om att det finns en rimlig chans att förövaren faktiskt åker fast och att brottet som hon eller han har utsatts för klaras upp. Det finns skäl att starkt ifrågasätta om så är fallet i dag.

Situationen inom det svenska rättsväsendet är pressad. Poliserna är för få, och de saknar en hel rad viktiga redskap för att komma åt den grövsta kriminaliteten. Åklagarna dignar under ärenden att behandla. Domstolarna är hårt ekonomiskt pressade. Och enligt Domstolsverkets generaldirektör är varannan tingsrätt i Sverige hotad av nedläggning. Situationen inom kriminalvården är akut. Överbeläggning, brist på rehabilitering och drogmissbruk är bara några av de problem som pockar på vår uppmärksamhet i den här kammaren.

Herr talman! Sverige behöver fler poliser, och polisen behöver få tillgång till nya arbetsmetoder för att kunna klara upp den grövsta kriminaliteten. Det råder ingen tvekan om att poliserna är för få i vårt land. Om man ringer till polisstationen på helger eller kvällar riskerar man att här och var mötas av en telefonsvarare. De geografiska områdena som ett fåtal poliser ska bevaka blir allt större. Ett välkänt exempel är det från Gällivare/Jokkmokks polisdistrikt som till ytan är lite större än Belgien. Under helgkvällar förväntas detta område bevakas av två poliser. Detta skapar en känsla av otillräcklighet hos poliserna, som vet att de aldrig kan fullgöra de uppgifter som de är ålagda. Det skapar en känsla av otrygghet bland befolkningen när man vet att närmaste polis kanske finns på 20 mils avstånd. Det är ungefär samma förhållande som om Norrköpingspolisen skulle utgå från Stockholm.

En av orsakerna till denna otrygghet är naturligtvis bristen på poliser. Mellan åren 1997 och 2002 har antalet poliser i Sverige minskat med 634. Nu har det vänt, och nu ökar antalet poliser, säger ofta representanter för majoriteten i den här kammaren. Det är sant, men siffrorna är inte fullt så heroiska som uttalandena från majoriteten. Under förra året tillkom 29 nya poliser netto i Sverige. Det är ett ganska magert resultat. Det slår tillbaka på en lång rad områden. Människor tar i större utsträckning lagen i egna händer. De tappar tilltron till rättsväsendets förmåga att skydda mot brott, och enorma summor läggs på bevakning, larm och försäkringar. Denna utveckling, där rättstryggheten har blivit en handelsvara och de resursstarka i samhället kan köpa sig egna lösningar och inte behöver lita till det gemensamma, till polisen och till rättsväsendet, är djupt oroande.

På grund av polisbristen blir också polisens förmåga att klara upp brott lidande. Statistiken för uppkläring av brott är en skrämmande läsning. Av samtliga brott klaras 15 % upp. Bättre uttryckt kan man säga att 85 % av den anmälda brottsligheten inte klaras upp. 85 % av brottsoffren får inte någon upprättelse. I 85 % av fallen kommer en gärningsman inte ens i kontakt med rättsväsendet och ytterst kriminalvården. Av dem som får sin cykel stulen i Kalmar kan bara 1 % räkna med att brottet klaras upp. Av dem som får inbrott i sin bostad eller i sitt fritidshus i Kiruna kan 96 % kallt räkna med att brottet inte klaras upp. Av misshandelsfallen i Eslöv klaras bara vart femte fall upp. Detta utgör troligen en av de största utmaningarna för rättsväsendet. Risker att åka fast när man begår

ett brott måste öka markant. Att 96 av 100 bostadsinbrott inte klaras upp är inte acceptabelt. Att endast 12 % av våldtäkterna klaras upp är än mer skrämmande.

För att klara detta krävs det fler närvarande poliser och fler civilanställda inom polisväsendet så att poliserna får tid att arbeta med just polisuppgifter. Men det krävs också nya arbetsmetoder mot både vardagsbrottsligheten och mot den organiserade brottsligheten. Det kan handla om en ökad användning av DNA-teknik i brottsbekämpningen, och det kan handla om rätten till hemlig rumsavlyssning för att komma åt den grövsta kriminaliteten.

Men inte heller detta är nog. Ett bra exempel på det här är narkotikabrottsligheten. Tullen spelar en avgörande roll i arbetet med att stoppa knarket vid gränsen. Att då föreslå neddragningar på tullen med uppemot 400–500 anställda och lämna kuststräckan mellan Stockholm och Karlshamn, som är 160 mil lång, utan tullnärvaro är ett bra exempel på att den ena handen inte vet vad den andra gör. Att satsa på polisens narkotikabekämpning blir nästan meningslöst när man rustar ned tullen och möjligheterna att stoppa knarket vid gränsen.

Ett litet men bra exempel på hur situationen för våra åklagare är gäller miljöbrotten. För två år sedan tillsattes landets specialutbildade miljöåklagare. Uppgiften var att bekämpa miljöbrotten. Vid utgången av oktober väntade över 4 000 ärenden på att behandlas av landets miljöåklagare. Detta innebär att varje miljöåklagare i dag har ungefär 200 ärenden på sitt bord.

Det är uppenbart att miljöåklagarna tillhör en grupp som behöver förstärkning för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. Att miljöbrotten inte utreds eller att de utreds med stor fördröjning innebär att förtroendet och respekten för vår miljölagstiftning fullständigt urholkas.

Situationen inom kriminalvården är på många sätt ansträngd. Narkotikasituationen är på många håll allvarlig, och överbeläggning är regel snarare än undantag. Överbeläggningen ger ett hårdare klimat, och det är svårt att flytta en fånge som missköter sig.

Under år 2003 har en anställd inom kriminalvården för första gången förflyttats eftersom klimatet på anstalten gjorde att den anställda inte kunde fortsätta trots att han, enligt uppgift, skött sina arbetsuppgifter på ett fullt korrekt sätt. Att flytta kriminalvårdens personal, inte de intagna, måste betraktas som en både farlig och ovanlig åtgärd och signal.

Problemet med att svensk kriminalvård fungerar dåligt har sin förklaring i både ekonomi och politik. Regeringen skjuter i årets budget till pengar men långt ifrån vad som behövs. Regeringen skjuter till 150 miljoner, men kriminalvården måste spara 200 miljoner under år 2004 och på sikt ännu större belopp. När regeringen säger sig satsa på kriminalvården innebär det i praktiken att en hårdbantad organisation tvingas spara, men något mindre än man annars hade behövt. Att kalla det här för en satsning tror jag är något som det blir oerhört svårt att vinna förståelse för både bland de intagna och bland de anställda inom kriminalvården.

Det behövs också en ny politik inom kriminalvården. Det krävs att man vågar ställa krav på fångarna och vågar tro att de klarar att svara på både belöningar och straff. I dag finns det knappast några möjligheter till respons på fångarnas beteende. Detta gör att fångarna har mycket få incitament till skötsamhet och framsteg. Att lägga till tio dagar på straf-

Prot. 2003/04:49
15 december

Rättsväsendet

fet, som man gör i dag om man funnit narkotika hos en intagen, är i stort sett meningslöst och ökar bara det problem vi ser med överbeläggningen. Ett felaktigt beteende måste direkt kunna följas av konsekvens, liksom ett riktigt beteende ska kunna premieras.

Herr talman! Jag står bakom samtliga våra reservationer och vårt särskilda yttrande men yrkar bifall endast till reservation 3 under punkt 5.

Anf. 3 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till reservation 1 under punkt 1. I övrigt står vi kristdemokrater bakom alla våra reservationer och särskilda yttranden.

Förra veckan var jag i Finland och samtalade då med en vänsterpartistisk riksdagsledamot. Hon berättade om den maratondebatt som hade varit i den finska riksdagen i samband med att man röstade om medlemskapet i EU. Hon berättade om debatten och sade att den varade i flera dagar, dygnet runt. Hon sade att det till och med var en talare som i ett svep talade i sex och en halv timmar. Jag utbrast spontant: Det måste ha varit en vänsterpartist. Nej, sade Outi, det var en kristdemokrat. Jag blev något förvånad.

Jag lovar, herr talman, att jag inte ska hålla på i sex timmar här i dag men det skulle vara mycket lätt att tala väldigt länge, mer än den begränsade tid som vi fått oss tilldelade i debatten här i dag. Det är ju ett så engagerande ämne som vi behandlar när vi ska försöka nämna något om polisens situation i Sverige och om kriminalvården, domstolarna och allt annat som rör rättsväsendet.

Tilltron till rättssamhället bygger på att medborgarna kan förlita sig på en effektiv brottsbekämpning och på en fri och oberoende rättskipning som ger trygghet för personlig integritet och egendom. Staten ska skapa rättsregler och tillhandahålla sådana resurser att detta garanteras.

Förutsättningarna för detta är att rättsväsendet har tillräckliga resurser. Det är också, som vi redan upptäckt, vad den här debatten kommer att handla om. Vi kristdemokrater förordar i vårt budgetalternativ en annan inriktning av den ekonomiska politiken än vad regeringen gör. Vi har avsatt 500 miljoner mer än regeringen och dess stödpartier till rättsväsendet.

Men för att lyckas med rättspolitik krävs det inte enbart mer resurser utan också en fungerande organisation och ett bra ledarskap. Dessutom krävs det tydligare målsättningar. Därför vill Kristdemokraterna att regeringen konkretiserar sina målsättningar för rättsväsendet så att de blir mätbara och kan utvärderas. Det krävs alltså mer konkreta mål för att förbättra brottsbekämpningen. Genom tydliga mål ökar kraven på myndigheterna att bedriva en resultatinriktad verksamhet. Vi vill också, som vi säger i en av våra reservationer, att regeringen ska återkomma med förslag till en konkret aktionsplan för hur de anförda målsättningarna ska uppfyllas.

I dag är regeringens mål alltför diffusa. Det är omöjligt att mäta resultaten. Därför krävs det att det här blir mycket mer konkret för att vi ska kunna komma till rätta med den ökande brottsligheten.

Utskottet säger i sitt svar att man vill framhålla att regeringen under senare år har gjort ansträngningar för att göra verksamhetsmålen mer kvantitativa och mätbara. Uppenbarligen har man inte lyckats.

En av de viktigaste åtgärderna för att komma till rätta med de problemen vi har i rättssamhället är att påverka människors inställning till vad som är rätt och fel. Det är därför angeläget att mycket tidigt komma in i en människas liv och påverka dennas värderingar. Bästa sättet att bekämpa brottslighet är, anser vi, förebyggande insatser där framför allt vuxnas ansvar gentemot barn och ungdomar är avgörande.

Vuxenvärldens insatser betyder mycket för att få barn och unga att avstå från att begå brott.

Oavsett hur det brottsförebyggande arbetet ser ut eller om vi har tydliga målsättningar är det av stor betydelse att rättsapparaten fungerar genom hela kedjan. Därför vill jag säga några ord om polisen.

Vi är väldigt oroade över den låga uppklaringsprocenten. I enbart 15 % av fallen binds gärningsmannen till brottet – detta samtidigt som 75 % av alla polisanmälningar avskrivs. Att ett ärende avskrivs innebär inte att någon fällt till ansvar. Olika avskrivningsbeslut som polis eller åklagare fattar medför att berörda gärningar i statistiken redovisas som uppklarade, trots att ingen har dömts för brott. Ärenden avskrivs bland annat för att man ska kunna redovisa låga balanser, även när det finns misstänkta gärningsmän. Detta urholkar naturligtvis allmänhetens förtroende för rättsväsendet. Därför vill jag gärna att majoriteten i dag redogör för vilka åtgärder man är beredd att vidta för att komma till rätta med detta.

Förra veckan hörde vi justitieministern i TV säga att uppkläringen av vardagsbrottsligheten ska öka. Jag skulle gärna vilja veta med hur mycket uppkläringen ska öka, om det finns ett mål för det och vilken strategi majoriteten har till exempel för att följa upp Riksdagens revisorers rapport om avskrivningarna inom polisen.

Också när det gäller nedläggningen av tingsrätterna i vårt land skulle jag vilja ha svar här i dag. Har majoriteten kommit fram till någon konkret slutsats? Är det Domstolsverkets rapport, PM, som gick till regeringen i samband med budgeten som gäller? Jag skulle också gärna vilja ha ett svar på frågan om det ska bli så att vi bara ska ha ungefär en tingsrätt i varje län.

Jag hävdar att de samhällsekonomiska konsekvenserna av den här centraliseringen över huvud taget inte har dragits. Tillgängligheten är också en säkerhetsfråga som vi menar kräver närmare överväganden. Vi motsätter oss nedläggningarna och har i samband med denna budget en reservation där vi kräver att Domstolsverkets ställning och funktion ska utvärderas. Vi anser att regeringen i dag har ett alldeles för starkt grepp om domstolsorganisationen.

Herr talman! Kriminalvården är en avgörande länk i rättskedjan. Om kriminalvården inte fungerar får vi vad vi har i dag, nämligen en återfallsfrekvens på uppemot 40 % bland dem som dömts till fängelse. Det är omöjligt att vara nöjd med att nästan hälften av våra interner återfaller i brott. Dessutom återfaller 60 % i brott av dem som har dömts till fängelse i upp till två år. Hade tiden tillvaratagits på rätt sätt hade vi kanske inte behövt ha tillbaka dessa människor i kriminalvården. Ju fler gånger de återfaller i brott, desto mindre är chansen att rehabilitera.

Vi kan bara konstatera att kriminalvården är i kris. Med för lite resurser, överfyllda häkten och fängelser där intagna till och med får bo i förråd och i andra utrymmen är våra anstalter inga effektiva behandlings-

enheter. Fängelser där knark och andra droger är mer vanliga än bristen på desamma ger ingen rehabilitering för att återintegrera människor i samhället.

Under flera år har jag i den här årliga budgetdebatten lyft upp frågan om det verkligen är rimligt att kriminalvården ska behöva bedriva sin verksamhet på kredit. Man planerar en verksamhet med ett långsiktigt hållbart innehåll och vet att för att kunna genomföra den verksamheten måste man låna pengar genom anslagskredit. Man kan till och med hamna i den situationen att man går för långt och utnyttjar krediten för långt, något som kriminalvården har fått göra år efter år. Nu har man ett underskott på 250 miljoner. Man har alltså inga möjligheter att planera en verksamhet som har det innehåll som krävs för att ge människor den vård och rehabilitering som de behöver för att kunna komma ut i samhället som hederliga samhällsmedborgare, eller åtminstone göra ett försök att komma in i ett hederligt liv.

I vår reservation 26 under punkt 28 belyser vi den katastrofala situation som råder på våra häkten. Det är också en fråga som vi har lyft upp om och om igen både i kammaren och i utskottet. Under 2002 var antalet verkställighetsfall 350 i medeltal i våra häkten. Antalet dömda som väntar på fängelseplats har fördubblats under de senaste två åren. Trots allt fint resonemang, trots alla yrkanden och krav från oppositionen och trots alla löften från majoriteten är situationen sämre än någonsin. Vad avser majoriteten att vidta för åtgärder för att komma till rätta med den här situationen?

Regeringen måste i handling visa att den vill att brotts- och våldsutvecklingen ska stoppas. Den nedmontering som hittills pågått inom rättsväsendet måste vända i en aktiv satsning på fungerande domstolar, polisstationer i hela landet, poliser på gator och torg, fängelser som rehabiliterar de intagna. En mobilisering av motkrafter mot våldet måste ske aktivt på alla nivåer. Att alltför ungdomar och andra samhällsmedborgare beväpnar sig måste förhindras. Rättsväsendet måste utvecklas så att det kan möta morgondagens behov och påfrestningar och garantera våra samhällsmedborgare rättstrygghet.

Anf. 4 ALICE ÅSTRÖM (v):

Herr talman! När vi i dag debatterar utgiftsområde 4 Rättsväsendet, och budgeten för rättsväsendet under kommande år, är det ganska viktigt att poängtera att det här är ett stort område inom budgeten. Anslaget är 26,5 miljarder nästa år. Av dessa får polisen 14 665 miljoner. Jag tycker att det är viktigt att poängtera det här, för det kan i debatten låta som att det här är ett område som ständigt avrustas och som får väldigt lite resurser. Men så är inte fallet.

Under de senaste åren har rättsväsendet ständigt fått ökade resurser. Vi kan mycket väl diskutera: Räcker resurserna? Borde det vara mer? Det finns väl inget område inom budgeten där en majoritet säger: Nej, vi kan minska budgeten på det här området. Vi behöver inte mer pengar. Vi klarar oss jättebra.

Självklart är det alltid en balansgång mellan hur man ska satsa resurserna. När det gäller rättsväsendet är den balansgången oerhört viktig. Det är oerhört viktigt att rättsväsendet får resurser för att kunna möta de problem som man ställs inför. Men det är också oerhört viktigt att man

inte minskar resurserna till kommunerna när man ska fördela pengarna i budgeten. Vi vet att det är i kommunerna som det brottsförebyggande arbetet är som allra störst. Vi vet att det är i skolorna och inom barnomsorgen som vi faktiskt kan börja lägga grunden för att minska brottsligheten. Vi vet att det är i kommunerna som man framför allt tar ansvaret för missbruksvård. Men vi har tyvärr under de senaste åren sett en våg över hela landet där missbruksvården har minskat. Man satsar inte resurser på missbrukarna. Vi vet att missbrukarna begår brott för att finansiera sitt missbruk.

Frågan är: Hur ska vi möta de problem som vi står inför i samhället – ökad kriminalitet, ökat missbruk? Ska vi satsa alla resurser på rättsväsendet för att polisen ska bekämpa brottsligheten och på kriminalvården för att kunna låsa in de kriminella? Eller måste man ha en helhetsbild så att man faktiskt kan se att det inte går att dra in resurser från det brottsförebyggande arbetet?

Herr talman! När vi diskuterar våldsbrottsligheten och brottsökningarna i samhället och Moderaterna så väldigt tydligt pratar om brott och straff och bekämpning av brottslighet kanske man också ska se att Moderaterna faktiskt är det enda genuint alkoholliberala partiet i Sveriges riksdag. Om Moderaterna fick bestämma skulle vi slopa alla verkningssfulla restriktioner inom alkoholpolitiken. Om alkoholen släpps fri, som Moderaterna önskar, vet vi att skadorna av brottsligheten och våldsbrottsligheten ökar dramatiskt. Det finns mycket klar och tydlig forskning som visar på sambandet mellan brottslighet, framför allt våldsbrottslighet, och alkoholintag. Man måste ha en helhetsbild i politiken. Det går inte att bara titta på ett område.

Herr talman! När vi tittar på polisens verksamhet tycker vi i Vänsterpartiet att det är oerhört viktigt att börja sätta fokus på effektiviteten. Det pågår en mängd projekt inom polisen i dag för att bygga upp en nationell polis där man genom samordning kan nå effektivitetsvinster. Men det räcker inte, herr talman. När polisen själv genomför projekt för att öka sin effektivitet och utlyser en tävling för att se vem som kan upptäcka flest brott ökar effektiviteten dramatiskt. Jag tror att vi måste sätta fokus på effektivitet i organisationen. Vi måste sätta fokus på ledarskap. Vi måste sätta fokus på samordning och vi måste också sätta fokus på antalet poliser. Där är vi helt överens.

När jag reser runt på olika närpolisområden i Sverige möts jag ständigt av uttalanden som: Ja, för ett par år sedan var vi 14 poliser här; nu är vi 3. Vid nästa närpolisstation får jag höra: Ja, för ett par år sedan var vi 22; nu är vi nere i 8.

När jag börjar räkna ihop hur många poliser som har försvunnit från verksamheten i närpolisområdena och hur många poliser som det finns hos den polismyndigheten kan jag med vanlig enkel matematik konstatera att ett stort antal polistjänster uppenbarligen har försvunnit. Vi måste se över organisationen så att organisationen, administrationen och allt annat arbete inte slukar resurser utan att vi får poliser att arbeta där de behövs allra mest. Jag tror att det är oerhört viktigt att vi nu när vi trots allt satsar på polisen också sätter fokus på effektiviteten.

Herr talman! Ett område som också har varit uppe tidigare i debatten är kriminalvården – den oerhört pressade situation som kriminalvården har.

I dag har vi det högsta antalet fångar i Sverige någonsin. Det finns inte anstaltsplatser så att det räcker, utan det har uppstått en överbeläggningsproblematik. Häktena är överfulla. Det finns verkställighetsfall som sitter i häktena, och det är oerhört allvarligt. I den situationen måste man ställa sig frågan: Om polisen inte kan klara upp brott, om man är ineffektiv och om allting går bakåt, hur kan det då komma sig att det blir fler och fler dömda och som är intagna på anstalter? Antalet fångar ökar. Uppenbarligen lyckas polisen, åklagarväsendet och domstolsväsendet åstadkomma någonting.

För oss i Vänsterpartiet är det ganska tydligt att detta är en situation som man ska ta på stort allvar. Men det är självklart att det inte bara handlar om att bygga nya anstaltsplatser, utan man måste se hur fångpopulationen kan minskas.

Vi vet alla att ju längre straffen är, desto svårare är det att återanpassa människor. Livstidsstraffen behöver förändras. Situationen för de långtidsdömda behöver förändras så att de kan ha elektronisk fotboja längre i slutet av strafftiden. Man skulle behöva införa halvtidsfrigivning för förstagångsdömda – detta för att minska skaderiskerna och för att underlätta en återanpassning. Den elektroniska fotbojan bör kunna användas under längre tid, upp till sex månader. Det är Vänsterpartiets lösning på överbeläggningsproblematiken inom kriminalvården. Vi tror inte att lösningen är att låsa in flera och under längre tid, utan man måste möta denna problematik på ett annat sätt.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till förslagen i budgetbetänkandet.

Anf. 5 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Jag har upptäckt att det finns en viss kluvenhet hos Alice Åström när hon försvarar den här budgeten. Å ena sidan säger hon att detta är ett område som verkligen har fått mycket resurser under de senaste åren. Å andra sidan säger hon att det finns ett antal behov.

Jag har med intresse läst Alice Åströms uttalande i Stockholms universitets granskning av kriminalvården där hon säger: Vänsterpartiets inställning är att de ekonomiska anslagen i dag är för snålt tilltagna. Då vill jag bara fråga hur det känns att stå i talarstolen och försvara regeringens budget samtidigt som Alice Åström och kanske även partiet uppenbarligen har en annan inställning till behoven inom kriminalvården.

Sedan säger Alice Åström att man ska sätta fokus på effektiviteten hos polisen, och det låter ju väldigt bra. Men jag skulle vilja att Alice Åström utvecklade vad det är för slags effektivitet som hon efterlyser. Vilken strategi har hon för att detta ska kunna genomföras? Jag har inte sett någonting av detta i Alice Åströms motioner. Det finns inte så mycket att läsa därvidlag eftersom hon agerar tillsammans med majoriteten.

Detta med kommunerna är också väldigt intressant. Flertalet av de borgerliga partierna avsätter mer resurser till kommunerna just därför att vi ser att under den senaste tiden har deras åtaganden via statens pålagor blivit alltför stora. Det är de svaga som får betala. Hur kan Alice Åström försvara den här politiken samtidigt som hon själv uppenbarligen har en helt annan uppfattning?

Anf. 6 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Nej, jag har inte en helt annan uppfattning själv.

Det är helt klart att resurserna till kriminalvården i dag utifrån den lagstiftning som gäller och det tryck som finns där är helt otillräckliga. Nu pågår det en del förändringsarbete, men vi i Vänsterpartiet tror inte att det räcker. Därför lägger vi också fram förslag som kommer att tas upp i andra sammanhang än i samband med budgeten. Vi föreslår halvtidsfrigivning för förstagångsdömda, längre tid för elektronisk fotboja i slutdelen av straffet, avskaffande av livstidsstraffet och användande av fotboja i sex månader. Det skulle förändra situationen inom kriminalvården.

Med de resurser och det regelverk som finns i dag är det oerhört problematiskt inom kriminalvården. Det står Vänsterpartiet för. Men vi har andra lösningar än att skjuta till mer resurser och inrätta fler anstaltsplatser.

Det finns en mängd olika åtgärder som kan vidtas inom polisen. Man behöver jobba vidare med arbetstidsförläggningen. Fler poliser behöver vara i tjänst där de flesta brotten begås. Man behöver sätta större fokus på förstahandsåtgärder vid brottsplatsutredningar. Det behövs en effektivare IT-användning. På många håll finns det oerhört stora brister inom polisen. Det är en mängd sådana åtgärder som måste vidtas för att det ska bli bättre. Det hjälper inte med enbart mer resurser.

Anf. 7 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Jag börjar med det som Alice Åström avslutade med, nämligen polisens brottsplatsundersökningar. Problemet är att på många platser i vårt land rycker inte ens polisen ut eftersom det är för långa avstånd. Man anser att det inte är meningsfullt att åka i en och en halv timme för ett brott som sannolikt kommer att avskrivas. Så det var inte något bra exempel.

Alice Åström sade några andra intressanta saker i den utfrågning som alla partier genomgick. När det gäller detta med anstaltsstorlek propagerar regeringen för att det ska finnas en stor anstalt medan Kristdemokraterna tycker att det är fel tillvägagångssätt, inte minst utifrån närhetsprincipen. Jag skulle vilja att Vänsterpartiet satte ned foten och talade om vad det handlar om när det sägs i det här svaret att Vänsterpartiet är kluvet i fråga om anstalterna.

Till sist vill jag kommentera detta med brottsförebyggande arbete. Både Alice Åström och jag vet att om vi ska komma till rätta med problematiken i vårt samhälle måste vi arbeta med människors värderingar, människors syn på vad som är rätt och fel, och det arbetet måste börja väldigt tidigt. Där har Kristdemokraterna gång på gång motionerat om kampanjer där dessa uppgifter och roller synliggörs, alltså den viktiga roll som vuxna har som föräldrar, lärare, barnomsorgspersonal och så vidare. Mig veterligen har Alice aldrig över huvud taget yrkat bifall till vårt yrkande.

Det är svårt att få detta att gå ihop. Det är en sak att formulera vackra fraser om vad man vill, men det gäller också att i handling visa att man står för det man säger.

Prot. 2003/04:49

15 december

Rättsväsendet

Anf. 8 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag ska inleda med att kommentera det som Ragnwi Marcelind säger om att polisen inte ens tycker att det är meningsfullt att rycka ut. Det är ett stort problem som har med effektiviteten att göra, att avgöra vad som är meningsfullt, om ärendet kommer att bli avskrivet eller om det inte är någon idé att rycka ut. Det är en av de saker som vi måste ta tag i när det gäller polisen. Man måste komma till rätta med den attityden. Det ska inte avgöras på förhand vad som kommer att gå till domstol eller inte. Det finns en mängd sådana saker som behöver lyftas fram. Vi kommer säkert att få tillfälle att diskutera detta flera gånger.

Ragnwi Marcelind sade att vi i Vänsterpartiet har en klugen inställning till anstalter. Man skulle kunna få ett effektivare resursutnyttjande med större anstalter, men större anstalter innebär också att människor placeras längre från sina hemorter, vilket försvårar utslussningen och återanpassningen. Där finns det en klar och tydlig problematik. Vi i Vänsterpartiet har inte satt ned foten ordentligt. Jag tycker att det är en viktig diskussion som vi ska fortsätta att föra.

När det gäller det brottsförebyggande arbetet och vuxenvärldens värderingar instämmer jag delvis i Kristdemokraternas uppfattning att vuxenvärlden måste reagera på ett helt annat sätt och ta ett större ansvar. Däremot tror jag inte att en landsomfattande kampanj kan förändra attityderna. Men om fler vuxna inte köpte smuggelsprit, om fler vuxna inte köpte smuggelcigaretter, om fler vuxna inte köpte stöldgods, skulle vi kunna överföra andra värderingar. Det skulle också kunna påverka brottsligheten och kriminaliteten. Så det är ett stort ansvar för vuxenvärlden vad det är för värderingar vi överför. Den debatten behöver vi ta.

Anf. 9 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Jag förstod av Alice Åströms inledning här att vi skulle vara nöjda med att polisen och rättsväsendet får så mycket pengar som de ändå får. Min konkreta fråga till Alice är naturligtvis: Är Alice Åström och Vänsterpartiet nöjda med den budgetfördelning som har gjorts? Det måste vi få svar på här i dag, därför att ni kommer ju inte att sätta ned foten men däremot att trycka på ja-knappen.

När det gäller exemplet från i lördags, då jag besökte ett närpolisområde med två poliser, undrar jag: Vad är det de ska effektivisera?

Vi ser av RPS redovisning att den budget som ni tänker rösta ja till inte räcker för att fylla på med de tjänster som man skulle behöva, för att täcka scheman för helger och kvällar, för att kunna prioritera ungdomsbrottslighet, för att kunna prioritera narkotikabevakning. Vad ska de här två poliserna i Härjedalen göra? Ska de springa fortare? Vad är det för effektivisering som Vänsterpartiet ser framför sig?

Sedan blir man ju mörkrädd när man hör att det nu diskuteras effektivisering också i kriminalvården för att få den att fungera bättre. Ett exempel är halvtidsfrigivning av förstagångsdömda, som det heter. Alice Åström borde väl veta vid det här laget att den som döms till fängelse för första gången inte är ny i branschen. De som döms till fängelse för grova brott har en lång brottskarriär bakom sig. Det handlar naturligtvis om att polis och andra på ett betydligt tidigare stadium borde göra vettiga och fungerande insatser. Att, som Vänsterpartiet är ute efter, lösa kriminal-

Anf. 10 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! När det gäller att effektivisera inom polisen handlar det mycket om arbetstidens förläggning och om hur man planerar den. Självklart kan inte de två poliserna i det här distriktet springa fortare. Däremot kan man faktiskt effektivisera när det gäller planeringen, när det gäller antalet poliser man har i tjänst nattetid och hur många man har i tjänst dagtid. Den senaste undersökningen som jag sett – nu är den ett par år gammal – visar att vi har allra flest poliser i tjänst i Sverige en onsdagsförmiddag. Här tror jag att det finns mycket som är möjligt att göra.

Jag håller med Beatrice Ask om att glesbygdsproblematiken blir större och större. Det handlar också om att fler av de poliser som kommer ut från polisutbildningen blir uppslukade av storstadsområdena och att de söker tjänster där. Det är för få som vill ut och jobba på landsbygden. Det är en problematik som vi kommer att behöva göra något åt de närmaste åren, för de poliser som kommer ut kommer att vara så pass efterfrågade att risken är att de inte kommer ut till glesbygd.

När det gäller att lösa kriminalvårdens problem med att släppa ut folk tidigare vill jag säga att om Beatrice Ask hade varit lite mer noggrann hade hon vetat att Vänsterpartiet, redan när frågan kom upp om att man skulle avskaffa halvtidsfrigivningen och förlänga straffen, ansåg att det kriminalpolitiskt var en ineffektiv metod.

Vänsterpartiet tror inte på att längre straff löser brottsligheten. Vi tror inte att längre fängelsestraff ger människor större möjligheter till återanpassning. Att i stället säga, som Moderaterna, att ju längre tid vi låser in dem desto längre tid kan vi behandla dem, tycker vi är ganska cyniskt. Det vore bättre att se till att resurserna kommer innan människor hamnar i kriminalvården.

Anf. 11 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Effektiviseringen ska då gå till så att man ska titta på arbetstidens förläggning. Det är ju väldigt svårt att göra det i stora delar av landet, där man inte ens täcker det grundläggande schemat därför att det inte finns personal tillgänglig och inga pengar till att anställa personal för att fylla ut det hela. Och det handlar inte bara om glesbygden. Jag var i Falun häromsistens, och det var samma bekymmer där. Man kunde inte täcka schemat när man skulle behöva. Det handlade inte om att de sitter där på onsdagsförmiddagarna fullt ut, utan det handlar om att antalet poliser inte räcker till för att fylla schemat. Dessutom har man en hög medelålder som problematiserar det hela ytterligare.

Frågan är i alla fall: Räcker den budget för polisen som majoriteten lägger fram eller gör den det inte? Har Rikspolisstyrelsen rätt eller fel?

Sedan tror inte heller jag att längre straff löser alla problem. Men Vänsterpartiet är ju totalt fixerat vid de dömda. Det är faktiskt en lisa för många brottsoffer att veta att den som har gjort sig skyldig till ett mycket grovt brott och blivit dömd för det åtminstone under den tid som de blivit dömda till inte är ute i samhället. Att lösa kriminalvårdens problem genom att släppa ut de dömda skapar problem på andra håll i samhället som jag tycker att Vänsterpartiet borde beakta.

Rättsväsendet

Anf. 12 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! När det gäller att effektivisera och när det gäller att anställa personal är Beatrice Ask mycket väl medveten om att två nya polishögskolor har öppnats, att vi utbildar fler poliser i Sverige i dag än vad vi någonsin har gjort. Beatrice Ask vet också att möjligheten att öka antalet poliser handlar om att kunna utbilda fler poliser. Det är ju inte så att det dräller runt poliser som väntar på att få en anställning och att man ute i polisdistrikten inte har råd att anställa dem. Det här är en problematik som kom av att man stängde polishögskolan. Men nu har det faktiskt öppnats ytterligare två, och det utbildas för fullt. Den här problematiken har ju majoriteten varit medveten om och har vidtagit åtgärder och fortsätter att vidta åtgärder för att komma åt.

När det gäller kriminalvården återigen och att Vänsterpartiet bara skulle se till de dömda tycker jag att det är en ganska billig retorik av Beatrice Ask, eftersom Beatrice Ask mycket väl vet att vi i motioner på flera områden lägger fram förslag som handlar om brottsoffren. Men att göra som Moderaterna och koppla ihop brottsoffrets upprättelse med inlåsning av människor är ett mycket förenklat sätt att se på problematiken. Det blir inte lättare om vi får fler och fler farliga människor som har varit inspärrade längre och får sämre möjlighet att komma tillbaka och återanpassas till samhället. De människor som råkar ut för dessa farliga människor i nästa omgång är också brottsoffer, något som man behöver betänka. Vi tror att man både kan satsa på brottsoffer och också våga diskutera återrehabilitering av dem som begår brott.

Anf. 13 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag står bakom samtliga Centerpartiets 24 reservationer och 7 särskilda yttranden, men jag tror att talmannen och mina riksdagskolleger är tacksamma för att jag väljer att yrka bifall enbart till reservation 7 under punkt 10 angående ökad antagning till polisutbildningarna och till reservation 16 under punkt 20 angående sjöpolisen.

Samhället är vi, alla vi som bor här i Sverige tillsammans. Vi har kommit överens om att vi inte klarar av att sköta allting själva, och därför måste vi samarbeta. Vi har kommit överens om att samarbeta på lokal, regional och nationell nivå.

På den nationella nivån ligger uppgifter såsom försvaret av hela landet, ekonomisk hjälp vid sjukdom, regler för hur vi får bete oss mot varandra och mycket mycket mer.

Medborgarna har kommit överens om att dessa uppgifter ska skötas av oss gemensamt. Medborgarna ställer också krav på att uppgifterna ska skötas på ett bra sätt. Vi är förtroendevalda för att se till att uppgifterna blir skötta på ett så bra sätt som möjligt.

De människor som jag pratar med runtom i landet tycker att olika samhällsuppgifter är olika viktiga, och nästan alltid får jag höra att rättsväsendet i stort är en av de allra viktigaste, om inte den viktigaste, uppgiften för samhället att klara av. Hela samhället är beroende av att människor kan känna sig trygga, att brottslighet förebyggs på ett effektivt sätt och att de som begår brott grips, åtalas, döms och får avtjäna sitt straff.

Tyvärr är det mycket sällan som de människor jag möter är nöjda med hur rättsväsendet sköts. Varför kom inte polisen när vi ringde angå-

ende en pågående misshandel? Hur kan män gå fria för att de inte visste vad de gjorde med en kvinna? Varför får jag ett lägre belopp i brottskadeersättning än vad domstolen dömde ut? Jag skulle kunna fortsätta länge med frågor som jag försökt besvara. När jag har försökt svara de här människorna har jag varje gång sagt: Det har varit en socialdemokratisk regering i snart tio år. Först när svenska folket röstat bort s-regeringen och vi fått en borgerlig regering i landet kan jag lova ordentliga satsningar på rättsväsendet.

Med anledning av detta kommer Centerpartiet efter nyår att bjuda in de andra tre borgerliga partierna till en gemensam arbetsgrupp för ett bättre svenskt rättsväsende. Det är positivt att Moderaterna tidigare tillsatt en intern arbetsgrupp om brottsbekämpning. Vi i Centerpartiet tycker att det nu är hög tid för en gemensam borgerlig arbetsgrupp för att vända den negativa utvecklingen med polisbrist, ökad brottslighet och sämre kriminalvård. Vi ska ha en ännu starkare blåslampa på justitieministern.

Herr talman! Sverige behöver fler poliser. Detta tror jag att även regeringen håller med om. Men jag skulle gärna se en högre ökningstakt än under år 2002. Då ökade antalet poliser med 29 stycken. Visserligen har majoriteten föreslagit en anslagsökning för polisen. Men det räcker inte, långt därifrån. Det behövs mer resurser, fler behöver antas till polisutbildningarna och en fjärde polishögskola behöver startas upp snarast.

Ska vi som samhällets förtroendevalda klara av människors berättigade krav på trygghet, uppklarade brott och lagföring så krävs det fler poliser. Med de kommande stora pensionsavgångarna måste polishögskolorna examinera ännu fler poliser för att vi totalt sett ska få en ökning.

Det handlar inte bara om fler poliser utan även om att poliserna gör rätt saker. Centerpartiet ser fram emot en renodling av polisens verksamhet. Det behövs dessutom fler civilanställda så att poliserna verkligen kan ägna sig mer åt polisiär verksamhet.

Polisen måste också tillåtas att arbeta på ett mer flexibelt sätt. Det gäller inte minst polisen i landets mer glesbefolkade delar, dessa områden som den socialdemokratiska regeringen praktiskt tagit redan befriat från poliser. Det krävs nya bestämmelser för jour och beredskap i hemmet, och modern teknik skulle kunna användas effektivare. Glesbygdens speciella problem och förhållanden måste också vara en faktor när fördelningen mellan de olika länspolismyndigheterna görs.

Nästa del av landet som den socialdemokratiska regeringen verkar vilja polisbefria är skärgårdarna utanför Stockholms- och Västra Götalandsregionerna. Sjöpolisen är skärgårdens närpolis. Det krävs bättre samarbete mellan sjöpolisen, Kustbevakningen och tullen, men sjöpolisen behövs.

Herr Talman! Rättsväsendet är som en kedja från polisen via åklagarna och domstolarna till kriminalvården. Hela denna kedja måste fungera. Riksåklagaren har i princip fått *en* uppgift: att öka lagföringen i fråga om de prioriterade brotten.

Detta är alldeles rätt. Lagföringen måste öka. I dag är den till exempel endast 36 % för våld mot kvinnor. För hatbrotten är den 27 %. Men hur ska åklagarna kunna öka lagföringen om de inte tillförs resurser? Organisationen har bantats. Av kanslipersonalen har till exempel 50 % sagts upp sedan 1996.

Centerpartiet föreslår ytterligare 50 miljoner kronor i anslag till åklagarna under år 2004. Om det är en ren tillfällighet vet jag inte, men Riksåklagaren kommer att begära ett tillskott på just 50 miljoner kronor för år 2005 för att klara sin verksamhet.

Herr talman! För närvarande pågår en centralisering av tingsrättsorganisationen av sällan skådat slag. Domstolsverket åker runt i landet och berättar att hälften av landets alla tingsrätter ska läggas ned. Arbetsmiljön blir allt sämre, frustrationen ute i de berörda kommunerna är stor, och regeringen sitter bara tyst. Vi har debatterat detta många gånger förut, och jag ska inte använda så stor del av min tid till det den här gången. Men Centerpartiet står fast vid att vi ska ha en decentraliserad tingsrättsorganisation. I de län där de senaste årens nedläggningsiver redan dragit fram behövs ett omedelbart besked om att ytterligare nedläggningar inte är aktuella.

En annan viktig fråga som jag debatterade med justitieministern för några veckor sedan är de psykiskt störda brottslingarna. Det är inte bara inom rättspsykiatri som det behövs resurser till psykiatrisk vård utan även inom kriminalvården. Därför har Centerpartiet föreslagit att 20 miljoner kronor av de 75 miljoner kronor som vi vill öka kriminalvårdens anslag med ska reserveras för att stärka den psykiatriska vården inom kriminalvården.

Kriminalvårdens förslag, som har kommit nu i helgen, om att låsa in de intagna under en större del av dygnet anser inte vi i Centerpartiet är acceptabelt. Passivisering och ännu sämre återanpassning kommer att bli resultatet. Jag skulle gärna vilja ha ett svar om detta från justitieministern när han är här i kammaren. Ställer justitieministern upp på detta förslag?

Det är inte bara psykiatri som behöver mer resurser. Centerpartiet vill också att frivården, organisationen KRIS, får ett ökat stöd. Vi vill också att det satsas mer på narkotikabekämpningen inom fängelserna.

Det finns oerhört mycket mer, förskräckligt mycket mer, som man skulle kunna ta upp under dagens budgetdebatt, men minuterna går snabbt. Jag ser redan i dag fram emot nästa års budgetdebatt. Då hoppas jag att vi har en budget att debattera med kraftiga anslagsökningar till rättsväsendet. Men framför allt ser jag fram emot 2006 års val och en borgerlig regering, en regering som har vilja, handlingskraft och kapacitet att förbättra det svenska rättsväsendet.

Anf. 14 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Herr talman! Under de senaste åren har den socialdemokratiska regeringen satsat mycket pengar på hela rättsväsendet. Den största satsningen har vi gjort på polisen. I årets budgetproposition får rättsväsendet sammanlagt drygt 26,4 miljarder kronor. Det är 1,1 miljarder mer än förra året. Polisen får 825 miljoner kronor mer. Domstolsverket får 50 miljoner kronor. Brottsoffermyndigheten får 3 miljoner kronor mer. Brottsförebyggande rådet får 12 miljoner kronor i tillskott för fortsatt satsning på medlingsverksamhet. Dessutom höjs anslaget för rättshjälp och offentliga försvarare med 100 miljoner kronor. Polisen har sedan 1997 fått anslagen höjda med 4 miljarder kronor. Polisens budget för år 2004 är på drygt 14,6 miljarder kronor.

Trots denna jättesatsning är debatten densamma som förut. Det är som om pengarna inte fanns. Vad som hörs är att polisen inte kan göra

någoting på grund av att de är för få och att de saknar resurser. Man diskuterar hela tiden den miljard man inte har i stället för att tala om vad man kan göra med alla de miljarder man har till sitt förfogande.

Gustav Möller sade någon gång i samband med en budgetdebatt att varje felaktigt använd skattekrona är en stöld från medborgarna. Jag tycker att det är tänkvärda ord. Använder vi pengarna rätt? Hur mycket mer pengar ska vi skjuta till? Var ligger gränsen för dem som nu tycker att det är alldeles för lite?

Det är dags att diskutera hur polispengarna ska användas och hur polisverksamheten ska utvecklas i stället för att fortsätta prata ned allt som har med polisen att göra. De har fått stora resurstillskott. Vi kommer under mandatperioden att utbilda 4 000 nya poliser. Antalet nya poliser ökar för tredje året i rad.

Men det räcker inte enbart med mer pengar och fler poliser. Det behövs också en utveckling av polisens arbete. Det handlar om att utveckla arbetsmetoderna och renodla arbetsuppgifterna. Det handlar om vidareutbildning. Det handlar om att bygga upp ett bra samarbete med andra sektorer i samhället. Varje poliskrona vi anslår ska användas där den gör mest nytta.

Det är med andra ord hög tid att prata om vad polisen ska leverera och hur. Jag tror att det är mycket viktigt att vi nu äntligen får i gång positiva utvecklingsspiraler. Vi behöver lyfta fram och synliggöra det positiva utvecklingsarbete som pågår ute i landet. Vi behöver, och vill, se exempel på hur polisens arbetsmetoder förbättras. Sådant får spridningseffekter.

Vi har en bra poliskår i det här landet. Men den måste bli ännu bättre. Vi får nu fler yngre, välutbildade poliser som kommer att arbeta tillsammans med äldre, erfarna poliser.

Herr talman! Budgeten innehåller mer än en polissatsning. Inom domstolsväsendet pågår sedan några år ett omfattande reformarbete. Det syftar till att säkerställa att mål och ärenden även i framtiden ska kunna avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt. Arbetet omfattar domstolsväsendets yttre och inre organisation, renodling av verksamheten och förbättringar av det processuella regelverket.

En viktig del av det pågående reformarbetet är att skapa en ny tingsrättsorganisation. I dagens organisation finns ett antal små domstolar med endast ett fåtal domare. Ska man uppnå målsättningen är det nödvändigt att lägga samman vissa små tingsrätter. I årets budgetproposition berörs tingsrättsorganisationen i Värmlands, Kalmar och delar av Västra Götalands län samt Helsingborgs tingsrätt.

När det gäller åklagarorganisationen pågår ett förändringsarbete. Syftet är att ytterligare förstärka den operativa åklagarverksamheten. Brottsutredningar ska genomföras snabbt, effektivt och med hög kvalitet. För att åstadkomma kortare handläggningstider och högre lagföring i brottsutredningar ska åklagarna och polisen fortsätta att utveckla sitt samarbete.

Tanken är också att åklagarna ska få en mer framträdande och aktiv roll som förundersökningsledare i kvalificerade brottsutredningar. Det finns redan många särskilt utbildade specialiståklagare för bekämpning av kvalificerad brottslighet, som till exempel grov och gränsöverskri-

dande brottslighet. Detta är mycket värdefullt för en vidareutveckling av åklagarverksamheten.

Ekobrottsmyndigheten fortsätter att utveckla och förstärka sin verksamhet. Brottsutredningsarbetet genomförs i gemensamma utredningsgrupper med åklagare, poliser, ekonomer och andra specialister för att säkerställa hög kompetens. Men det krävs att revirtänkande och prestige mellan olika yrkeskategorier minskar.

En samlad kunskap och erfarenhet är av stor betydelse i kampen mot den ekonomiska brottsligheten. Ekobrottsmyndigheten arbetar med att skapa en "ekobank", där information ska samlas och lagras för att kunna användas i den operativa verksamheten. Det är planerat att systemet ska kunna tas i bruk inom hela myndigheten under 2004. Tanken är att även andra ekobrottsbekämpande myndigheter ska kunna utnyttja systemet.

Budgeten innehåller också en satsning på brottsoffer. Brottsoffermyndigheten, som svarar för att främja brottsoffrens ställning, får 3 miljoner kronor mer i anslag från och med 2004.

Herr talman! Oppositionens beskrivning av läget i rättsväsendet är likadan som förra årets: Elände och katastrof! Och ingenting gör regeringen! Med oppositionens budgetramar skulle minsann läget vara ett helt annat. Vi skulle ha fler och effektivare poliser. Vi skulle ha en bättre kriminalvård, bättre brottsofferverksamhet, effektivare domstolar med mera.

Hur är det egentligen? På vilket sätt skulle allt vara så mycket bättre med era förslag? Hur många fler poliser skulle vi få med den moderata satsningen? Hur många fler platser skulle vi ha i fängelserna om ni fick bestämma? På vilket sätt skulle domstolarna bli effektivare?

Sanningen är att den satsning som vi socialdemokrater gjort tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet på hela rättsväsendet de senaste åren är mycket större än vad ni tidigare har föreslagit. Men det låtsas ni inte om. Ni fortsätter er tradition att föreslå mer pengar än vad regeringen gör. Jag kan inte göra mig fri från tanken att ni är besvärade över vårt engagemang i de här frågorna. Ni tycker att rättsväsendefrågorna är era profilfrågor och kan inte acceptera att vi tar initiativ. Men egentligen borde ni välkomna de satsningar som gjorts och som görs.

Herr talman! För att vara framgångsrika i det brottsbekämpande arbetet måste vi bekämpa både brottsligheten och brottslighetens orsaker. Vi socialdemokrater har visat att vi menar allvar med detta genom de stora satsningar som vi gjort på rättsväsendet de senaste åren.

Vi vet att utanförskap är grogrund för kriminalitet. Det bästa sättet att långsiktigt bekämpa brott är därför att arbeta för ett samhälle där de sociala klyftorna är små – ett samhälle där alla behövs. Arbetet med att stärka välfärden måste därför ständigt pågå, och i det arbetet behövs alla.

Vi ska fortsätta att utveckla och förstärka hela rättsväsendet. Det brottsförebyggande arbetet i dess vidaste mening måste förbättras. Och då tänker jag inte bara på det konkreta brottsförebyggande arbete som görs i alla lokala råd som har bildats över landet. Jag tänker också på vad vi alla kan göra som medmänniskor, grannar och vänner eller som medlemmar i föreningar.

Alla brott måste bekämpas. Varje brott är ett brott för mycket. Brotten innebär tragedier för dem som utsätts, och brotten trasar sönder solidariteten mellan människor i ett samhälle.

Det är inte acceptabelt att unga kvinnor inte vågar gå hem när det är mörkt, av rädsla för att utsättas för brott. Det är inte acceptabelt att unga män med mörk hudfärg inte vågar åka buss sent på kvällen, av risk för att bli nedslagna. Även om de inte utsätts för brott så har rädslan beskurit en stor del av deras frihet.

Vi har mycket kvar att göra i kampen mot brott.

Vi måste på alla sätt främja samarbete mellan olika aktörer i samhället. Polisen ska utveckla samarbetet med andra delar av rättsväsendet, men den ska också utveckla samarbetet med skolor, socialtjänst och föreningsliv. Brottslighet ska bekämpas överallt i samhället.

Herr talman! Den socialdemokratiska politiken bygger på värderingar om frihet, rättvisa och jämlikhet. Brottslighet kränker dessa värden. Av detta följer att all brottslighet måste förebyggas och bekämpas med kraft.

Reformarbetet som pågår inom alla delar av rättsväsendet är aktivt och levande. Målet är att skapa trygghet för medborgarna. Vi har alla ett gemensamt ansvar för denna trygghet, vilken bara kan byggas i samverkan och gemenskap. Vi är beredda att ta detta ansvar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslagen i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 15 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Jag är förvånad över att Susanne Eberstein har samma talskrivare som Alice Åström. Men ändock: Ingen från oppositionen har väl från talarstolen sagt att ingenting görs. Vår kritik har varit att den budget som regeringen lägger fram och som ni är beredda att rösta för inte räcker för att uppfylla de krav som samma regering och statsmakt ställer på rättsväsendet. För att hålla oss till polisen är det precis den redovisning som Rikspolisstyrelsen lämnar. Min fråga är då fortfarande hur Susanne Eberstein ser på detta förhållande.

Jag är också helt övertygad om att det moderata alternativet är bättre. Det är mer realistiskt. Jag har aldrig sagt från talarstolen att det skulle göra slut på alla bekymmer, vilket talskrivaren trodde att jag skulle säga när Susannes anförande skrevs.

Jag är också väldigt glad över att det tas initiativ. Det tog bara ett par år för er socialdemokrater att bestämma er för hur man skulle betala för polisinsatsen i Göteborg vid EU-toppmötet. Om några veckor ska vi ha ytterligare ett toppmöte, som vad gäller insatsen beräknas komma att kosta 40–50 miljoner kronor. Varifrån ska de pengarna tas? När får vi besked om hur kostnaderna ska tas i den frågan? Och varför vägrar man att lyssna på polisen när det gäller förläggning och annat för att pressa kostnaderna – för man har valt ett av de dyraste alternativen när det gäller förläggning.

Detta är den typ av handlingskraft som man tyvärr måste kritisera också här i riksdagen.

Anf. 16 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Herr talman! Först vill jag rätta Beatrice Ask: Jag skriver inte Alice Åströms tal.

Jag tycker att vi väldigt noggrant ska titta på detta och kanske begära att få en rapport över det inslag som man hade från polisen där man talade om effektiviteten. Jag är säker på att det var vinklat på ett väldigt

tråkigt och elakt sätt, men jag tror att det finns mycket att göra inom polisorganisationerna för att få ett effektivare arbete utfört.

Vi har utökat polisens ramar med 4 miljarder sedan 1997, och jag frågar fortfarande: När kommer den att tycka att det är tillräckligt? Jag tycker att man ska säga: Nu har ni fått så mycket pengar, och nu är det dags för lite leverans.

Jag kan också trösta Beatrice Ask med den intressanta uppgiften att Jämtlands läns invånare faktiskt är tryggast i hela Sverige, trots bilden av att det där egentligen inte finns några poliser alls. Jag vet inte vad det står för, men det är faktiskt på det sättet. Det är ju faktiskt ett glesbygdslän, precis som Västernorrland, där vi är näst tryggast i landet.

Vi lyssnar mycket noga på polisen, men vi lyder inte alltid vad de säger. Vi tycker kanske att de också skulle lyssna på de signaler som folk ute i samhället ger om att man tycker att polisen mest talar om de pengar som inte finns och inte om hur de använder de pengar de har.

Anf. 17 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Susanne Eberstein säger att hon *tror* att det finns mycket att göra för att effektivisera polisorganisationen. Kan man inte kräva att de som makten haver vet att det finns mycket att effektivisera om man lägger en budget som är snävare än vad Rikspolisstyrelsen anser nödvändigt för att klara verksamheten? Då kan man inte bara tro, utan man måste veta att man kan vidta åtgärder som gör att budgeten ändå går ihop i slutändan.

Ja, i Jämtlands län är medborgarna ganska trygga tycker man i medborgarundersökningar. Det är väldigt bra. Det är också så med Närpolisområde Syd, som jag refererade till. Man har en väldigt hög uppläringsprocent. Man är duktig på utredningar och på att få fast dem som gör sig skyldiga till brott. Likväl är det väldigt allvarligt att det inte finns någon polis i tjänst, exempelvis som förra helgen, då vi hade en busso-lycka med över 20 människor i en buss ett par mil söder om Sveg. Då fanns det ingen i tjänst, utan man fick ta in lediga poliser som dessbättre lyckades ta sig ned – olyckan var heller inte så allvarlig.

Det är en tunn organisation. Det är inte så att den räcker till för att ge människor den trygghet och säkerhet de har rätt att kräva. Det är också viktigt. Det är inte bara känsla det handlar om, utan det ska också i realiteten vara så att rättsmaskineriet och polisen kan komma när de behövs.

Anf. 18 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Herr talman! Det intressanta när man hör på debatten i riksdagen över huvud taget är följande: Om vi skulle ge myndigheterna vad de tycker ligger inom anständighetens gräns – det gäller ju inte bara inom rättsväsendets område – skulle vi nog behöva väldigt mycket högre skatter i Sverige. Jag tror att man kanske vid olika myndigheter har vant sig vid att anslagen ska stiga år från år, och det är där jag anser att man ska fundera på ett annat sätt.

När det gäller polisområdena i Sverige är det så här: Det ska inte på varje närpolisstation vara bemannat dygnet runt. Det är faktiskt så att på helger och nätter ska man ha en gemensam larmorganisation som fungerar. Det skulle behövas ohyggligt mycket folk för att bemanna två tjänster om någon skulle jobba jämt och dygnet runt. Det räcker ju inte med

två då, utan det blir väldigt många fler som då ska sitta där och vänta på att till exempel en bussolycka inträffar.

Det är ju så att när man på helger eller på nätter ska ha tag i polisen så ringer man 112. Det är väl ändå ingen i den här kammaren som påstår att man inte svarar på det numret. Man har en organisation på nätter och helger som är centraliserad, framför allt till exempel uppe i Norrland, som Beatrice Ask och jag kommer från. Det är alldeles självklart att vi inte kan ha full bemanning i Bräcke dygnet runt, utan polisen kommer kanske från Ånge, Sundsvall eller Östersund, även om det är lång väg att köra. Det skulle krävas enorma resurser, och jag tror faktiskt att det skulle vara helt i onödan.

Anf. 19 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Susanne Eberstein talar här om jättesatsningar på polisen, men resurstillskott är ju inte samma sak som att resurstillskotten är tillräckliga.

Tycker Susanne Eberstein att polisen har resurser nog? Betyder det alltså att polisen inte ska se fram emot en endaste krona i tillskott under 2005 eller 2006? Det är ju så det låter när ni säger att det är dags att leverera.

Jag är förvånad, måste jag säga. Socialdemokraternas representant och jag själv måste ha besökt helt olika polisstationer och pratat med helt olika poliser, för vi har uppenbarligen inte fått samma besked av dem som finns ute på fältet och inte här i riksdagens trygga säkra borg.

Är det rimligt? Det låter som om Susanne Eberstein tycker att det är rimligt att två poliser tjänstgör natt och har ansvar för en yta som är större än Belgien. Jag skulle vilja ha svar på frågan: Är det rimligt?

Till slut: Från Centerpartiets sida välkomnar vi initiativ, även när de kommer från Socialdemokraterna. Ett sådant initiativ ska vi debattera senare i dag. Problemet är ju att initiativen kommer för sällan och att det inte finns en tydlig strategi i budgeten för hur rättsväsendet ska utvecklas för att vi ska kunna ta tag i de problem som vi ändå verkar vara överens om finns.

Anf. 20 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Herr talman! Jag har verkligen inte sagt att polisen inte behöver mera pengar. Det är just därför vi tillför polisen 825 miljoner kronor. Det är skillnaden mellan 2003 och 2004: 825 miljoner kronor. Jag kan inte förstå hur Johan Linander kan anse att det inte är några pengar.

Jag är själv ordförande i polisstyrelsen hemma. Vi har både en större stad och glesbygd i vårt område. Jag ser där att det handlar väldigt mycket om organisation. När det gäller våra närpolisområden är det faktiskt så att varenda polisstation är icke-bemannad på nätterna. Det är inte menat så, utan det är centralorten som har bemanningen. Och jag tror att det faktiskt är det som poliserna själva vill, så att man inte behöver sitta långt ute alldeles ensam på helger och nätter när man kanske egentligen inte behövs. Då centraliserar man till närmaste tätort, och därifrån rycker man ut om och när det behövs.

Men som sagt: Vi tillför 825 miljoner kronor mer för 2004, och jag kan inte förstå hur man kan tolka det som att vi inte tycker att polisen

behöver mera pengar. Men det gäller också att de måste börja se till att pengarna används på absolut bästa sätt.

Anf. 21 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Hade Susanne Eberstein lyssnat på vad jag sade så hade hon hört att min fråga gällde om polisen skulle se fram emot ytterligare resurser 2005 och 2006. Vad det blir 2004 vet vi, även om vi inte beslutar om det förrän i morgon eftermiddag.

Ni säger att effektivisering krävs, och till viss del kan jag hålla med. Men frågan är hur det ska göras. Socialdemokraterna har haft ansvaret för rättsväsendet och polisen i snart tio år. Alltså är det också ni som har ansvar för hur polisen arbetar och vilken effektivitet det finns inom poliskåren. Om ni inte har klarat det på tio år, vad är det då som talar för att ni kommer att klara av det under de kommande två år som ni har kvar av den här mandatperioden? Vi hoppas ju att det inte blir längre än två år.

Anf. 22 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Herr talman! Det är självklart att polisen ska tillföras nya resurser. Vi har lovat 4 000 nyutbildade poliser under den här mandatperioden, och de ska faktiskt anställas, vilket kostar pengar. Så det är alldeles självklart att vi kommer att se till att det finns pengar till dem.

Jag är övertygad om att det krävs ett mycket tydligare chefskap än vad vi har i dag inom polisen. Vi måste allteftersom skärpa våra krav på effektivitet. Jag menar att det inte är här i kammaren som vi ska se till att polisen blir effektiv, utan det är faktiskt polisen som ska effektivisera sitt arbete genom att vi säger: Nu får ni göra det här! Nu blir det inte mer än 825 miljoner det här året, och nu får ni se till att de pengarna räcker och används på absolut bästa sätt. Jag tycker inte att det är särskilt svårt att sätta sig in i den problematiken.

Anf. 23 TORKILD STRANDBERG (fp) replik:

Herr talman! Min fråga rör också anslagens storlek. Jag tror att det råder stor diskrepans mellan majoritetens företrädares retorik och den verklighet som många av oss möter ute i landet när det gäller resurstilldelningen.

Jag måste säga att jag inte personligen har stött på någon irritation ute i landet över att vi från de borgerliga partierna talar om ökade anslag till rättsväsendet eller åsikten att vi skulle uttrycka lite tacksamhet mot den socialdemokratiska regeringen som satsar så storslaget.

Min fråga rör anslagen. Man kan prata om satsningar, men man glömmer väldigt ofta att tala om de besparingar som görs. Ett exempel är att man satsar 150 nya miljoner på kriminalvården nästa år, men man har samtidigt ett besparingsprogram som innehåller 200 miljoner. Man satsar 50 nya miljoner på domstolsväsendet, men Domstolsverket är ålagt besparingar på 125 miljoner nästa år. Nyttillskotten och det ni kallar satsningar täcker alltså inte ens de underskott eller besparingar man ska göra inför nästa år. Jag skulle gärna vilja höra Susanne Ebersteins kommentar till detta.

Anf. 24 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Herr talman! Kriminalvården är ju tyvärr en tillväxtbransch. Det är väldigt tråkigt att det är på det sättet. Samtidigt måste man inse att både domstolar, åklagare och polis faktiskt måste ha blivit effektivare eftersom vi får allt fler dömda.

Självklart måste kriminalvården titta över sin organisation. Jag besöker också tillsammans med mina kamrater fängelser. Vi var senast i Haparanda. Jag har också varit i mina hemtrakter och besökt fängelserna. Jag är helt övertygad om att det går att effektivisera så att vi inte längre behöver ha den absolut högsta kostnaden per intern i Europa, som vi i princip har, utan att man behöver bryta mot mänskliga rättigheter och det fortfarande finns en acceptabel kvalitet.

Samtidigt som man gasar och bygger fler anstalter och får fler platser måste man också effektivisera organisationen. Man måste fundera mycket noga över om vi ska bygga så att vi får lite större anstalter. Vi vet att styckekostnaden för till exempel mat sjunker då.

Jag tror att det finns mycket att göra. Kriminalvården har kommit med en handlingsplan för hur man ska effektivisera sin organisation. Nu ska man förhandla om den, och vi kommer att se vad det innebär under den närmaste tiden. Jag är övertygad om att mycket kan göras där.

Anf. 25 TORKILD STRANDBERG (fp) replik:

Herr talman! Det här är intressant. I sitt första inlägg uttrycker Susanne Eberstein närmast en irritation över att inte tacksamheten ute i rättsväsendet är större över de miljarder som den socialdemokratiska regeringen har levererat. Hon säger att det är dags att leverera nu. Jag känner en viss oro för att man, om man har den inställningen, år efter år fortsätter att betala ut nya och större belopp, som Susanne Eberstein säger, om man inte samtidigt har kraven på leveranser.

Du pratar om effektiviseringar som ska göras i rättsväsendet, Susanne Eberstein. Vad är det för effektiviseringar vi ska se inom polisen och kriminalvården konkret, så att man under nästa år ska kunna banta bort 200 miljoner och ytterligare ett antal hundra miljoner under kommande år? Vilka effektivitetsvinster är det?

Anf. 26 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Herr talman! Som exempel kan man ta effektivare anstaltsutnyttjande, mer ekonomiskt platsbyggande, effektivare personalutnyttjande och centraliserad upphandling. Jag tror att man kommer långt med bara de fyra olika delarna.

När det gäller domstolsväsendets kostnader ska vi titta över advokat-kostnaderna, som har stigit enormt. Där kanske finns en del att fundera över. I stället för att jobba på övertid med alldeles för höga ersättningar kanske polisen i mycket större utsträckning ska ha periodplanerad arbetstid.

Jag, som inte är operativ chef inom vare sig kriminalvården eller polisen, kan se områden där vi snabbt ska se till att det händer någonting.

Anf. 27 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Eberstein säger att hon är väldigt nöjd med att rättsväsendet har tillräckligt med resurser. Jag måste få säga att jag känner en

mycket större ödmjukhet inför den här frågan och vågar inte säga någonting sådant. Jag är inte ens nöjd med det budgetanslag som mitt parti har föreslagit. Jag skulle önska att vi hade haft möjlighet att ge mycket mer pengar.

Men om Susanne Eberstein tycker att det är tillräckligt med resurser och att det snarare handlar om hur pengarna ska användas, som hon sade, skulle jag vilja veta om Susanne Eberstein är nöjd med att vi endast i 15 % av de fall som anmäls till polisen kan binda gärningsmannen till brottet. Kan Eberstein vara nöjd med att hälften av dem som sitter på våra anstalter återfaller i brott? Kan hon vara nöjd med att antalet personer som väntar på verkställighet i våra häkten har fördubblats de sista två åren? Det är i dag ungefär 350 personer. Är Susanne Eberstein nöjd med att 40 % av Sveriges kvinnor och 10 % av männen inte vågar gå ut på gator och torg på grund av den osäkerhet som råder, enligt en undersökning av Forskningsgruppen för Samhälls- och Informationsstudier som publicerades i augusti 2003? Listan skulle kunna göras lång.

Jag känner både en oro och en stor ödmjukhet inför framtiden, inför hur vi ska hantera vårt samhälle. Jag skulle inte våga säga att det är bra som det är. Kan Susanne Eberstein med styrka vidhålla det hon inledningsvis sade i sitt anförande? Måste inte Susanne Eberstein också erkänna att vi lever i en mycket orolig värld och att det krävs att resurser kan avsättas och användas effektivt för att vi ska kunna skapa trygghet i vårt samhälle?

Anf. 28 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är intressant med Kristdemokraterna. Det är faktiskt det parti som mest glider på sanningen. Det är mycket märkligt, och jag har alltid varit förvånad över det.

Jag har aldrig sagt att vi har tillräckligt med resurser, men jag har sagt att det är oerhört viktigt att de resurser som tillförs används på allra bästa sätt.

Självklart är jag inte nöjd med hur samhället ser ut. Det framkom till exempel i kvällspressen häromdagen att 100 miljarder försvinnas, kan man säga, från statskassan på olika sätt genom något slags vardagsbrottslighet. Det ansåg den här kvällstidningen. Det sker genom att man inte betalar TV-licens, är sjukskriven när man egentligen arbetar och så vidare. Tänk hur mycket bättre det skulle vara om människor inte utnyttjade olika system på fel sätt och vi hade de 100 miljarderna.

Nej, självklart är jag inte nöjd. Men jag är inte så vansinnigt missnöjd. Jag tycker faktiskt att 14,7 miljarder till polisen borde kunna räcka till att göra väldigt mycket bra saker.

Anf. 29 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Det är väldigt allvarligt att Susanne Eberstein, vice ordförande i justitieutskottet, anklagar mig och Kristdemokraterna för att vara lögnare. Det skulle jag gärna vilja ha en ursäkt för.

Susanne Eberstein sade vidare i sitt anförande att man var tvungen att genomföra nedläggningarna när det gäller domstolsorganisationen därför att man skulle upprätta rättssäkerhet på ett effektivt sätt. Det finns faktiskt inga undersökningar i denna värld som kan visa att de mindre tingsrätterna är mindre effektiva än de större. Tvärtom kan vi se att Hälsing-

lands tingsrätter var de enda små tingsrätter i Sverige som uppfyllde de av regeringen uppställda kraven fullt ut. Jag undrar om Susanne Eberstein kan vidhålla det argumentet för att försöka förstärka Domstolsverkets slakt på de mindre tingsrätterna. Jag tycker att det är ett ohållbart skäl.

Jag skulle också vilja återkomma till den fråga som jag ställde i mitt anförande som jag inte har fått något svar på. Vilka åtgärder har majoriteten för avsikt att vidta när det gäller rapporten om polisens avskrivningar? Det är en dramatisk skildring av hur det ser ut i verkligheten i dag. Finns det en strategi? Finns det ett intresse från regeringens sida för att ta rapporten på allvar och försöka komma till rätta med den problemsituation vi har i stället för att skönmåla verkligheten? Vi vet ju alla att verkligheten är allvarlig och att det behövs insatser på flera nivåer. Bland annat måste regeringens målsättningar bli mycket tydligare, precis som vi har yrkat i vårt yrkande med anledning av budgeten. Majoriteten medger i skrivningarna att det är luddiga målsättningar.

Är Susanne Eberstein beredd att verka för att vi ska få tydligare målsättningar för verksamheten inom rättsväsendet?

Anf. 30 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Herr talman! Nu hamnar vi i samma situation igen: Man glider lite på sanningen och säger att jag beskyller kd för att ljuga. Det gjorde jag inte. Jag sade att ni glider på sanningen. Läs inledningen till mitt tal! Jag har aldrig sagt att det var tillräckligt med resurser, men jag har sagt att vi måste få ett bättre utnyttjande av resurserna.

Domstolarna är i dag väldigt olika effektiva. Vissa små domstolar fungerar mycket bra, men de är sårbara. De har svårt att få nya sökande när tjänster blir lediga. De har det svårt när domarna är barnlediga eller sjukskrivna. Det är en sårbar organisation. Jag kan se av egen yrkeserfarenhet att det är bra att man skapar effektivare och mer stimulerande arbetsplatser. Jag kan inte tro att det är så med de riktigt små domstolarna eftersom en del inte får några domare som söker tjänsterna. Här behövs det faktiskt förändringar.

När det gäller avskrivningar och uppklaringsprocent är det viktigt att det blir mycket tydligare statistiskt. Det arbetar man nu hårt för inom Brottsförebyggande rådet, att tillsammans med polismyndigheten få tydlig statistik på vad som är avskrivet och varför samt vad som är uppklarat, så att alla kan läsa sig till hur det står till i den delen.

Men, som sagt, nöjda är vi knappast med någonting när vi står här i plenisalen.

Anf. 31 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Herr talman! Beatrice Ask nämnde talskrivare. Miljöpartiet har haft sådana, men vi har lånat ut dem till andra partier och får därför klara oss själva. Jag har verkligen lyssnat på debatten och kommer alltså inte med någon färdigskriven kommentar.

Det finns i debatten lite olika infallsvinklar och attityder, vilket jag tycker känns spännande. Jag tycker till exempel att Torkild Strandbergs och Johan Linanders slutsats att vi ska ha poliser per kvadratkilometer, oavsett befolkningsmängd, är ganska intressant. Det är ju viss skillnad på folktätheten mellan Belgien och övre Norrland.

När det gäller situationen för rättsväsendet i Sverige i dag lämnar det givetvis en hel del övrigt att önska. Självklart är det så. Det gör det antagligen oavsett hur mycket pengar man skjuter till. Jag har visserligen varit med och samverkat till budgeten, men som miljöpartist tycker jag naturligtvis att vi borde ha satsat pengarna på ett annat sätt. Samtidigt kan vi konstatera att det här faktiskt är ett av de få områden som i årets budget fått mer pengar. Jag vill i det sammanhanget påminna om den irländske prästen som sade att det samhälle som inte behöver vare sig advokater eller poliser är det bästa samhället. Dit har vi dock långt kvar, och därför måste vi se på verkligheten som den är.

Det finns många punkter som vi från Miljöpartiet vill peka på. Vi tycker till exempel att det är bra att det sker en utbyggnad av polisen eftersom det finns ett klart behov av fler poliser. Det har varit en minskning av rekryteringen under tidigare år, som nu måste kompenseras. Likaså är åldersstrukturen bland polisen sådan att behovet är stort.

Denna satsning är alltså en viktig del i att vi upprätthåller, och något ökar, antalet poliser. Då ska vi naturligtvis sätta in de största insatserna där problemen är störst. Jag får säga att det glädjande nog inte är i glesbygden, utan problemen är störst i storstäderna.

Likafullt har vi synpunkter från Miljöpartiets sida. När det till exempel gäller miljöåklagarnas arbete ser vi med viss ängslan att balanserna hos miljöåklagarna ökat. Här är det viktigt att sätta in nya krafter för att på så sätt effektivisera det hela. Utskottet skriver också att det utgår från att åtgärder vidtas för att vi ska få en effektivare miljöbrottsbehandlings- ning. Så långt har vi kommit, och jag tycker att de insatser som gjorts pekar åt rätt håll även om det ännu är lite för tidigt att säga ifall de är tillfyllest.

Jag tror att det var Beatrice Ask som talade om nedskärningen på 30 miljoner kronor vad gäller säkerhetspolisen, Säpo. Hon undrade varifrån vi tänker ta pengarna? Säpo har fyra uppgifter: säkerhetsskydd, författningsskydd, kontraspionage och terroristbekämpning. När det gäller personskyddet är vi från Miljöpartiets sida beredda att föreslå att man flyttar över fler uppgifter till den öppna polisen och att säkerhetspolisens uppgift mer ska vara av skrivbordskaraktär i stället för en operativ verksamhet ute på fältet. Naturligtvis finns där vissa delar som inte kan tas bort. Här menar vi att de 30 miljonerna kan hämtas.

När det gäller domstolarna och tingsrätterna har det ju blivit en viss turbulens kring dem. Mycket av den argumentation som jag möter handlar dock egentligen om att kommunerna är rädda för att förlora skatteunderlag om advokaterna försvinner från orten. Nu tror jag inte att det är någon större risk för den saken. Vi har tyvärr behov av advokater i det här samhället även i framtiden, och de måste vara verksamma på de orter där de finns.

Att man centraliserar själva tingsrättsförhandlingarna förstår jag kan bli besvärligt för dem som ofta behöver inställa sig i tingsrätten. Jag råkade titta på en statistik för Värmlands län, och det visar sig att en värmlänning normalt har kontakt med tingsrätten endast en gång under sin livstid. Nu har man också tagit bort bouppteckningarna och en del av inskrivningsärendena från tingsrätterna, vilket innebär att deras arbetsuppgifter minskat.

Ett annat argument som brukar framföras är att det är synd på de vackra lokalerna. Numera är det dock inte vi som äger de vackra lokalerna, utan de är till stor del försålda. Till exempel i min hemstad ägs de av ett franskt fastighetsbolag. Jag tycker därför inte att det är något större skäl. För övrigt har vi ju en kulturlagstiftning som kan skydda dessa byggnader.

Advokaternas klagomål över långa restider tar jag faktiskt inte speciellt hårt på. Om man har 1 110 kr per timme för att med bil ta sig till en tingsförhandling kan man gott kosta på sig att köra. Det är värre för dem som själva måste betala resan, men det behöver ju dessbättre inte ske särskilt ofta.

När det gäller kriminalvården och för många fångar kan man fråga sig om polisen är för effektiv. Är det så att lagarna är för hårda och vi därmed får för många fångar? Jag tror inte att det är riktigt så – tyvärr. Men det handlar onekligen om att hanteringen inom kriminalvården är för otymplig. Frivårdens del är för liten. Den behöver ökas. Det behövs fler insatser som gör att vi inte behöver hålla människor inspärrade. Och vår allra viktigaste uppgift är att se till att människor inte återfaller i brott.

Det är naturligtvis lätt att stå i talarstolen och säga detta, men det är betydligt svårare att åtgärda. Jag tror emellertid att det finns skäl att se närmare på vilka åtgärder vi kan vidta för att förhindra återfall. Det gäller speciellt förstagångsbrottslingarna. Där är det mycket viktigt att vi sätter in tillräckligt stora resurser som verkligen betonar ordet ”vård” i kriminalvården.

Beatrice Ask klagade också över den vildvuxna sektorn med bevakningsbolag och andra insatser som man tar till för att känna sig trygg. Den trygghet vi har i vårt samhälle, och den rädsla och det hot vi känner, måste nog bemötas på något annat sätt än genom att ha en polis i varje gathörn. Jag tror att det behövs andra civila insatser för att människor ska känna trygghet, nämligen ett större socialt umgänge. Här finns stora brister. Det är trots allt samhället och samhällets struktur som skapar både rädslan och brottslingarna.

Anf. 32 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Det är trevligt att Leif Björnlod och Miljöpartiet nu säger sig börja se på verkligheten som den är. Det är en bra start när man ska bedriva en politik som leder till ett bättre samhälle.

Susanne Eberstein var tidigare upprörd över att Kristdemokraterna gled på sanningen – åtminstone hävdade hon det. Det hon i stället borde vara upprörd över är Leif Björnlods inlägg. Själv blev jag inte så upprörd, men jag vill ändå rätta till en sak genom att påpeka att Centerpartiet givetvis inte vill fördela polisresurserna per kvadratkilometer utan hänsyn till befolkningstäthet. Däremot måste resursfördelningen ta hänsyn till glesbygdens speciella förhållanden.

Leif Björnlod beklagade sig över att miljöåklagarna inte var tillräckligt många och därför inte klarade av sina uppgifter. Det finns partier som lägger fram förslag om ökade anslag till åklagarna, som då också skulle kunna gå till miljöåklagarna. Det är bara att instämma i våra yrkanden så kan även miljöåklagarna få lite mer resurser.

Anf. 33 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Min oro när det gäller miljöåklagarna beror helt enkelt på följande. Miljöåklagarna är något vi har kämpat väldigt starkt för från Miljöpartiet. De har flera problem. Ett av de problemen är att det är en ganska ny form. Man har äntligen upptäckt att det är allvarliga brott att fördärva i miljön. Tidigare har man inte uppfattat det. Man har varit totalt omedveten om det. Vi har äntligen fått miljöbalken. Det har föranlett att vi har fått möjligheter att åtala brott mot miljön.

Vi behöver stärka bevisupptagningen rent tekniskt. Den är fortfarande i sin linda. Man har sagt från myndigheterna att man vill koncentrera sig på den biten. Vi behöver göra ett par andra saker också. Antalet balanser hos miljöåklagarna ökar, och det är inte bra. Vi skulle behöva förlänga preskriptionstiderna av den enkla anledningen att när en del brott är färdigutredda har preskriptionstiden redan löpt ut, och det är inte lyckligt.

Det är två saker som vi först vill göra när det gäller miljöbrotten: förlänga preskriptionstiderna och teknisk kompetenshöjning.

Anf. 34 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Det är lysande att Leif Björnlod och Miljöpartiet vill förbättra för miljöåklagarna. Men ni ställer er faktiskt bakom den budget och det förslag som vi debatterar här i dag. Ni ställer er bakom de resurser till åklagarna som finns. Det hade varit bättre om ni tidigare framfört de önskemålen till regeringen under de förhandlingar som jag antar att ni har haft innan budgeten lades fram.

Anf. 35 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Vi har givetvis tagit upp de önskemålen. Vi har till och med skrivit motion om preskriptionstiderna. Det är naturligtvis den strävan vi har. Jag kan nämna en sak till för dig, Johan. Jag har till exempel inte lyckats få gehör för den satsning som jag gärna skulle vilja se på sjöpolisen. Där finns det också vissa brister. Vi får rätta oss efter verkligheten som den är. Vi sitter inte helt i opposition och kan blåsa såpbubblor hur stora som helst.

Anf. 36 TORKILD STRANDBERG (fp) replik:

Herr talman! Det talades om fördelning av poliser per kvadratkilometer. Riktigt så enkelt är det väl inte, Leif Björnlod. Jag tycker att det är ett problem när man från närpolisstationen i Jokkmokk har 20 mil till närpolisområdets gräns. I Gällivare har man 19 mil, i Strömsund 15 mil, i Arjeplog 14 mil och i Härjedalen 14 mil.

I alla de närpolisområdena bemannas polisstationen med två närpolisser på helgkvällar. Jag tycker att det är ett problem. I Arvidsjaur–Arjeplogs polisområde finns det 10 600 invånare. Det är ganska många. I Berg–Härjedalen finns det 19 000 invånare. De har två poliser per helgkväll som bemannar dessa jättelika polisområden. Tycker inte Leif Björnlod att det är ett problem?

Anf. 37 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Det beror alldeles på hur pass laglydiga, duktiga och trevliga dessa 10 000 människor är. Det är antalet brott och typen av

brott som måste avgöra det hela och vilken typ av brottsbekämpning som är det viktigaste.

Jag säger inte att det finns för många poliser i glesbygden. Jag bor själv i glesbygden. Jag fick vid ett tillfälle vänta i två och en halv timme på en polisbil som skulle dyka upp för att avhysa en person som var synnerligen störande, och det var mycket besvärligt. Det tyckte jag i det läget var ytterligt besvärande. Men jag fick förstå det eftersom de var tvungna att åka från Sunne ned till Arvika, vilket är cirka tio mil.

Jag säger inte att det är för många poliser. Men av de resurser vi har ska vi lägga de tyngsta resurserna där behovet är som störst.

Anf. 38 TORKILD STRANDBERG (fp) replik:

Herr talman! Det flesta av oss ringer polisen när det är allvarligt och obehagligt och inte när man vill dricka kaffe med någon på lördagskvällen, Leif Björnlod. Och det är väl tur det. Med utgångspunkt från det borde det på något sätt vara rimligt att åtminstone inte raljera över att det finns två poliser i ett stort antal närpolisområden i framför allt norra Sverige på helgkvällarna. Jag tycker att det vore en gemensam uppgift för oss när nu Leif Björnlod så tydligt till och med har berättat om sina egna erfarenheter av problematiken.

Anf. 39 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Jag skulle gärna se att vi hade fler poliser. Det kommer vi att få. Delar av dessa problem kommer förmodligen att lösas.

Sedan är det onekligen så att vi kanske måste få ett samhälle med en annan utformning av det begrepp vi kallar civilkurage. Vi måste också ha en teknisk kontaktväg till polisen som blir väldigt effektiv. Det är sådana vägar vi måste se.

Jag säger inte emot dig. Visst behöver vi mer poliser i glesbygden. Men vi har begränsade resurser, och vi får lägga resurserna där problemen är störst.

Anf. 40 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Jag är i det närmaste chockad efter att ha lyssnat på Leif Björnlod. Jag fick svaret att den besparing på 30 miljoner kronor som regeringen tillsammans med Miljöpartiet ska göra på Säpo till stor del ska klaras genom att livvaktsskyddet ska övertas av polisen. Man undrar: Är kvällstidningarna underrättade?

30 miljoner kronor är en mycket stor del av vad personskyddet får kosta enligt Säpos budget i dag. Om detta ska skrotas till förmån för någon verksamhet som den öppna polisen ska klara är det en otroligt stor reformering som ska ske. Man får då närmast kräva att justitieministern redovisar den omläggningen.

Det gäller i synnerhet som vi har ägnat hösten åt att diskutera att det skydd som vi har för statsledning och statsråd redan i dag kanske är otillräckligt och att man snarast borde utvidga verksamheten. Är det verkligen korrekt att 30 miljoner kronor ska sparas på Säpo genom förändringar av personskyddet? Då är jag faktiskt chockad.

Anf. 41 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Jag ska dämpa chocken lite grann, Beatrice Ask. Miljöpartiet krävde bland annat att vissa delar av personskyddet ska tas över av den öppna polisen. Det är inte precis vi som beslutar var besparingarna kommer att ske. Men det är en av våra intentioner. Vi är som sagt ett litet parti. Men vi har i varje fall lagt fram den synpunkten.

Flera av de mycket allvarliga brott som vi har sett har begåtts av människor som egentligen inte ryms inom Säpos område. Det handlar inte om organiserade terroristorganisationer som har gett sig ut för att likvidera viktiga personer i samhället. Dessvärre tycks det vara så att det handlar om enstaka människor som närmast faller inom den rättspsykiatriska sfären.

Anf. 42 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Jag kan nöja mig med att konstatera att jag inte tycker att det verkar som att Miljöpartiet vet vad det talar om när det talar om personskydd. Det var ett ovanligt knepigt förslag. Vad som sades inledningsvis var att detta var ett av underlagen för den bedömning av majoritetens budget som görs. Där har man slagit fast att 30 miljoner kronor ska sparas.

Det är det enda besked vi har fått, eftersom Socialdemokraterna i tidigare replikskiften inte har haft någon som helst idé om hur 30 miljoner kronor ska sparas på Säkerhetspolisen. Nu har Miljöpartiet ett förslag som verkar mycket märkligt, om jag får uttrycka mig så. Jag är fortfarande chockad och förvånad över att vi i kammaren ska behöva höra sådana förslag. Vi behöver snarast fundera över hur personskydd och annat ska fungera bättre både för de mest utsatta personerna och för en något vidare krets. Jag tycker att man slarvar mycket.

Även om vissa uppgifter skulle läggas över på den öppna polisen försvinner inte kostnaderna. Det är inte enklare och billigare för den öppna polisen att svara för skyddet. Det är kanske snarare tvärtom. Annars blir det fråga om försämringar av det skydd som erbjuds. Är det verkligen den politik som vi ska ha framöver i ett klimat där man redan i dag tycker att Sverige ibland är lite för naivt i det internationella perspektivet?

Jag tycker att vi ska ha öppenheten. Men jag tycker också att vi ska ha trygghet för människor. Då krävs ett fungerande personskydd för vissa kategorier.

Anf. 43 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Nej, Beatrice Ask, jag säger inte att vi ska försämra personskyddet. Vi ska flytta över delar av personskyddet till den öppna polisen. Det är i varje fall Miljöpartiets önskemål. Det är vad jag säger.

Anf. 44 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att det är roligt att höra debatten. Den blir dock på något sätt lite begränsad; den handlar bara om fördelningen till olika delar av Sverige. Jag vill understryka att vi har haft en lågkonjunktur i världen i några år nu. Det är en ekonomisk lågkonjunktur som har spridit sig över Asien, USA och – som vi har kunnat konstatera – stora delar av Europa. Vi ska nog i en viss ödmjukhet konstatera att vi i Sverige inte kan påverka den särskilt mycket, oavsett om

vi har en socialdemokratisk eller en borgerlig regering. Däremot kan vi påverka hur vi i Sverige ska sköta vår ekonomi när vi är i en lågkonjunktur respektive en högkonjunktur. Om man inte tror att man måste anpassa sig eller inte tror att man är en del av det här så är man farligt ute.

Detta har många kommuner och landsting fått konstatera – kanske lite för sent. Där kämpar man nu med olika besparingar. De allra flesta myndigheter har fått känna på det, och det har också staten kunnat konstatera i sina olika finansiella och ekonomiska beräkningar tillsammans med många, många andra.

Men det finns ett undantag, som faktiskt har fått överskott under hela lågkonjunkturen. Det är rättsväsendet. Även under denna tid, även när det har varit som allra svårast ekonomiskt, även när i stort sett alla andra har fått spara så har rättsväsendet fått ökade anslag år efter år efter år. Vi har kunnat konstatera att anslaget bara under de senaste tre åren har ökat med 2 miljarder kronor. För nästa år kommer det att öka med 1,1 miljard, varav polisen får 825 miljoner.

Det faktum att vi gör de här satsningarna innebär inte att vi inte ska ställa krav på denna del av offentlig sektor och att vi inte ska begära att också de här myndigheterna ska handskas med ekonomin på bästa sätt. Det gör de, men det är självklart att också dessa myndigheter – polis, åklagare och domstolar – måste anpassa sig till en ekonomisk verklighet trots att de får stora tillskott. De måste självfallet också försöka arbeta för en effektivisering. Alla som har ett minimum av kunskap om rättsväsendet vet att det finns möjligheter till det, till exempel inom kriminalvården. Nu menar jag inte bara olika medieutspel, utan de som känner personer som arbetar där vet att det är så. Där, liksom på alla andra håll, finns det med den utveckling som vi har i samhället naturligtvis möjligheter att också se över sin ekonomi och göra olika förändringar i verksamheten.

Det går inte att driva verksamheter på precis samma sätt som tidigare. Det går inte att driva polisväsende, åklagarväsende och domstolsväsende som vi gjorde för 30 år sedan med den utveckling som vi har. Det går inte att säga att vi ska göra som vi alltid har gjort förut, utan vi måste anpassa oss. Vi måste utvecklas. Det är på det sättet som vi också förbättrar oss.

Vi ska fortsätta med den här satsningen. Det är självklart att det kommer att behövas ytterligare tillskott med den satsning som vi gör; exakt hur mycket kan ingen svara på. Men vi kommer liksom tidigare att se till att följa upp det hela och ge de tillskott som behövs.

Vi för ju den sedvanliga budgetdebatten vid den här tiden på året. Vi förde den förra året, och vi gjorde det året innan dess. Då har vi fått höra att vi ger alldeles för lite pengar till polisen. Vi har fått höra skräckvisioner om att det inte går att driva en bra polisverksamhet, att det fattas pengar och att det inte går att göra någonting. Vi har fått höra att det inte går att anställa de poliser som utbildas. Det är flera av er här i salen som har sagt på det sättet. Men var finns de arbetslösa poliser som ni talar om? Var finns de som ni säger att man inte har råd att anställa? Hur kommer det sig att man har den privilegierade ställningen att just poliser som utbildas faktiskt får jobb? Så är det ju inte på alla andra områden. Sådant kan inte lärare garanteras och sådant kan inte journalister garanteras. Det är få yrken där man garanteras jobb och får det.

Hur är det med budgeten? Vi vet alla att det är svårt att beräkna exakt på tiondelen eller på procenten när man har en budget som är på runt 14 miljarder kronor. Det är nästan omöjligt! Det är ingen som kan säga exakt hur det kan bli. Det har sagts under de tidigare åren att detta inte kommer att räcka till och att det är alldeles för lite pengar till polisen. Nu har vi svaret på hur det har varit under 2001 och 2002 och vid utgången av de åren.

Därför hoppas jag att ni också svarar på de frågor som ni får när det diskuteras huruvida vi tillskjuter medel till polisen så att det räcker. Om ni inte känner till det – det verkar lite så på inläggen här – kan jag informera er om att det var ett överskott på 39 miljoner kronor vid utgången av 2001. Vid utgången av 2002 var det ett överskott på 150 miljoner kronor. Jag är fullt medveten om att detta i och för sig skulle kunna gå åt andra hållet eftersom det bara handlar om en procent. Jag är också fullt medveten om vilket problem man har med SPÅ-avgifterna ute i landet. Det är någonting som måste rättas till. Men förvräng inte fakta! Fakta är att de medel som vi har skjutit till har till och med gett ett överskott.

Ni har talat om Säpo och ett anslagssparande på 30 miljoner kronor. Vi försöker beräkna det också så att det ska bli den verksamhet som behövs. Vi gör det därför att det har varit ett överskott fem år i rad. Men vi säger också precis som vi säger på andra områden. Det gäller särskilt personskyddet, för det har inte på något sätt någon ekonomisk relevans utan det är helt andra principer. Också här säger vi att om det skulle behövas ökade anslag kommer vi naturligtvis att skjuta till det.

Vi kommer alltså att fortsätta satsningen, och ni kommer att kunna konstatera att de poliser som vi har sagt att vi ska utbilda också kommer att få arbete. Men vi kommer också att fortsätta att ställa krav på våra myndigheter i den dialog som finns. Jag är glad att också myndigheterna ställer krav på oss i regering och riksdag. Det är så man utvecklar en dialog. Man ska inte lägga sig platt – vare sig myndigheter, regering eller riksdag. Vi ska fortsätta att arbeta.

Nu när vi är uppe i en takt av 1 000 poliser per år ska vi också se till att det kan fortsätta. Under den här mandatperioden ska vi då i snitt kunna påbörja utbildningen av 1 000 poliser om året.

Även här ska man kanske vara försiktig med att säga exakt hur många poliser det kommer att bli. Men vi har sagt tidigare att vi tror och hoppas – det är målsättningen – att vid examinationen vid årsskiftet 2004/05 ska det kunna bli 17 000 poliser. Då har det gått från 16 000 till 17 000 på några få år. Den bedömningen från RPS står sig i dag. Detta är betydligt bättre än det var under den borgerliga tiden. Det är betydligt fler poliser. Om nu detta är dåligt – hur uruselt är då inte resultatet från den borgerliga tiden? Det kan man fråga sig.

Det sägs ibland att polisen får göra civilanställdas jobb. De måste sitta inne på stationerna nu i stället för att vara ute på gator och torg, säger man. Hur ser den verkligheten ut? Har det blivit färre civilanställda? Nej, det har det verkligen inte blivit. De har ökat med 1 200 sedan 1999. Är det en minskning? Det är svårt att få det till det.

Vi kommer att fortsätta med det här, men vi kommer också att fortsätta att se till att vi får en mer effektiv polis. Det gör vi tillsammans med polisen. Det ligger i allas intresse, och det är självklart att detta kan utvecklas mycket mer. Brottsligheten utvecklas, och polisens arbete måste

utvecklas. Lagstiftningen måste förändras i takt med att brottsligheten förändras. Vi måste fortsätta det arbete som just nu pågår för fullt med arbetsuppgifterna och med målsättningen att polisen i princip bara ska behöva ägna sig åt förebyggande arbete och brottsutredande verksamhet. Sedan kommer det säkert att finnas en del verksamhet som inte är möjlig att föra över. Äldre poliser kanske behöver någon form av annan verksamhet om de inte klarar det här. Det måste vi ta hänsyn till.

Vi måste fortsätta att utveckla polisens arbetsmetoder. Det ligger ett stort ansvar på oss också för att det ska vara klara och skarpa gränser och reglerade arbetsmetoder. Det är det inte i dag, men detta pågår för fullt. Men också polisen måste fortsätta det arbete man gör. Man kan inte bara falla in i en talkör som säger att det är för få poliser i Sverige. Jag vill säga att detta hörs från allt färre poliser, men det går alltid att leta fram några i ett eller annat inslag. Men när man träffar dem ute i landet är det inte det här som dominerar. Man måste fortsätta att också här uppmuntra de initiativ som tas och inte bara falla in i i talkören. Då når vi inga resultat. I stället ska vi uppmuntra Örebro län, där man kraftigt har höjt uppklaringsprocenten. Varför inte sprida detta vidare och visa att det går att bli mer effektiv? Det går att höja uppklaringsprocenten för alla möjliga brott. Det kommer vi att fortsätta att göra.

Vi kommer också att fortsätta att, i dialog med polisen, arbeta fram förslag till de regeländringar som behövs för att man ska kunna arbeta bättre. Det har vi gjort genom Polisdatautredningen. Där fick vi inte svar när det gäller DNA, vilket vi kanske hade hoppats. Vad gör vi då? Jo, då får vi fortsätta det arbetet nu, vilket vi gör, för att till exempel sänka gränsen för när personer ska vara DNA-registrerade. Det arbetet pågår nu. Det kommer förslag i vår. Det är ett exempel på sådant arbete där vi måste ta vårt ansvar för att polisen ska kunna uppnå bättre resultat, och polisen gör också sitt i sin verksamhet.

Åklagarmyndigheten har också vidtagit flera åtgärder. Det gäller bland annat handläggningstiden, där det i dag inte längre är möjligt att ställa krav på att åklagarna ska ha kortare handläggningstider i sina arbeten. Det går däremot att fortsätta att ställa sådana krav på polisen, även om det arbetet också faktiskt har lett till resultat med kortare handläggningstider.

Vi ska naturligtvis också ställa krav på domstolarna. Här måste vi också göra förändringar i takt med tiden. Vi arbetar nu med att det ska finnas större möjligheter till videoöverföring från olika domstolar. Vi måste hela tiden anpassa domstolarnas verksamhet till den utveckling som sker.

Detta gäller naturligtvis också kriminalvården. Här vill jag säga helt ärligt att vi är fullt medvetna om att det är ett underskott. Vi har tillskjutit mycket pengar, men kostnaderna har också skjutit i höjden. Här måste vi få ned budgetunderskottet. Det är ett stort problem. Det görs också saker nu inom kriminalvården. Här finns det absolut möjligheter till effektiviseringar. Jag tror att vi har den näst personaltätaste kriminalvården i världen. Vi är väl ändå inte i den situationen i Sverige att det skulle finnas så särskilt farliga människor här jämfört med i många andra länder, i varje fall inte så att vi ska ligga i absolut världstopp när det gäller personaltäthet.

Visst finns det saker som man kan göra här. Till exempel kan många personer som sitter i fängelse göra mer för sin egen situation, allt från att städa till att laga mat. Det är alldeles för få som gör det i dag. Det ligger väl ändå i linje med den återanpassning som vi vill att personer som sitter i fängelse ska genomgå. I dag arbetar vi med mera individualisering för att ta fasta på de personer som verkligen visar sig motiverade och har en möjlighet att anpassa sig till ett laglydigt liv efter fängelsevistelsen.

Jag vill inte på något sätt skönmåla detta och måla upp en bild där allting är perfekt, absolut inte. Jag skulle inte heller känna mig motiverad till det här arbetet om jag tyckte att allt var så bra. Det behövs förbättringar på alla områden. Det kommer nog aldrig att bli färdigt eftersom samhället utvecklas. Det kommer alltid att behövas nya åtgärder. Det finns definitivt saker som kan bli mycket bättre.

Vi fortsätter det här arbetet. Framför allt inom polisen och kriminalvården är det stora förändringar på gång. Vi kan också konstatera att detta med säkerhet kommer att leda till resultat. Vi kommer också att fortsätta den kraftiga satsning som vi nu gör och som ni visar en allt större irritation mot. Om man år efter år säger att det är minskningar, och fakta trots allt talar för att det är öknings, kan jag ha viss förståelse för att man känner på det sättet. Men om man ser helheten måste man nog säga att det är det bästa för Sverige.

Jag vill tacka för detta och önska ledamöter, talmannen och personalen en god jul.

Anf. 45 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Jag är väldigt glad över de insatser som regeringen gör. Vi fick ju 29 nya poliser förra året. Det är jättebra. 29 poliser kan göra otroligt stor nytta. Det är så. Men problemet är att vi under lång tid hade en utveckling som gör att det ändå går för sakta. Vi räknar med netto 422 personer nästa år som tillförsel till polisväsendet. Den här ökningen är naturligtvis mycket välkommen, men det är tyvärr ändå så att de myndigheter som hanterar detta konstaterar att budgeten inte räcker för den verksamhet som finns i dag.

Då är mina frågor till ministern: Ligger det någonting i den här synpunkten? Stämmer detta? Kan det vara riktigt, som Rikspolisstyrelsen säger, att de visserligen inte får något underskott innevarande år men att man framöver inte ser möjligheter att klara verksamheten utan ytterligare tillskott? Det är ingen som säger att det inte har kommit tillskott, men tyvärr är den redovisning som ges att budgeten är för snäv.

Jag vill också fråga hur regeringen ser på detta med människors oro. Jag träffade en socialdemokratisk kollega till ministern från Värmland häromsistens. Hon var väldigt förvånad över att folk inte var glada över alla de satsningar som ni anser att ni gör på rättsväsendet. Folk klagade ju överallt och tyckte att det var så bekymmersamt.

I Stockholm är över 30 % av invånarna oroliga för att åka tunnelbana på kvällar och helger. Ännu fler är oroliga i Malmö. Regeringen har uppenbarligen dragit slutsatsen att statsråden inte längre ska åka kollektivt av säkerhetsskäl. Vad ska andra medborgare göra?

I Malmö diskuterar man nu övervakningskameror. Är alternativet som erbjuds vanligt folk fler övervakningskameror och privata initiativ? Är det privata vakter som ska skydda handeln, som förra året hade 805

rån med eller utan skjutvapen bara i detaljhandeln? Är det övervakningskameror och privata insatser som ska klara det hela? Eller ska vi erkänna att staten måste ta ett större ansvar än i dag?

Prot. 2003/04:49
15 december

Rättsväsendet

Anf. 46 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Fru talman! När det gäller budgeten och RPS har man sagt att man framför allt behöver mer pengar 2005 och 2006. Det tror jag också. Det är svårt att säga exakt hur mycket, men det behövs sannerligen ett större tillskott om vi ska kunna utbilda 1 000 poliser per år. RPS har själv sagt att 1 000 poliser per år är det antal man kan utbilda utan att sänka kvaliteten. Det kan de fundera över som säger att vi ska anställa fler och fler poliser. De som verkligen vet talar om att standarden i så fall skulle sjunka på poliserna. Det är ganska naturligt att om man tar in alltför många blir det också personer som annars inte skulle klara kraven. Vi ska fortsätta detta arbete. Det är rätt att det kommer att behövas ytterligare tillskott.

Inför nästa år, när det tillskjuts 825 miljoner, kan man inte veta exakt om det behövs 925 eller 725 miljoner. Vi ska ha i tanken att det rör sig om en budget på 14 ½ miljard. Det blev ett överskott förra året, men det kunde lika gärna ha blivit ett underskott på 1 %, och det kan bli likadant i år. Det viktigaste är att vi hela tiden ser till att det skjuts till pengar för att de här personerna ska kunna påbörja sin utbildning och därefter anställas.

Det finns flera olika undersökningar om detta med trygghet. Vi var på Stockholms universitet förra veckan. Då fick vi höra att när man har gått igenom detta har man kunnat notera att det egentligen inte är så stor skillnad mot hur det var för 20–30 år sedan. Men framför allt handlar det väldigt mycket om hur man ställer frågor. I de brottsofferundersökningar som görs i de europeiska staterna och i USA ligger Sverige väldigt högt, om inte allra högst. Men det handlar naturligtvis om att fortsätta att försöka öka tryggheten. Det är självfallet djupt beklagligt – jag delar den uppfattningen – när en människa inte vågar gå ut. Man ska inte behöva känna sig rädd.

Jag får återkomma till övervakning i nästa inlägg eftersom min talar-tid är slut nu.

Anf. 47 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Det är bra att vi får beskedet att det finns en insikt om svårigheterna när det gäller budgeten, åtminstone i ett flerårsperspektiv. Ett bekymmer som inte nämns här, men som jag ändå tycker att man ska säga, är naturligtvis SPÅ-avgifterna, som har en konstruktion som slår med hundra miljoner lite hit eller dit. Det är svårt att beräkna var de landar. Där ser man över systemet, och det är bra.

Vi moderater lägger fram en starkare budget därför att vi känner att det nog i rimlighetens namn behövs för att man ska kunna anställa de poliser som redan utbildats. Det är ingen som tror att vi kommer att kunna utbilda våldsamt många fler, och det tar tid att få fram de färdigutbildade poliserna.

Det är möjligt att man kan diskutera och jämföra människors oro 10–20 år tillbaka. Vi har tyvärr en situation där våldsbrotten ökar. Det är ett tufft klimat på många håll. Det finns anledning att vara bekymrad. Jag vill därför att statsrådet återkommer i svaret och säger något om detta. Är

det kameraövervakning och ännu mer av privat skyddsverksamhet vi ska se framöver? Eller kan man räkna med att vi kan effektivisera och tagga upp den grundläggande trygghet som det offentliga står för? Jag tror att det är avgörande för att alla människor, och inte bara några, ska kunna känna sig säkra på gator och torg och i sina hem.

Anf. 48 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Fru talman! När det gäller övervakningskamerorna har man kunnat se resultat, även om man ska vara försiktig i fråga om resultatet, eftersom det är ganska preliminärt. Brottsligheten har minskat. Det har också visat sig i de här undersökningarna att det finns ett väldigt starkt stöd för detta hos allmänheten.

Det som man hela tiden måste vara medveten om när det gäller detta är att den personliga integriteten inte får kränkas. Det handlar också lite om hur tekniken utvecklas. Det här är inte bilder som på något sätt får sparas eller användas i andra sammanhang. Detta är en helt annan diskussion, som vi skulle kunna ha en hel riksdagsdebatt om.

Men vi är positiva till att man ska kunna fortsätta med övervakningskameror på de platser som är särskilt brottsbelastade just för att kunna öka tryggheten för medborgarna. Det handlar inte om att det ska bli färre poliser, utan om att polisen inte kan vara närvarande på alla de platser där det kan begås brott.

Detsamma gäller bevakningsföretag. Vi ser den trenden i hela Västeuropa. Vaktare ska inte ersätta poliser, men poliser ska inte heller ersätta vaktare. Poliser, som har en helt annan utbildning, ska inte ha rena, enkla bevakningsuppdrag, utan det ska andra ha.

Sedan är det en sak att det kan utvecklas ett samarbete mellan till exempel vakter på en restaurang och polisen, och där kan det göras mycket bättre. Men det är två skilda yrkeskategorier, och de ska inte blandas samman. Men det blir inte bättre för polisen om vi plötsligt som enda land i Västeuropa skulle förbjuda bevakningsuppdrag.

Sedan är det en sak man ska ha i minne. När det här nu ökar, som det gör i Sverige och i andra länder, är det självklart att man hela tiden måste följa utvecklingen när det gäller utbildning, kompetens, tillstånd och allting. Det är vi fullt medvetna om, och det är självklart att vi också måste göra sådana saker och inte bara sitta och se på när vi ser en sådan här utveckling.

Anf. 49 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Justitieministern menar att vi som tillhör de partier som föreslår resurstillskott inte riktigt har förstått att Sverige har befunnit sig i en lågkonjunktur. Huruvida Sverige är i en lågkonjunktur eller högkonjunktur tycker jag inte att vi behöver debattera just i dag, men jag vill påminna ministern om att Centerpartiet har en budget med bättre budgetmarginaler och vill öka anslagen till rättsväsendet.

Om det hade varit så väl att det bara är vi från oppositionspartierna här i kammaren som framför klagomål skulle jag inte vara speciellt orolig, men problemet för justitieministern är att våra klagomål bara är ett eko av de klagomål som vi hör från anställda och framför allt från allmänheten.

Jag vill faktiskt instämma i att det är bra om de intagna i kriminalvården kan ha mer självhushållning, så att de kan städa och laga mat inne på anstalterna. Men tycker justitieministern verkligen att det är bra att de intagna ska låsas in under fler timmar i sina celler? Jag tror för min del att detta kommer att öka passiviteten, och återanpassningsförmågan kommer inte att bli bättre av detta. Jag vill höra vad justitieministern har för synpunkt i den här frågan.

Anf. 50 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Johan Linander! Du är ute och träffar många människor. Jag hoppas verkligen att du då berättar för dem att polisens budget i stort faktiskt är i balans. Jag hoppas och tror, om människor nu känner en oro, att du verkligen berättar det. Och du kanske säger: Vi har visserligen påstått att det här inte ska gå ihop, men det var fel, för det gör det.

Det handlar kanske lite om hur också andra agerar och inte bara vi.

Hur kriminalvården fattar sina konkreta beslut är ingenting som vi i detalj ska lägga oss i. Det är klart att vi hela tiden vill arbeta för att det ska bli färre personer som återfaller i brott, och det är klart att det inte går att ha personer inlåsta hur länge som helst. Exakt hur lång tid det ska vara, om det är en timme eller två timmar mer, är dock ett beslut som ska fattas av kriminalvården. Vi kan inte bara tillskjuta hundratals miljoner gång på gång utan att det vidtas åtgärder, men vi kan heller inte recensera alla de olika förslag på besparingar som kommer när vi säger att det inte går att bara skjuta till mera pengar.

Anf. 51 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! De människor som jag träffar är inte lika intresserade av just budgetar som justitieministern är. De här människorna är intresserade av att kunna känna sig trygga i samhället, av att kunna få hjälp av polisen när det har hänt någonting. Det kan vara första gången i deras liv som de behöver få kontakt med en polis. Det kan ha varit inbrott i deras hem, och det är ingen som kommer. Det är dessa människor som jag träffar. Jag vet inte vilka människor som justitieministern träffar.

Jag vill också säga att det finns flera polisstyrelser som redan har beslutat om underbalanserade budgetar för sina polismyndigheter under 2004. Det gäller till exempel i mitt eget hemlän Skåne, där polisstyrelsen har en socialdemokratisk majoritet. Dina partikamrater i Skåne anser inte att de kan uppfylla de krav som finns på polisen med de medel som har tilldelats. Alltså måste de lägga en underbalanserad budget. Är detta verkligen acceptabelt? Innebär detta kanske att vi i oppositionen har rätt i att det behöver tillföras mer resurser? Det verkar nästan som att partikamraterna i Skåne tycker det.

Anf. 52 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Johan Linander! Att jag talar om budget kan ju ha ett samband med att vi har en budgetdebatt. Och att det finns påståenden om

att det inte räcker till är inte något nytt, utan det diskuteras. Då tycker jag att det är viktigt att också riksdagens ledamöter säger som det är, nämligen att det har räckt till hittills men att det kommer att behövas ökade tillskott. Det är också det som jag säger. Det är klart att det kommer att behövas tillskott om det hela tiden ska bli fler poliser. Det är precis på samma sätt som det har varit tidigare.

Vi har 21 län, och även om budgeten skulle vara exakt i balans, på noll, så är det självklart att några av de här, låt oss säga ungefär hälften, kan ligga lite över eller lite under. Det är klart att man då retoriskt skulle kunna gå ut och säga, även när budgeten är i balans: Hälften av Sveriges polislän går med underskott. Är det inte en katastrof?

Det är en retorisk vinkling som man naturligtvis kan ägna sig åt om man nu vill det. Men, som sagt, det ser olika ut. Som Johan Linander också känner till ska varken riksdag eller regering lägga sig i hur fördelningen till de olika länen går till, men vi ska se till att budgeten i stort går ihop. Det är RPS och länsmyndigheterna som ska bedöma och komma fram till hur fördelningen ska gå till.

Anf. 53 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker faktiskt att det är lite trist när Thomas Bodström kommer hit och säger att det här är en mycket begränsad debatt. Jag vet vilket arbete som har föregått den här debatten från både oppositionens och majoritetens sida, och jag tycker faktiskt att det är lite grann av ett lågvattenmärke att göra så.

Sedan påstår Bodström att vi förvränger fakta, och så talar han om budget i balans. Det är uppenbarligen Bodströms enda mål att ha en budget i balans, men då tycker jag att han glömmer balansen mellan att det har funnits ett överskott på 39 miljoner det ena året och 150 det andra året och att vi de senaste åren varje sommar har fått stänga 50 polisstationer över hela Sverige. Vi har alltför långa uttryckningstider. I endast 15 % av alla anmälningar binds gärningsmannen vid brottet. 75 % av alla polisanmälningar avskrivs. 16 % är den procentsats som lämnas till åklagare. Vardagsbrottsligheten ökar. Bodström erkände själv i TV i förra veckan att det är ett bekymmer att vi inte kan komma åt vardagsbrottsligheten. Vi har överfyllda häkten, överfyllda fängelser och nedläggningshotade tingsrätter.

Är det rätt ledarskap av justitieministern att skapa en budget i balans när han är medveten om att vi har en bristande rättssäkerhet ute i landet när det gäller alla de här olika sakerna som jag har räknat upp? Jag skulle kunna göra listan ännu längre.

Och så säger justitieministern som en förklaring till att det just nu har gått lite trögt med pengar till rättsväsendet att det beror på den lågkonjunktur som vi befinner oss i. I nästa sekund drämmer han till med att säga: Det är i alla fall bättre än vad det var på borgarnas tid. Men han nämner inte den lågkonjunktur som drog över vårt land och över hela världen under de åren.

Jag tycker att det är lite dålig retorik, Thomas Bodström. Jag skulle önska att Thomas Bodström här i dag kunde säga att han är bekymrad som justitieminister över att vi har ett rättsläge i Sverige där pengarna inte räcker till i stället för att stå och skryta om en budget i balans.

Anf. 54 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det är märkligt att man får kritik för att man talar om budget i en budgetdebatt – det är andra gången i rad. Jag kommer nog att fortsätta att tala om budget i budgetdebatten.

Man ska också se detta i ett större sammanhang, det vill säga se Sveriges ekonomi i förhållande till andra länders ekonomi. Jag hoppas att vi ska kunna fortsätta att göra det. Annars får vi stora problem.

Vi brukar ha en sommardebatt i juni varje år om att poliser trots allt vill ha semester. Jag ber att få återkomma till den någon gång i juni. Då har vi den, liksom andra år. Jag kommer även då att säga att även poliser behöver ha semester och att de också har rätt att ha det. Därmed är det inte sagt att man ska dra ned på den verksamhet som behövs när det gäller akuta utryckningar och sådant. Det är ju inte en nyhet för polisen inför varje år att det blir sommar och att man behöver semester.

När det gäller uppklaringsprocenten sade jag helt riktigt att det är delar som behöver bli bättre. Vissa delar är bra. Mord till exempel har en väldigt hög uppklaringsprocent. Där klarar man upp de allra flesta brotten. Jag tror att det ligger runt 85 %. När det gäller andra delar, som till exempel cykelstöld, kommer vi nog inte att få några fantastiska siffror. Men det finns andra brott där man, som i Örebro län som jag nämnde, har förbättrat uppklaringsprocenten väldigt mycket. Det gäller husinbrott, bilinbrott och mycket annat. Det är polisen som måste vidta åtgärder. Men också vi måste se till att vi genomför de regeländringar som gör det här möjligt.

Jag var mycket noga med att säga i mitt inledningsanförande att allting inte är bra. Tvärtom sade jag att det är mycket som behöver göras inom alla de här olika områdena. Man säger att rättsväsendet är på reträtt, att det inte fungerar och att det är så långa handläggningstider. För att få balans kan jag säga att jag inte kan komma på något land som kan hantera de här sakerna på ett bättre sätt än Sverige när det gäller handläggningstider. Det är i alla fall vad jag har fått höra av EU-kommissionären, som undrade hur det kommer sig att Sverige kan klara upp sina brott så snabbt när det ute i Europa tar så oerhört lång tid.

Jag är inte nöjd med det. Det kan gå fortare, men vi ska ändå sätta in det i ett perspektiv som ger en rättvisare bild av rättsväsendet i Sverige.

Anf. 55 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker nog att det vore rimligare att vi jämförde oss med Norden när det gäller sådana här siffror.

Om budgeten är tillräcklig, om det är bra med ett budgetöverskott på de här futtiga miljonerna som Thomas Bodström ständigt drar upp, är Thomas Bodström då samtidigt nöjd med balansen mellan överskottet och att vi ser att det finns ett stort antal brister inom polisväsendet, åklagarväsendet och kriminalvården? Är Thomas Bodström nöjd med det? Då vet vi det. Då kan vi lägga oss till ro och säga att vi har en minister som inte är intresserad av att förbättra situationen. Vi har ju också våldsbrott där gärningsmannen är känd men som ändå avskrivs. Det kan man läsa väldigt tydligt om i utredningen som Riksdagens revisorer har tagit fram.

Bodström säger i sitt inlägg att om man bara har ett minimum av kännedom så vet man att det finns möjligheter att göra besparingar inom

kriminalvården. Jag skulle vilja fråga Thomas Bodström: Innebär de besparingarna att man ska ha mindre motivationsprogram, mer tid till inläsning, programverksamheten ska minskas – den har ju halverats sedan 1998 – den outnyttjade tiden då den intagne är hänvisad till sin ensamhet ska öka och sysselsättningsgraden ska minska som den har gjort kontinuerligt de senaste åren? Vi vet också att avvikelserna ökat med 72 % sedan 2002. Är det en sådan form av effektivisering som Thomas Bodström vill se inom kriminalvården, eller vill han rehabilitera för att återintegrera människor som hederliga medborgare i samhället?

Anf. 56 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Nej, Ragnwi Marcelind. Det är just för att jag inte är nöjd med de brister som finns som jag anser att man ska ställa krav på myndigheterna och inte falla in i talkören och tro att detta bara handlar om att det ska blir fler poliser till exempel. Man ska också ställa krav. Jag vänder mig emot dem som tror att det bara handlar om att det ska bli fler poliser. Då ställer man inga krav. Vi ska kräva att man gör förbättringar, och vi ska kräva av oss själva att vi gör de förbättringar som behövs. Det är det arbetet som nu pågår. Jag ser ingen motsättning i det här.

Jag vill också säga att det inte handlar om besparingar och att det blir mindre pengar till kriminalvården. Tvärtom har det ökat kraftigt. Det kommer också att bli ökade kostnader inom kriminalvården framöver. Men man måste se över sin ekonomi inom kriminalvården. Det är det man gör. Man har fått en mycket bra ledning nu.

Jag ska av konstitutionella skäl inte gå in och recensera de olika delarna i ett förslag från myndigheterna. Men vi har ställt krav. Det går inte att bara tro att vi ska kunna tillskjuta hundratals miljoner i tilläggsbudget gång efter annan. Vi har sagt att det inte går att bara se till att utgifterna skenar i väg. Nu måste man också göra besparingar. På så sätt fungerar ändå dialogen. Att gå in i varje liten detalj vore absolut felaktigt av mig.

Vi måste naturligtvis fortsätta det arbete som pågår med utbyggnad av fler platser. Det är också så att antalet fångar ökar. Det kan vi även se i andra länder. Om det är domstolar som dömer hårdare eller, som det också sägs, är fler personer som grips – det är uppgifter som vi får runtom i Sverige i dag att polisen gör alltmer arbete – eller om det är en kombination har vi inget statistiskt underlag för. Det finns mycket som talar för att det är dessa två omständigheter som gör att vi måste fortsätta att se till att det blir fler platser i Sverige.

Anf. 57 TORKILD STRANDBERG (fp) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att fråga om en sak i budgetpropositionen. På s. 45 under "Vissa brottstyper – Resultat" står det: "De flesta myndigheterna" – vi talar alltså om polisen – "prioriterar narkotikaområdet och strategier mot narkotikabrottsligheten har utarbetats. Ungdomar ägnas särskild uppmärksamhet och flera myndigheter uppger att insatser mot narkotikabrottsligheten är bland de fem viktigaste."

Min fråga rör orden flesta och flera. Ska man tolka det som det står, att det finns polismyndigheter i landet som inte har prioriterat insatserna mot narkotikabrottsligheten bland ungdomar som de fem viktigaste? Finns det polismyndigheter i landet som inte prioriterar narkotikaområdet? Så står det i budgetpropositionen.

Jag skulle också kort vilja fråga vad som ligger till grund för regeringens och justitieministerns bedömning att man i det säkerhetspolitiska läge som råder i världen kan göra ganska omfattande nedskärningar på Säkerhetspolisen.

Budgeten är anledningen till att vi är här i dag. Justitieministern är stolt över att budgeten går ihop. Det ska man väl vara. Men man kan fråga om budgeten när den lades fram och togs av riksdagen var tillräckligt stor. Fanns det tillräckligt mycket pengar i den för att verksamheten skulle bli den som vi eftersträvade? Att budgeten i sig siffermässigt har räckt till är ju inte så mycket att yvas över.

Anf. 58 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag kan inte göra någon länsfördelning nu. Men polisen kan liksom alla andra myndigheter göra ännu mer för att bekämpa narkotikan i vårt land. Vi ska fortsätta att behålla den starka enhet som vi har. Vi har kunnat konstatera att det har givit bra resultat internationellt. Jag kan inte nog understryka de insatser som behöver göras.

När det gäller anslagen till Säpo är det som jag sade tidigare. Det har varit ett överskott fem år i rad. – Jag tror att det är fem år. Jag kan inte säga exakt. Det är i alla fall några år i rad. – Även här försöker man att få det att räcka till verksamheten. Men jag vill betona, som också framgår, att om det behövs ytterligare tillskott så kommer det att tillskjutas så att verksamheten inte blir lidande.

När det gäller budget i balans vore det väl märkligt om jag tyckte att det var dystert att polisens budget är i balans. Det handlar naturligtvis om att man ska ha en budget i balans samtidigt som de mål som man har satt upp ska hålla, att det ska påbörjas utbildning för 1 000 poliser per år. Annars är det ingen mening med det. När vi kan konstatera att de målsättningarna håller måste jag trots allt få möjlighet att känna mig inte alltför nöjd men i alla fall inte alltför ledsen över det.

Anf. 59 TORKILD STRANDBERG (fp) replik:

Fru talman! Jag tror att det skiljer i hur man brukar språket. När vanligt folk och jag pratar om satsningar och att man prioriterar någonting får man bilden av att det kanske blir mindre överbeläggning i fängelserna, att platserna blir fler, att programverksamheten blir utbyggd, att narkotikamissbruket minskar. Det är en satsning för min del. Men man ser på siffrorna att regeringen ger Kriminalvårdsstyrelsen ett tillskott på 150 miljoner samtidigt som Kriminalvårdsstyrelsen sjösätter ett bantningsprogram på 200 miljoner kronor under nästa år. Det blir ett minus på 50 miljoner. I normalt språkbruk tror jag inte att det innebär en satsning.

Jag skulle vilja uppmana justitieministern att titta lite extra på s. 45 i propositionen när han kommer hem till departementet. Om orden flesta och flera betyder det som de ger uttryck för i propositionstexten och inte bara är ett uttryck för en felskrivning tycker jag att det är oroande. Det är oroande om inte alla polismyndigheter i det här landet har prioriterat insatserna mot ungdomars narkotikamissbruk som en av de fem viktigaste. Det oroar mig. Det oroar mig om det finns myndigheter i landet som inte har prioriterat insatserna mot narkotikabrottsligheten i allmänhet.

Anf. 60 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att Torkild Strandberg är en vanlig person, inte att det är vanliga personer och Torkild Strandberg. Det är i alla fall min uppfattning.

Det är självklart att det finns människor som är oroliga och att deras oro ska tas på allvar. Jag tycker att det bästa sättet är att försöka tala om hur det ligger till men också framför allt, som vi har kunnat se, att fortsätta att satsa på det brottsförebyggande arbetet, som ger väldigt gott resultat just när det gäller tryggheten. Det ska vi göra.

De 150 miljonerna är ett av de tillskott som har getts till kriminalvården.

Slutligen är det så att även polisen och olika delar av polisen kan göra ännu mer när det gäller narkotikasatsningen. Vi ska fortsätta med att också där ställa krav på polisen, liksom på andra myndigheter.

Sammanfattningsvis har det gjorts mycket. Det kommer att göras mycket. Det kommer att behöva göras mycket. Men det här är ett av regeringens och samarbetspartiernas viktigaste områden. Vi ska fortsätta att ha en offensiv politik när det gäller detta. Men vi ska inte glömma bort att också kriminalpolitiken är en del av hela den sammanlagda politiken. Man kan inte bryta ut en del av den. Tryggheten handlar också om vilket samhälle vi vill bygga upp. Det handlar om vilken skola vi vill ha. Det handlar om vilken inkomstfördelning som sker i samhället. Det handlar om hur människor har det i största allmänhet i samhället.

Vi ska satsa på att förebygga brott. Vi ska satsa på att hårt bestraffa dem som begår allvarliga brott. Vi ska fortsätta att se till att alltför personer återanpassas i samhället. Och vi ska hela tiden se helheten i det här arbetet.

Tack ska ni ha, och återigen trevlig helg!

Anf. 61 JEPPE JOHNSON (m):

Fru talman! Det var en fantastisk beskrivning vi hörde justitieministern göra nyss, att det inte sägs upp några civilanställda och att budgeten är i balans och så vidare. Jag måste ha haft fel på öronen när jag talade med dem som sitter i polisstyrelsen i Blekinge. Man är på väg mot ett underskott som handlar om mellan 40 och 60 miljoner på en budget på 180 miljoner. Man har nu varslat 23 civilanställda. Det kanske inte låter mycket på departementet, men i Blekinge är det oerhört mycket.

”Jag upplever att kriminalvården på senare år hamnat i en allt svårare situation, dels på grund av att vi har en av Västeuropas snabbaste ökning av antalet intagna, dels att differensen mellan statsmakternas mål för vår verksamhet och våra reella möjligheter att uppfylla dem blir alltmer dramatisk.”

Fru talman! Jag citerade inledningen av kriminalvårdens budgetunderlag för år 2004. Den är underskriven av generaldirektören, tre sossar, en vänsterpartist, en kristdemokrat och undertecknad.

Jag vill fortsätta att citera ytterligare ett par stycken:

”De ambitiösa satsningarna som planeras genom utveckling av nya program och utbildning av personal får endast begränsade effekter, då personalens resurser används alltmer i säkerhetsarbetet i stället för som avsett för påverkans- och programarbete.”

Lite längre fram citerar jag igen: "Utan mycket påtagliga resurstillskott, avsedda att i allt väsentligt hantera volymökningarna, eller alternativt en rad lagstiftningsåtgärder för att minska klientantalet, kommer kriminalvårdens budgetunderskott att innebära att vi år 2006 har en skuld på drygt 1,9 miljarder kr."

Fru talman! Smaka på detta – 1,9 miljarder kronor!

Kriminalvården är förmodligen, i konkurrens med många andra branscher naturligtvis, den största krisbransch som den här regeringen hanterar – låt vara i skarp konkurrens med polisen, som jag sade. Sjuk-skrivningar ska vi kanske inte nämna. Men det underskott som kriminalvården är på väg att få ska jämföras med att budgeten ligger på 5 miljarder. Om ingenting görs handlar det alltså om att vi kommer att ha en ryggsäck på 40 % av en årsbudget.

Under mer än två mandatperioder har regeringen beskrivit vad som ska göras och vad som ska satsas inom kriminalvården i mycket vackra och inlindade ordalag. Men regeringens och utskottsmajoritetens mål och de medel som man har varit beredd att satsa har inte varit i samma härad någon enda gång. Och man kan inte åstadkomma bra kriminalvård om man inte är beredd att satsa pengar på de vackra, fina mål och visioner som både oppositionen och, förmodar jag, utskottsmajoriteten har.

Men det budskap som justitieministern, som precis har gått hem, haft till oss i oppositionen och till kriminalvården har varit: Bedriv kriminalvård på kredit! Jag sitter själv i styrelsen så jag vet att i alla fall fram till nu har det varit så.

Kriminalvården kämpar med att få sin budget i balans med anslaget. Det är möjligt att ökningen kan hejdas. Det är möjligt att man kan komma närmare anslaget. Det tror jag. Och nu presenteras också tuffa förslag. Men det går aldrig att hämta in skuldbördan med de här besparingarna och effektiviseringarna. Därför vore det önskvärd att ni som sitter i majoritet kunde ge kriminalvården lite tips eller att ni kunde säga ja eller nej till de förslag som presenterades i fredags.

Samtidigt som ni står på gator och torg och talar om den humana kriminalvården ska ni kanske nu säga ja till att minska den tid som man ska vara i arbete. Man ska sitta inlåst mer. Personalen ska få mindre utbildning och så vidare.

Fru talman! I betänkandet står också följande: "Utskottet kan konstatera att beläggningssituationen på anstalter och häkten förvärrats ytterligare under år 2002." Det är ett faktum vi inte kan komma ifrån. Och det har inte blivit så mycket bättre under 2003.

I den allra senaste statistiken som kom, för oktober, står när det gäller anstalter att det var över hundra procent beläggning under oktober. Senast nu i veckan införde man besöksförbud på ett fängelse. Det är inte sådana besöksförbud som vi ska ge till män som trakasserar kvinnor, utan det var helt enkelt så att det låg folk i alla rum på fängelset – alltså kunde man inte ta emot besök.

När det gäller häktena kan jag hitta följande: Platsutnyttjandet i förhållande till tillgängliga platser var i genomsnitt 99 %. Se! En liten lucka; 1 % kvar i alla fall. Antalet verkställighetsfall, alltså sådana som inte ska sitta på häktet, som är klara med sin dom, var den 1 november 370. Men det är klart: vi har gått över till frivård. Frivård är ju bra, och det ska vi

ha för dem som inte behöver sitta i fängelse – som om de hade det så mycket bättre.

Fru talman! Medelantalet frivårdsklienter under oktober var 13 508. Det är den högsta noterade siffran på senare år. På årsbasis pekar det på att medelantalet frivårdsklienter i år kommer att öka med runt 150 jämfört med förra året och drygt 1 600 jämfört med år 2000, alltså 1 600 fler än vid millennieskiftet. Ska de få en bra och effektiv frivård kostar de också pengar, även om de är billigare än de som sitter i fängelse.

Målet med vårt påföljdssystem måste ju vara – i alla fall tycker vi det – att försöka påverka de dömda att bryta sin kriminella livsstil och sin läggning.

Staten har monopol, och ska så ha, på att frihetsberöva människor som begår brott mot de lagar som samhället har ställt upp. Det innebär ett stort ansvar och kräver faktiskt en kriminalvård med bra innehåll.

Vi brukar säga att när man låser dörren om den dömda är det egentligen inte slutet på rättsprocessen för statens del, utan det är faktiskt början på en mycket lång process för väldigt många. Det är kanske den allra svåraste delen, att få tillbaka människor till ett värdigt liv utan kriminalitet och droger.

Jag brukar roa mig med att läsa lite grann i utskottsbetänkandet. Det gör ni väl alla, gissar jag. Jag vet inte om ni blir roade. Det blir jag ibland. Utskottet konstaterar bland annat följande i betänkandet, och det är snusförnuftigt att konstatera detta,

- att beläggningssituationen är den sämsta någonsin, och långt från målsättningen på 90 %, visst,
- att programverksamheten minskat, ja,
- att sysselsättningsgraden fortsatt att minska – den kanske blir i harmoni med de nya sparförslagen så småningom, och
- att missbrukssituationen på anstalterna inte blivit bättre.

Trots att missbrukssituationen på anstalterna inte har blivit bättre har ni inga förslag till lösningar, varken ekonomiskt eller praktiskt, utan ni bara kör på som vanligt. Ni säger att i likhet med förra året utgår ni från att regeringen noga följer situationen. Ja, det är vackert så! Kom med förslag, och gör något.

Fru talman! Utskottsmajoriteten har tappat greppet när det gäller kriminalvården och hela rättsväsendet. Ni är inte beredda att satsa vad som behövs. Ni sätter upp vackra mål, men ni ger inte möjlighet att uppfylla dem.

I vår reservation föreslår vi bland annat ökat stöd till KRIS, Kriminellas revansch i samhället. Inte heller här kan utskottsmajoriteten tänka sig ett ökat stöd. Ni anser att kriminalvårdens anslag ska räcka även till detta. Jag vet inte om ni har försökt, men jag har och kriminalvården har: Det går inte att koka soppa på en spik. Resurser kommer inte av sig själv.

Ni måste ge brottslingarna hjälp att finna ett alternativ. Det är kriminalvårdens uppgift. Staten har ett mycket tungt ansvar för att ge kriminalvården de resurser, den flexibilitet och de metoder som krävs för att uppfylla detta.

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer och särskilda yttranden, men jag yrkar, liksom Beatrice Ask, bifall bara till den första reservationen, nr 4.

Prot. 2003/04:49
15 december

Rättsväsendet

Anf. 62 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag måste återigen anmärka på detta. Jeppe Johnsson säger att vi har den snabbaste ökningen av fångpopulationen i Västeuropa, och frivården har den högsta siffran någonsin. Det är tydliga siffror som talar om att de satsningar som har gjorts inom rättsväsendet uppenbarligen har haft en effekt, även om Moderaterna inte vill erkänna det.

Jeppe Johnsson pratar så fint om de satsningar som behövs inom kriminalvården och att det inte går att koka soppa på en spik. Moderaterna lägger fram förslag om ytterligare 150 miljoner. Sparpaketet för kriminalvården är på 200 miljoner. Dessutom räknar vi med att man ska finansiera den politik man föreslår. Moderaterna vill ha livstidsstraff för grova narkotikabrott, maximistraff när någon döms för tredje gången, fler urinprov och mer kontrollinsatser när det gäller narkotika. Moderaterna vill ha mer resurser till frivården och ökade resurser till KRIS, och Moderaterna vill bygga en ny storanstalt. Sedan vill Moderaterna ha mer resurser till motivations- och behandlingsinsatserna. Detta ska Moderaterna klara med de plus 150 miljonerna och de besparingskrav som finns. Uppenbarligen är Moderaterna bättre på att koka soppa på en spik än vad majoriteten är.

Anf. 63 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att 150 miljoner är en spik. Det är faktiskt lite innehåll i det. Dessutom har vi föreslagit betydligt större satsningar för de kommande åren, men man får börja någonstans.

Alice Åström talar om att anledningen till att det är så trångt i fängelser och frivård är att det har blivit så effektivt. I så fall får man ta hänsyn till det. Men fortfarande resulterar färre än 15 % av alla brott i någon form av påföljd. Alice Åström ska tala om om hon är nöjd med detta. Men jag skulle gärna se att ännu fler dömdes och hamnade i fängelse. Då beivras brottsligheten, och bakom varje brott finns faktiskt ett brottsoffer. Det är viktigt både för att hålla tillbaka ökad brottslighet, för brottsoffren och för ordningen i samhället att brotten beivras.

Jag tror inte att det skulle göra så mycket skillnad på antalet intagna om vi hade livstidsstraff för riktigt grova narkotikabrott eller om de som återfaller gång på gång i grova brott döms något hårdare. Det kostar oerhört mycket för samhället att ha högaktiva brottslingar ute – om inte annat så i antalet brottsoffer och människor som mår illa. Det gäller inte bara de grova brotten, utan än mer påtagligt för den vanliga människan är de så kallade vardagsbrotten, inbrott i hemmet och bilen, stöld av cykeln med mera.

Anf. 64 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det hjälper inte att Jeppe Johnsson försöker hålla en kriminalpolitisk debatt och prata om brottsoffer och drabbade människor. Vi är helt överens om att brottsoffrens situation är oerhört problematisk.

Men i en budgetdebatt kan man kräva av det största oppositionspartiet att partiet lägger fram realistiska budgetförslag som ligger i linje med de förslag partiet driver. Jag undrar fortfarande hur Jeppe Johnsson menar när det finns ett besparingskrav på 200 miljoner inom kriminalvården, och Moderaterna skjuter till 150 miljoner, att underskottet på 50 miljoner ska mötas. Dessutom vill han ha livstidsstraff för grova narkotikabrott, maximistraff vid dom för tredje gången, fler urinprov, mer kontrollinsatser, mer resurser till frivården och ökade resurser till KRIS. Han vill också bygga en ny storanstalt och ha mer resurser till motivation och behandlingsinsatser.

Jag fick inte svar på en enda av frågorna om hur det här ska finansieras med de plus 150 miljonerna. Man ska granska sina egna budgetförslag innan man slår till med storsläggen och kritiserar andra. Det här är en soppa utan spik!

Anf. 65 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Det vore bättre om regeringsstödarna lade fram en budget i balans till kriminalvården. Vi lägger trots allt fram ett förslag om 150 miljoner mer. Därmed är det inte sagt att man kan köra som vanligt utan att spara på någonting. Det ska bli intressant att se hur Alice Åström ställer sig till förslaget att utvisningsdömda ska betala sina egna hemresor. Det har vi föreslagit i snart åtta år och ständigt fått nej. Det blir säkert ingen jättestor besparing, men vi får se hur Alice Åström ställer sig till det. Det finns mycket man kan spara på inom anstalterna, men kanske inte 200 miljoner. Det är kanske 50 miljoner som är mer realistiskt.

Det är inte någon besparing att ha den överbeläggning vi har i dag. Det behövs en ny stor anstalt så att vi kan få ned beläggningen. Vid dubbelbeläggning krävs det betydligt mer personal, Alice Åström, och personal kostar pengar. Det är säkert inte höjden av effektivitet att ha det så trångt som i dag.

Vi lägger fram förslag om 150 miljoner i år, upp mot 200 nästa år och 470 år tre. Vi är beredda att ta de ökade kostnaderna när vi bygger ut antalet platser och effektiviserar så att de som har begått brott hamnar där de ska vara.

Anf. 66 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Fru talman! Utan spaning—ingen aning är ett begrepp som man brukar använda inom polisen. Det betyder förstås att för att få reda på vad som händer och sker måste man vara ute i verksamheten och hålla sig ajour. Men det tycks mig som om regeringen har satt på sig skyggglappar både för ögon och öron när det gäller rättsväsendets problem i allmänhet och polisens prekära situation i synnerhet.

Den socialdemokratiska regeringen har med stöd av Vänstern och Miljöpartiet fört en nedrustningspolitik av rättsväsendet som underminerar möjligheten för en nödvändig och bra verksamhet. När regeringen säger sig ha gjort den största satsningen inom rättsväsendet har det resulterat i netto 29 nya poliser för förra året.

Regeringens ambition inom detta område uttrycks i realiteten av hur mycket pengar som anslås. Några år kan man missa, men inte kontinuerligt. Rikspolisstyrelsen har varit tydlig och är det även i årets budgetunderlag för tiden fram till 2007: "De lokala polismyndigheterna har svårt

att tillfredsställa de krav som ställs från t.ex. åklagare, kommunala beslutsfattare och enskilda medborgare som har utsatts för brott.”

Regeringen tycks inte ta myndigheternas varningar och vädjanden på allvar. Varför? Överdriver Rikspolisstyrelsen, är man missvisande eller har man direkt fel? Jag tror inte det. Det är märkligt att regeringen fortfarande inte visar vilja och förmåga att göra något kraftfullt åt saken.

Låt mig ta några exempel på vad som väntar framöver.

Nästa år utökas EU med tio nya medlemsstater. Det finns en konkret hotbild att den fria rörligheten och gränspassagen kommer att innebära att fler människor tar sig hit till Sverige med avsikt att begå brott.

Införseln av narkotika ökar. Det finns stor tillgång på billig alkohol från de här länderna som fortfarande har betydligt lägre kostnader och lägre skatter.

Inom polisen har efterfrågan på DNA-test ökat med 25–50 %, vilket kostar stora summor pengar.

Tekniken behöver förbättras. Inom polisen behöver till exempel ungefär 700 fordon bytas ut varje år för att en godtagbar standard ska kunna hållas. Det finns många exempel, och jag ska inte dra upp dem alla.

Det som ligger närmast för dörren är Stockholmskonferensen i januari, som beräknas kosta polisen runt 50 miljoner kronor. Under 2006 kommer man att ha VM i friidrott i Göteborg, vilket beräknas kosta 75 miljoner kronor för polisen. Vem eller vilka, fru talman, ska betala det kalaset? Blir det, som vid toppmötet i Göteborg 2001, medborgarna i Västra Götaland som ytterst får betala genom att polisen drar ned på andra aktiviteter och verksamheter?

Jag kan konstatera att uppklaringsprocenten för det som regeringen kallar vardagsbrotten, det vill säga stöld och skadegörelse, har minskat från 17 % till 10 %. I de 10 % som är uppklarade ligger även de så kallade tekniska uppklararna, det vill säga att man skriver av brotten utan någon utredning alls.

Men, fru talman, när rättsväsendet inte ges de resurser som krävs är det alltid någon eller några som får stå för kostnaderna, och det är de sämst ställda i samhället, de som inte har råd att köpa sig en egen känsla av trygghet i form av larm, galler, lås och så vidare. Är det en sådan politik som regeringen kallar solidarisk?

Nej, jag skulle faktiskt önska att regeringen tog sig tid att fundera över vad nedmonteringen av rättsväsendet innebär för vanligt folk. Vad innebär det för företagare, flyktingar, barn och unga, kvinnor, unga män – som faktiskt är de mest brottsutsatta – rika och fattiga, nynazister, Hells Angels, narkomaner, hälare med flera? Vem vinner och vem förlorar när rättsväsendet inte klarar av sina grundläggande uppgifter?

Våldsbrotten fortsätter att öka. Anmälningarna av våldsbrott har dubblats från 80-talet fram till i dag. Våldsbrotten, det vill säga brott mot liv och hälsa samt våldtäkter och rån, var år 2002 fler än 76 000. År 1980 var de drygt 30 000. Brotten ökar, men det som faktiskt är mest skrämmande, fru talman, är det antal människor som får sina liv förstörda och sin framtidstro och frihet spolerad. Det rör sig alltså om mer än 76 000 personer, det vill säga en medelstor svensk stad, som årligen blir offer för våldsbrott i vårt samhälle.

Justitieministern pratar om att budgeten är i balans, men det kan inte vara detta som är målsättningen för Sveriges skattebetalare. Det är i alla fall någonting som vi moderater aldrig kan acceptera. För många av dessa brottsoffer blir livet aldrig mer sig likt efter en sådan händelse. Denna oroväckande tendens måste både stoppas och vändas.

Med begränsade resurser både personellt och reellt blir det än viktigare att kompetensen hålls på en tillräckligt hög nivå. Det sker inte alls i dag. Fortfarande saknas en vidareutbildning inom polisväsendet. Det sade jag också vid denna tid förra året, och det har inte hänt någonting sedan dess.

Trots de mycket höga krav som vi med rätta ställer på landets poliskår ges denna inte möjligheten att hålla en hög kunskapsnivå. Utvecklingen i samhället har medfört nya brott, till exempel de antifascistiska och vänsterideologiska brotten och brotten mot djurhållningen, och här finns det ingen kunskap inom polisen, vågar jag påstå. Dessa brott har under förra året ökat med 45 % till knappt 900. Den polis som fick sin utbildning för 20–30 år sedan har dock ingen kunskap alls om vad som driver dessa människor till aktiviteter av det här slaget.

Samma sak kan förstås sägas om de brott som har rasistiska, homofo-biska, främlingsfientliga eller antisemitiska inslag. Där måste man satsa på utbildning och kompetens om man tar de brotten på allvar. Kanske är det nödvändigt att vår statsminister tar initiativ i de här frågorna även på hemmaplan och inte bara i internationella sammanhang.

Kunskap och kompetens behöver byggas upp och även kvalitetssäkras. Vi moderater är inte nöjda förrän det finns en jämn kunskapsnivå över hela landet. Vi tycker exempelvis att en specialistutredare i brott om övergrepp mot barn ska ha en kvalitetssäkrad utbildning som är likvärdig oavsett om polisen i fråga arbetar på en familjeväldsenhet i Malmö eller i söderort här i Stockholm eller har att utreda dessa brott någon annanstans i landet. Så är det inte i dag. Med en högre kompetens ökar lagföringen och uppklaringsprocenten från den otroligt låga nivå som gäller i dag.

Specialisering behövs, men även utrycknings- och närpolisernas utbildningsbehov måste tillgodoses. Utbildning ska ses som en investering i framtiden och inte bara räknas som en kostnad.

Men det som också fordras är en ordentlig kontroll över vad som faktiskt görs inom polisen. Det finns uppgifter om att man inom polisen genomför fältförsök i stor omfattning med distraktionsgranater. Det talas om att sådana använts vid 200 tillfällen under senare tid. Stämmer det, Susanne Eberstein, att polisen driver ett projektet med att utbilda hundratalet prickskyttar? Stämmer det att man utvecklar metoder för att fler poliser ska kunna använda sprängmedel för att forcera dörrar? Jag tycker att det låter märkligt i dagens budgetsituation.

Jag och Moderaterna anser att spetskompetens och handhavande av dessa farliga och dyrbara metoder och kompetenser bör förbehållas den särskilda nationella insatsstyrka som finns. Denna grupp har mig veterligt tack och lov aldrig behövt använda sina prickskyttar. Då är det märkligt om det pågår försök i övriga delar av landet med att utöka den kompetensen när det inte ens finns poliser som kommer när allmänheten ringer. Jag vill fråga Socialdemokraterna om detta är någonting som man tycker är riktigt, i det fall det stämmer.

Fru talman! Polisens nationella insatsstyrka har under senare år fått en möjlighet att operativt hjälpa och stötta landets myndigheter. Det har visat sig vara mycket värdefullt. Den är en väldigt bra resurs. Styrkans personal har använts i flera skarpa insatser. Men denna personalresurs är för liten i förhållande till huvuduppgiften. I dag trafikeras Sverige av andra och större flygplanstyper än när denna styrka bildades, och då krävs det en större resurs för att klara av kapningssituationer med gisslantagning än vad som var fallet tidigare.

Terrorhoten i världen har ökat, visar både attentat och underrättelseverksamheter. Efter den 11 september har flertalet länders regeringar sett över och utökat sin beredskap mot angrepp och terrorism. Norge, som anses ha en lägre hotbild än Sverige, har utökat sin antiterrorstyrka till 75 man. Det bör Sverige också göra. Utöver denna ökning av antalet personer måste regeringen se till att man långsiktigt löser styrkans transportbehov genom en bättre samverkan med försvaret.

Anf. 67 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag känner i och för sig att debatten kanske börjar gå rundgång, men jag kan inte låta bli att reagera när Hillevi Engström använder ord som nedrustningspolitik och nedmontering av rättsväsendet trots att hon i nästa andetag säger att det förra året blev ett tillskott på 29 nya poliser. Man kan säkert diskutera om det är tillräckligt eller inte, men någon nedrustning är det inte. Till och med er talesman Beatrice Ask tillstod ju att det skett och sker ett tillskott i rättsväsendet. Sedan kan man diskutera om det är nog, men jag tycker att det är ganska viktigt att man försöker att använda rätt ord. Vi är inte överens om det är tillräckligt eller inte, men det har inte varit någon nedrustningspolitik eller nedmontering. Det hade inneburit att vi hade gjort stora besparingar.

Sedan vill jag ta upp frågan om de stora arrangemangen och hur de ska bekostas, något som ständigt diskuteras. Vi från Vänsterpartiet har varit tveksamma till om man inte borde ha haft en budget hos Rikspolisstyrelsen att kunna fördela. Länspolismästarna är dock helt överens sinsemellan om att man inte vill ha det på det sättet. Man vill ha ut alla budgetmedel, och sedan får man lösa den problematik som uppstår i efterhand. Då får man vara beredd att ta på sig de extra kostnaderna.

Jag undrar hur Moderaterna ser på detta. Länspolismästarna har ändå själva sagt att man vill ha det på det här sättet.

Anf. 68 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! När det gäller de stora arrangemangen visade det sig efter toppmötet i Göteborg att myndigheten inte fick kompensation för sina kostnader förrän kanske nu nästa år. Det har inneburit att myndigheten fått dra ned på verksamhet.

Det är det som jag och Moderaterna ser som det stora problemet, att det drabbar allmänheten i Västra Götaland. Polisens resurser har använts till någonting som de inte har kunnat planera eller styra över.

Det är skillnad med de arrangemang där myndigheterna är med och kan förutse det hela. Vi pratar om 2006 och VM i friidrott i Västra Götaland. Om det tenderar att kosta 75 miljoner kronor, som ska stå för den myndigheten, måste de få extra anslag. Oavsett om det fördelas från Rikspolisstyrelsen i det skedet eller på något annat sätt måste de få ut

pengarna i förväg så att allmänheten inte blir lidande. Det är väldigt viktigt att poängtera.

När det gäller nedrustning och nedmontering kan man ha olika uppfattningar om det, men så länge som brotten har ökat – våldsbrotten har ökat till 76 000, och brotten som anmäls är i dag mer än 1,2 miljoner – tycker jag inte att rättsväsendet har klarat av sin uppgift.

Målet för polisen är att minska brotten och öka tryggheten. Det målet är inte uppnått. Det har man missat gång efter annan. Jag menar att det inte duger. Allmänheten uppfattar att det är en nedmontering av rättsväsendet när det inte finns poliser som kommer när man ringer. Då menar jag inte att man ringer om bagatellartade händelser.

Anf. 69 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag tror också att det är ganska viktigt att poängtera, när man säger att polisen inte kommer när man ringer, att det är ytterst sällsynt att polisen inte kommer när man ringer. Då kan det handla om lägenhetsinbrott som redan har varit gjorda. Om det är någon allvarlig händelse kommer ju polisen. Jag tycker att det är viktigt att ge dem plus för det som de gör.

Jag vill komma in på frågan om dubbleringen av antalet våldsbrott. Kan inte Moderaterna någon gång ta till sig den forskning som kopplar ihop det här med det ökade alkoholbruket i Sverige? Samtidigt som antalet våldsbrott har dubblerats ser vi hur antalet krogar med utskänkningstillstånd har mer än dubblerats. All forskning visar att våldsbrott och alkoholbruk är två faktorer som är hårt ihopkopplade.

Moderaterna har ingen koppling till sin alkoholpolitik när det gäller att bekämpa våldsbrottsligheten. Jag tycker att det borde vara en sak som vi gemensamt skulle kunna göra någonting åt för att få ned våldsbrottsligheten.

Anf. 70 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! När det gäller kopplingen mellan alkohol/narkotika och våldsbrott håller jag med Alice Åström om att det finns kopplingar där.

Tyvärr är det så att narkotikan har ökat. Det finns skrivningar i vårt budgetbetänkande där det står att tillgången på narkotika är hög och priserna låga. Det är någonting som är helt illegalt som förs in i landet från många håll och kanter. Det är kanske det stora problemet, att det kommer att komma mycket mer illegal sprit och svartisprit till Sverige under åren framöver. Det sägs i olika skrivningar, inte minst i polisens budgetunderlag. Det är där man måste sätta in den stora stöten, mot den alkohol som langas till ungdomar som inte har rätt att dricka alkohol eller den narkotika som finns i samhället. Jag håller med om att den kopplingen absolut finns.

Alkohol som dricks på krogen under ordnade former ska man inte dra in på. Jag tror inte heller att Alice Åström vill att krogarna inte ska få servera alkohol.

Anf. 71 JAN ERTSBORN (fp):

Fru talman! Det är lite speciellt att gå upp som siste talare efter en tre timmar lång debatt. Jag kan glädja er som har stått ut här hela tiden med att jag inte ska nämna ordet polis, mer än denna gång. Jag ska inte heller

tala om kriminalvården, som också har varit ett kärt ämne under förmiddagen.

Jag ska uppehålla mig lite grann kring domstolsväsendet och sedan gå över på Brottsoffermyndigheten och brottsskadeersättning, som inte har berörts särskilt mycket här i dag.

När det gäller domstolsväsendet skulle jag vilja börja med att läsa högt ur budgetpropositionen på s. 31 om mål för verksamhetsområdet:

”För att förtroendet för rättsstaten skall bibehållas krävs väl fungerande domstolar. Målet för verksamhetsområdet är att mål och ärenden skall handläggas på ett rättssäkert och effektivt sätt. Detta innebär att handläggningen skall vara korrekt, snabb och genomföras utan onödiga resursinsatser. Det är också angeläget att generellt minska omloppstiderna för samtliga målkategorier.”

Det är vad som står i budgetpropositionen om domstolsväsendet.

På försommaren fick domstolarna i Sverige besked om att man skulle upprätta särskilda handlingsplaner för att klara besparingskrav. Det var bland annat betalningarna för pensionsåtagandena som låg till grund för detta.

Lagmannen i Stockholms tingsrätt skriver följande i sin handlingsplan: ”Ett genomförande av framförallt besparingsalternativen 1 och 2 kommer att få förödande konsekvenser för tingsrättens verksamhet. Det finns ingen möjlighet att genomföra något så drastiskt på ett någorlunda strukturerat och övervägt sätt. Skadeverkningarna blir därför orimligt stora. I förlängningen kommer medborgarna att drabbas hårt när väntetider medför rättsförluster.”

Lagmannen i Göteborgs tingsrätt skriver följande: ”Sammanfattningsvis kan ifrågasättas om Göteborgs tingsrätt kan anses fylla sin funktion som ett rättsskipande organ i landets näst största stad.”

Då ställer man sig naturligtvis frågan: Vad är det för beskrivningar de båda lagmännen ger, och vad är det för beskrivning vi har hört från justitieministern och företrädare för utskottsmajoriteten här i dag? Vilken stämmer? Man kan klart konstatera att det inte stämmer.

Mot denna bakgrund och dessa beskrivningar från de båda lagmännen i Göteborg och Stockholm går regeringen och uppenbarligen utskottsmajoriteten vidare med att lägga ihop små och medelstora tingsrätter och skapa stora tingsrätter, där vi alltså vet att vi har problem – ”förödande konsekvenser”, skrev en av lagmännen.

Jag menar att detta är alldeles fel väg att gå när det gäller domstolarna. Vi har många medelstora tingsrätter som fungerar alldeles utmärkt, men vi har några stora tingsrätter som har stora bekymmer. Det är där som insatserna borde göras, i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Det är också anmärkningsvärt att det arbete som pågår med att lägga ihop tingsrätter sker utan att man gör ekonomiska beräkningar av vad det hela ska kosta.

Det går alltid att förbättra, sade justitieministern för någon timme sedan. Javisst, det går att förbättra, om han väljer min väg när det gäller domstolarnas framtid och koncentrerar sig på att hjälpa de tre stora tingsrätterna nu först, i det akuta skede som de befinner sig i.

Jag ska sedan gå över till att tala lite kort om Brottsoffermyndighetens bedömning av brottsskadeersättning. Jag ska relatera ett fall för er där ett utdömt skadestånd på 35 000 kr blev en utbetalning på 1 500 kr till brottsoffret.

Först i betänkandet skriver utskottsmajoriteten att Brottsoffermyndigheten oftast följer de sakprövade skadestånden och särskilt när det gäller hovrättsavgörande. Ibland kan man dock ändra sig och komma till en annan uppfattning, bland annat om ersättning som klart har avvikit.

Jag ska först betona att Brottsoffermyndigheten har haft en stor betydelse för utvecklingen av skadeståndspraxis i höjande syfte – det har varit mycket positivt för brottsoffren. Men möjligheten för Brottsoffermyndigheten att sänka ett av domstol utdömt skadestånd är helt skrämmande, och det kan absolut inte accepteras i vårt samhälle.

I det fall som jag känner till har hovrätten dömt ut ett skadestånd på 5 000 kr för sveda och värk och 30 000 kr för kränkning. Det handlade om grov misshandel med kniv, och gärningsmannen dömdes till två års fängelse. I domen prövades bland annat frågan om gärningsmannen hade rätt till nödvärn.

När det här ärendet, hovrättens lagakraftvunna dom, sakprövad på 35 000 kr kommer till Brottsoffermyndigheten, så säger myndigheten – som till skillnad från domstolarna inte har hört de inblandade personerna – att det är fråga om ett medvållande från målsägarens sida, så någon ersättning för kränkning ska inte utgå alls. Ersättningen för sveda och värk halveras med samma motivering. Ovanpå alltihop drar Brottsoffermyndigheten en självrisk på 1 000 kr. På så vis blev de 35 000 kr som hovrätten dömde ut en utbetalning på 1 500 kr.

Detta exempel visar att det är fullständigt orimligt att vi i ett samhälle som vårt kan ha ett system där vi betalar ut brottsofferersättning och har en myndighet som överprövar domstolars beslut i för brottsoffret negativ riktning.

Vi har motionerat för att få till stånd en ändring av detta, och vi kommer att fortsätta motionera om det, för det finns väl en risk att vårt förslag inte går igenom.

Vi i Folkpartiet liberalerna vill också ta bort begreppet självrisk. Det är ett begrepp som leder brottsoffrets tankar till att man själv skulle ha tagit en risk och därför på något sätt ska vara med och betala med det skadestånd som man fått, till exempel på grund av olaga hot eller misshandel. Det finns inte tillräckliga skäl att använda begreppet självrisk. Det är helt enkelt kränkande för brottsoffret.

Fru talman! Från Folkpartiets sida vill vi få bort begreppet självrisk. Vi vill också få till stånd att Brottsoffermyndigheten i fortsättningen inte får sänka skadestånd som är sakligt prövade av domstolar. Jag står bakom alla Folkpartiets motioner i det här betänkandet, men jag yrkar särskilt bifall till reservation 36.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 december.)

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU8
En europeisk arresteringsorder (prop. 2003/04:7).

*En europeisk
arresteringsorder*

Anf. 72 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Fru talman! I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2003/04:7 *Lag om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder* jämte fyra följdmotioner med yrkanden om bland annat avslag på propositionen.

Förslagen i propositionen syftar huvudsakligen till att genomföra det inom EU antagna rambeslutet om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna, vilket syftar till att göra utlämningsförfarandet mellan EU:s medlemsstater enklare och mer effektivt. I propositionen föreslås att det ska införas en ny lag om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, vilken i förhållande till EU:s medlemsstater normalt sett ska ersätta lagen om utlämning för brott. Vidare föreslås ändringar i annan lagstiftning som påverkas av rambeslutet, bland annat i brottsbalken och i sekretesslagen. Den nya ordningen bygger på principen om ömsesidigt erkännande av varandras rättsliga beslut inom unionen. Lagförslagen har granskats av Lagrådet och föreslås träda i kraft den 1 januari 2004.

Utskottet tillstyrker i huvudsak propositionen, dock med undantag för några justeringar i föreslagen författningstext, och man avstyrker motionerna. Utskottet lägger i ärendet också fram förslag till övergångsbestämmelser om vilka regler som ska gälla i förhållande till de medlemsstater som ännu inte har införlivat rambeslutet i sin lagstiftning den 1 januari 2004. I ärendet finns tre reservationer och ett särskilt yttrande.

Fru talman! Med denna korta inledning överlämnar jag ärendet till debattörerna.

Anf. 73 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Propositionen *En europeisk arresteringsorder* bygger på det av EU antagna rambeslutet om en europeisk arresteringsorder, som tidigare har antagits här i riksdagen. Då fanns den svenska följdlagstiftningen inte med. Det är den som vi debatterar nu.

Vänsterpartiet var motståndare till rambeslutet beroende på de brister i rättssäkerheten som fanns i det. Även om den svenska lagstiftningen har försökt vara så tydlig som möjligt och har försökt att skärpa rättssäkerhetsaspekten anser vi i Vänsterpartiet att det inte är tillräckligt. Därför yrkar jag bifall till reservation 2 om avslag på propositionen. Jag ska här motivera några av de viktigaste punkterna i Vänsterpartiets ställningstagande.

Det föreliggande förslaget bygger på att man har ett fullständigt förtroende för varandras rättssystem. Det bygger på ömsesidigt erkännande av varandras rättssystem. Just dessa principiella grunder anser vi vara mycket tveksamma. Det kan knappast förnekas att medlemsstaternas rättsordningar skiljer sig ganska mycket åt, både vad gäller regelverkets innehåll – till exempel vilka förutsättningar som gäller för straffprocessuella ingripanden – och vad gäller rättsväsendets uppbyggnad, funktion

och effektivitet. Genom lagstiftningsförslaget förbinder sig Sverige att godta rättsliga beslut fattade i samtliga medlemsstater utan att man har möjlighet att göra en materiell prövning av till exempel misstankegrad eller möjligheten att tillämpa svenska regler. Sådant har funnits i tidigare utlämningsavtal.

Den största skillnaden mellan det här förslaget och tidigare utlämningsavtal är att man nu tar bort kravet på dubbel straffbarhet på ett stort antal brott. Det gäller de brott som är uppräknade på den så kallade listan. tittar man på den listan ser man att det finns många tveksamheter och otydligheter i lagstiftningen.

Om man tittar på listan kan man tolka det som att det kommer att vara ett brott att till exempel gömma flyktingar. Där avskaffar man dubbel straffbarhet. Vi i Sverige har valt att inte straffbelägga en sådan handling. Att låta utföra en abort är i vissa EU-stater förbjudet, medan det är helt otänkbart att kriminalisera det i andra länder.

Listan är också ganska otydlig. Vad menar man med till exempel IT-brottslighet? Det är ju en av de brottskategorier där man har tagit bort kravet på dubbel straffbarhet. Det kan inrymma en väldigt mängd olika typer av brott, eftersom IT-brottslighet är ett ganska vitt begrepp. Miljöbrott har man också tagit in, liksom rasism. När det gäller rasism frågar man sig: Är det en gärning, eller är det en åsikt? Det är också ett av de brott som finns på listan, där man tar bort kravet på dubbel straffbarhet.

Kriminalisering av deltagande i vissa organisationer accepteras. Här i Sverige har vi utrett detta under ett flertal år och valt att inte kriminalisera. Vi anser att det strider mot vår grundlag. Nu ska vi till och med acceptera vissa länders beslut att helt förbjuda politiska partier. Det är väldigt långtgående förändringar som leder till stor otydlighet.

För Vänsterpartiet är det en grundläggande princip i en rättsstat att den enskilde ska kunna förutse huruvida man begår en gärning som är brottslig. Just denna otydlighet gör att det här förslaget begränsar rättssäkerheten.

Det finns en punkt i förslaget som handlar om hinder mot överlämnande. Det handlar framför allt om konstitutionella regler. Det gäller i Sverige inte minst föreningsfriheten och tryck- och yttrandefriheten. I förslaget säger regeringen att den inledande beaktandesatsen i rambeslutet är ett tillräckligt skydd för den svenska grundlagen. Men det har ju ingen bindande juridisk verkan! Justitiekanslern har också i sitt remissvar faktiskt ifrågasatt om punkt 12 verkligen ger det skydd för de svenska konstitutionella reglerna som regeringen hävdar. När nu Justitiekanslern tvivlar på att det faktiskt ger det skydd för våra grundlagar som vi alla vill ha borde regeringen ta det på stort allvar.

Ytterligare en punkt i avtalet om den europeiska arresteringsordern som vi ser som mycket bekymmersam gäller barn och ungdomar under 18 år.

Detta nya beslut innebär att det är möjligt att överlämna barn och ungdomar mellan 15 och 18 år för lagföring eller verkställighet av straff. Och vi här i Sverige har ingen möjlighet att vägra utlämning om den unge riskerar att ställas inför rätta som en vuxen person i en annan EU-stat. Enligt svensk lagstiftning är man visserligen straffmyndig om man är 15 år, men vi har oerhört restriktiva regler när det gäller hur man får döma ungdomar som är mellan 15 och 18 år till fängelse. När det gäller

ungdomar mellan 18 och 21 år har vi också en regel som säger att man får utdöma fängelsestraff endast om det finns särskilda skäl.

Tidigare har Sverige och regeringen när det gäller utlämningsavtal av humanitära skäl kunnat vägra att utlämna barn under 18 år. Men den möjligheten tas nu helt bort. Och det är den andra statens straffsystem som är det som ska gälla. Det ser vi som väldigt bekymmersamt. Vi har i och med det nya beslutet inget skydd för dessa unga människor.

Slutsatsen för Vänsterpartiet blir att det finns så många otydligheter i denna lagstiftning och att den innehåller regler som kommer att påverka enskilda individer i väldigt stor utsträckning.

När det gäller våra konstitutionella skydd finns det också oklarheter om huruvida vi verkligen kommer att ha kvar det efter detta beslut.

Vi anser att det viktigaste är att en lagstiftning ska vara tydlig, att människor ska veta vad som gäller och att alla ska kunna ha en klar och tydlig kunskap om vilka regler som gäller och vilken typ av brott som det gäller.

Med hänvisning till listan och dessa osäkerheter anser vi att detta inte uppfyller tillräckligt stora krav på rättssäkerhet. Därför yrkar jag avslag på förslaget om en europeisk arresteringsorder och bifall till reservation 2.

Anf. 74 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Lag om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder låter kanske som en dramatisk förändring. Men jag vill påstå att förändringarna inte är så dramatiska som Vänsterpartiets Alice Åström försöker ge sken av. Den nya lagen ersätter lagen om utlämning för brott i förhållande till EU:s medlemsstater och innebär, som jag ser det, inga dramatiska förändringar för svenska medborgare.

Den nya lagen bygger på ett av riksdagen i maj 2002 godkänt rambeslut, som i sin tur bygger på principen om ömsesidigt erkännande inom unionen av varandras rättsordningar. Vad Vänsterpartiet och Miljöpartiet egentligen säger med sitt avslagsyrkande på propositionen är att de inte litar på de andra EU-ländernas rättsliga beslut. Denna syn att vi i Sverige är så otroligt bra medan andra länder inte kan upprätthålla en rättsstat är en alldeles för ensidig syn på olikheter.

Snarare är det så att svenska medborgare får vissa garantier som de inte har haft tidigare när de ska utlämnas till ett annat land för brott som de begått där. Den kanske viktigaste garantin är att de kan begära att få avtjäna frihetsberövande påföljd i Sverige om de döms till sådant straff i det andra landet.

Fru talman! Trots detta tycker vi i Centerpartiet inte att den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet är tillräcklig. Vi vill se en svensk lagstiftning som ger svenska medborgare rätt till rättsligt bistånd även vid en process i andra länder. Detta kan till exempel gälla en svensktalande offentlig försvarare.

Europakonventionen ger ett grundläggande skydd med bland annat rätt till en kostnadsfri offentlig försvarare när processen rör en besvärlig rättsfråga eller om den tilltalade riskerar ett längre straff. Men för den svenska medborgare som ska gå genom en rättsprocess i ett annat land där de talar ett språk som han eller hon inte förstår, är det alldeles avgö-

Prot. 2003/04:49
15 december

*En europeisk
arresteringsorder*

rande för rättstryggheten att han eller hon får en svensktalande försvarare.

Inom EU pågår ett arbete för att precisera reglerna i Europakonventionen om rätten till en rättvis rättegång. Det handlar bland annat om rättsligt biträde, tolkning och översättning. Men jag vill att Sverige ska gå före. Vi har rättshjälpslagen och lagen om konsulärt ekonomiskt bistånd, men det finns redan i dag fall där enskilda lider stor skada, både vad gäller rättstrygghet och ekonomiskt, på grund av lagstiftningens otillräcklighet.

Det krävs en hög och gemensam standard för rättsväsendet i alla EU-länder. Varje unionsmedborgare ska behandlas på ett rättstryggt sätt oavsett vilket medlemsland han eller hon befinner sig i.

Utskottsmajoriteten har givit en tämligen positiv skrivning i betänkandet och ett medgivande att det behövs uppföljning och utvärdering av hur den tilltalades rättstrygghet och möjlighet till rättshjälp ser ut. Men trots detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 3 under punkt 5 angående den eftersöktes rättigheter efter överlämnandet.

Det finns nyheter i lagen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder som känns nödvändiga att kommentera. Detta gäller till exempel de 32 olika brottstyper på den så kallade listan som innebär att det inte längre krävs dubbel straffbarhet, det vill säga ett motsvarande brott enligt svensk lagstiftning.

För att ett överlämnande ska beviljas utan dubbel straffbarhet krävs det inte bara att brottet är ett av de 32 brottstyperna på listan utan även att gärningen ska kunna medföra fängelse i minst tre år enligt den utfärdande medlemsstatens lagstiftning.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet är mycket kritiska till listan i sin avslagsreservation, bland annat när det gäller deltagande i en kriminell organisation. Men jag menar att om till exempel Tyskland har ett lagstiftat brott som ger mer än tre års fängelse, det kan handla om deltagande i en terrororganisation, kan inte Sverige med gott samvete skydda denna person och vägra överlämna honom eller henne. Undantag från dubbel straffbarhet finns redan mellan de nordiska länderna, men de andra europeiska länderna kanske inte har samma rättssäkerhet som vi här i Norden har. Jag vet inte om det är det som Vänsterpartiet och Miljöpartiet menar.

Påståendena om att abort eller att gömma en flykting skulle kunna leda till överlämnande enligt listan tycker jag helt saknar grund.

En annan förändring som kan minska antalet utlämningar eller överlämningar är förändringen av strafftröskeln. I dag kan utlämning ske till en EU-medlemsstat om gärningen motsvarar brott i Sverige som kan ge fängelse i sex månader eller mer. Med den nya lagen krävs det för överlämning att den utfärdande medlemsstatens lagstiftning föreskriver fängelse i ett år eller mer samt att gärningen motsvarar ett brott enligt svensk lag eller finns med på listan.

Fru talman! Jag tycker sammantaget att lagen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder är en positiv förändring. Med några ytterligare förändringar i svensk lagstiftning för bättre rättssäkerhet och rättstrygghet för den enskilda individen skulle det bli ännu bättre.

Anf. 75 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Nej, jag tror inte att det handlar om att Sverige skulle ha ett mer rättssäkert system eller att alla andra EU-länder har ett rättssäkert system. Det handlar om att inse det faktum att vi har olika rättssystem som bygger på olika rättstraditioner och på olika rättssystem över huvud taget. Diskussionen om att det ena eller det andra är bättre eller sämre tror jag att vi kan ta i ett annat sammanhang. Det handlar framför allt om att rättsväsendet och rättssystemet är något av det mest grundläggande som växer upp i alla länder och som utgår från ens eget lands tradition, kultur och brottsutveckling, vilket gör att man har olika system. Och just olikheten gör att jag ser ett problem med att vi nu ömsesidigt fullt ut ska erkänna varandras rättssystem. Det finns nämligen sådana skillnader.

Det som blir problemet handlar om förutsägbarheten i områdena. Där ser jag problematiken. Sedan finns det också en problematik i, vilket jag tror att Centerpartiet också kan erkänna, den kommande utvidgningen.

Därför finns i denna lagstiftning också möjligheten att under ett visst antal år inte tillämpa det här gentemot vissa länder om det anses finnas sådana brister. Visst finns det länder där de här bristerna är uppenbara och där det kommer att bli problematiskt. Den delen finns alltså också.

Känner sig Johan Linander ändå helt säker och tycker att det är helt klart och tydligt vad gäller den här listan – vilka brott som ingår och för vad man avskaffar den dubbla straffbarheten?

Anf. 76 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Javisst är det olika rättssystem. Om jag befinner mig i ett annat land måste jag följa det landets lagar. Gör jag inte det får jag räkna med att bli åtalad och dömd för det brott som jag har begått. Detsamma ska givetvis gälla andra länders medborgare när de kommer till Sverige.

Nog är det rätt bra att medborgare som begår ett brott i Sverige och sedan åker hem till sitt land kan överlämnas till Sverige för att dömas enligt svenska lagar. Det är alltså inte bara Sverige som enligt det här rambeslutet ska överlämna personer, utan det kommer också att innebära att människor från andra länder ska överlämnas till Sverige och dömas enligt svenska lagar. Det är även detta som Alice Åström säger nej till.

Givetvis skulle listan kunna vara tydligare; det håller jag med om. Men att tolka in att abort eller gömmande av flykting skulle kunna innebära ett överlämnande enligt listan tycker jag är att gå alldeles för långt i sin vilja att måla upp att listan är så otydlig.

Anf. 77 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Abortfrågan är en fråga som har diskuterats väldigt mycket. Den finns inte med på listan i dag men det har gjorts väldigt starka påtryckningar från olika EU-länder. Man menar att även denna fråga ska tas med. Man är nämligen orolig för den debatt som förs bland annat i Sverige om att låta utländska kvinnor få göra abort i Sverige, vilket jag tycker är rätt. Men jag tror att detta – det märks ganska tydligt i debatten i länderna i fråga – kommer att mötas med att också det här ska tas med på listan.

Flyktingfrågan finns redan med.

Punkt 13 gäller ”hjälp till olovlig inresa och olovlig vistelse”. Olovlig vistelse är att gömma flyktingar, så den problematiken finns redan med här. Detta har i debatten tagits upp av flera flyktingorganisationer.

Vi har inte alls varit emot att man ska kunna utlämna personer och att dessa ska kunna dömas för brott. Tidigare har vi ju gått med på det förra utlämningsavtalet som gäller mellan länderna. Men där finns ändå en möjlighet för Sverige att göra en materiell granskning av framställan och att se att det hela är korrekt gjort. Dessutom har det funnits en paragraf enligt vilken man av humanitära skäl har kunnat vägra. En av de stora förändringarna är att vi tar bort sådant.

Vidare handlar det inte alls om att vi tycker att man ska kunna resa till andra länder och där begå brott för att sedan åka hem och inte kunna ställas till svars. Det är en alltför förenklad beskrivning.

Vad säger Centerpartiet nu när vi faktiskt kan få situationen där 15-åringar på samma sätt som vuxna ska ställas inför rätta i andra länder? Hade det inte varit bra att fortsatt ha det så i Sverige som vi i dagsläget har det, nämligen att det av humanitära skäl går att neka? Det har regeringen tidigare gjort i samband med sådana ansökningar.

Anf. 78 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Jag är inte speciellt orolig för att EU:s medlemsstater skulle föra upp brottet abort på den här listan. Jag tror inte att en majoritet av EU:s medlemsstater över huvud taget tycker att abort är ett brott. Jag har svårt att förstå det resonemang som Alice Åström för.

Olovlig vistelse är ett brott som den person som gömmer sig i landet gör sig skyldig till, inte ett brott som den som gömmer en person gör sig skyldig till. Jag tror att ni lite grann har missuppfattat vad det brottet går ut på.

Visst kan det uppkomma fall där vi tycker att det är besvärande. Det kan gälla ett barn, som vi ser det, i åldern 15–18 år, som har begått brott i ett annat land och som ska utlämnas för att dömas i det landet. Men det finns ju också specialregler som säger att det här barnet ska ha rätt att komma tillbaka så att påföljden kan verkställas i Sverige. Detta underlättar också när det gäller att det hela sker på ett rättssäkert sätt.

Man kan också vända på det. Det kan ju finnas andra länder där man tycker att Sverige har en lagstiftning som är helt orimlig – till exempel hårda straff för små narkotikamängder. Jag tycker att det skulle vara stötande om vi inte kunde få de personerna överlämnade till Sverige för att bli dömda enligt svensk lagstiftning bara därför att man i det andra landet tänker att det inte är så farligt eftersom det trots allt är små mängder narkotika.

Det handlar alltså om ett givande och ett tagande mellan länderna. Jag tror att den europeiska arresteringsordern är en rimlig avvägning och att det kommer att visa sig att vi därmed underlättar samarbetet på det rättsliga området inom EU.

Anf. 79 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Fru talman! Miljöpartiet har en egen reservation, reservation nr 1, vilken jag yrkar bifall till. Vi har också en reservation tillsammans med Vänsterpartiet, reservation nr 2.

Den argumentation som Alice Åström fört här från talarstolen tycker jag stämmer helt överens med vår argumentation. Jag har ingen anledning att upprepa den.

I reservation nr 1 framför vi ett ganska känt och ofta upprepat klagomål om att tillkomsten av de här rambesluten för med sig en följdlagstiftning som vi inte helt tydligt kan överblicka när rambeslutet antas. Den invändningen har inte bara vi i Miljöpartiet, utan den kommer från flera olika håll.

I det här fallet finns det en lista när det gäller rambeslutet. I propositionen begär man att vi ska anta 19 punkter till med följdlagstiftningsändringar. Det här kan föra med sig att det blir svåröverskådligt i det ögonblick då rambeslutet tas. Vi tycker inte att detta är en bra metod att gå till väga. Därför opponerar vi oss.

I argumentationen i reservation nr 2 talar vi om den dubbla straffbarheten och om att den ska tas bort från punkterna på listan över 32 brott.

Jag vill passa på och komma med ett tillrättaläggande, Johan Linander. Under punkt 13 står det om ”hjälp till olovlig inresa och olovlig vistelse”. Det är alltså det som den gör som hjälper till med dessa saker som är straffbart – vi brukar kalla det för att gömma flyktingar. Det finns nog skäl att titta närmare på detta.

Vidare finns det en osäkerhet, en otydlighet, i den här formen som gör att jag tycker att det känns olyckligt.

Olika system och olika traditioner i rättssystemen nämndes och diskuterades också. Johan Linander exemplifierade med små narkotikabrott. Det visar, och understryker därmed, att problemet inte bara förekommer från svensk sida utan även från andra länders sida. Jag kan mycket väl tänka mig att man i länder som har en liberalare syn på narkotikabrott kan känna obehag inför att behöva lämna ut människor som har gjort något som i deras land knappast betraktas som brott.

Men vänd på det hela! Vi måste ju känna samma obehag om vi tvingas lämna ifrån oss människor som vi inte anser har begått brott utifrån den allvarliga innebörd som man i andra länder tolkar in. Abort nämndes som ett exempel. Att abort kan väcka mycket starka känslor har vi flera exempel på.

Jag ska inte förlänga debatten ytterligare. Dock vill jag peka på sådana begrepp som finns på listan och som handlar om rasism. Ordet ”rasism” har lite olika innebörd i olika länder. Det gör att vi kan få problem också med den saken.

Detta med minderåriga och underåriga har redan tagits upp.

Fru talman! Jag yrkar, som jag inledningsvis nämnde, bifall till reservation 1.

Anf. 80 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Jag beklagar. Leif Björnlod suckar över replikväxlingen, men vi kan försöka vara kortfattade.

Leif Björnlod försvarar på något sätt svenska medborgare som begår brott i andra länder. Oavsett om vi inte tycker att någonting är brott i Sverige kan ett annat lands demokratiska församling ha slagit fast att en viss gärning är ett brott i deras land. Om en svensk medborgare åker dit och begår ett brott då tycker jag att det är ganska självklart att den personen också ska åtalas och ta sitt straff för det brott man begick i det landet.

Det tycker jag inte är något konstigt. På samma sätt har vi som demokratisk församling gemensamt beslutat att vissa gärningar är brott i Sverige, även om de inte är brott i andra länder. När människor som befinner i Sverige och bryter mot våra lagar ska de givetvis kunna dömas enligt svensk lagstiftning.

Den punkt som listan som Leif Björnlod hänvisar till vänder sig mot människosmugglare, som tjänar otroligt stora pengar på att smuggla flyktingar in i olika europeiska länder. Jag skulle vilja höra om Leif Björnlod har något exempel på ett land som har över tre års fängelse i straffskalan för att man gömmer en flykting i sitt hem.

Anf. 81 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Jag accepterar naturligtvis andra länders lagstiftning i deras länder. Det är riktigt. Men vi har också en åldersgräns vid 15 och 18 år. Där skiljer vi, och det är vårt sätt att se på människan. Vi menar att en korrigering av en människas brottsliga beteende inte sker lämpligast med att man sätter in henne i fängelse för tre år, utan vi har andra traditioner för detta. Det är dem som vi tycker att vi ska kunna förfäktas.

Det står under punkt 13: Hjälp till olovlig inresa och olovlig vistelse. Genom att hävda att det här enbart gäller människosmuggling har man snävat in det hela och gjort en tolkning av det som jag inte ser finns i texten.

Anf. 82 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Det finns i texten att det ska vara minst tre års fängelse för brottet. Jag vet inget EU-land, och jag tror inte heller att Leif Björnlod kan nämna något, som har mer än tre års fängelse i straffskalan för brottet att enbart gömma en flykting. Det är det ni säger skulle falla in under listan. Det måste dessutom, inte bara att det står med på listan, vara tre års fängelse. Det gäller personer som smugglar flyktingar. Där kan jag tänka mig att det finns höga straff för människor som hänsynslöst utnyttjar andra människors nöd och kräver oerhört stora summor för att transportera dem över Medelhavet eller för den delen över Östersjön till Sverige för att de ska smugglas illegalt in i landet. Där ser jag inget fel med att man sätter in personer som är människosmugglare och som tjänar pengar på andra människors nöd.

De svenska medborgare som är mer än 15 eller 18 år ska dömas i det land där de har begått sitt brott, i det land som begär överlämnande från Sverige. Men de har rätt att få straffet verkställt i Sverige. Därmed är det svenska förhållanden som gäller när ungdomen ska sitta av sitt straff.

Anf. 83 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Jag känner inte till ett land där man i dag har tre års fängelse för att gömma flyktingar. Men jag ser också att hela den här biten är ett steg mot en vidare samordning av rättssystemen, och det är det som jag konkret motsätter mig.

Anf. 84 LENNART NILSSON (s):

Fru talman! Det senaste jag hörde var egentligen ganska intressant och kanske symptomatiskt för Miljöpartiets inställning. Man är motstån-

dare till EU, man är motståndare till ett samarbete. Det är allvarligt med tanke på att syftet med den här lagstiftningen är att vi tillsammans med andra ska kunna bekämpa den brottslighet som finns i den här världen. Vi får inte vara naiva och blåögda och tro att vi lever i den mest skimrande av världar. Avsikten är att vi ska bekämpa den brottslighet som alltmer breder ut sig över våra gränser.

Fru talman! Egentligen skulle jag kunna instämma i Johan Linanders både anförande och repliker och hävda att det var ungefär det som jag tänkte säga. I den här kammaren har vi en ganska bred uppslutning kring de här förslagen, med naturligtvis en del undantag. Det har belysts här vad det handlar om.

Man kan naturligtvis diskutera hur en lagstiftning ska se ut och hur den ska arbetas fram och så vidare. Men jag vill hävda att det med den lagstiftning som vi har haft tidigare om detta, konventioner och annat har varit ganska segdraget. Man har inte ens i nuläget ratificerat de konventioner som finns. Egentligen undrar man: Vad är det som Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill i stället? Skulle rättssäkerheten bli bättre om vi inte antog den här lagstiftningen? Hur skulle det se ut för Sverige gentemot andra länder? Jag begriper inte det.

Jag inser att det ibland kan vara svårigheter med kommunikationer och annat. Man kan alltid fundera hur en lagstiftning ska arbetas fram. Här har vi alltså fattat ett beslut om ramlagstiftning. Jag utgår från att vi i justitieutskottet är ganska stolta och nöjda med den dialog som vi har med Justitiedepartementet om det arbete som vi har i justitieutskottet med EU-gruppen – uppföljningen, synpunkter och bollande fram och tillbaka med Justitiedepartementet i de här frågorna.

När det är många länder som ska samarbeta eller om det är ett lag inser jag att man ibland får vidta kompromisser. Så är det i alla sammanhang. Det gör naturligtvis att vi alltid måste fundera över hur vi för dialogen om uppföljningen av all slags lagstiftning på de här områdena. Det är möjligt att vi kan bli bättre. Jag vill ändå hävda att vi i justitieutskottet många gånger kan känna oss nöjda med det samarbete som vi har med Justitiedepartementet. De är angelägna om att så brett som möjligt få in synpunkter från utskottet. Det är ofta som vi sammanträffar med departementet.

Fru talman! Mycket av det som Johan Linander sade instämmer jag i. Det ska inte upprepas. Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 85 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Om ni tycker att det är symtomatiskt för Miljöpartiet kan jag svara att det är riktigt. Vi är nämligen för att vi ska samverka inom Europa. Vi ska givetvis samverka och samarbeta i frågor som handlar om gränsöverskridande brottslighet. Vi har en tidigare lag, från 1957 tror jag att den är, om utlämnande. Men då har vi också hela tiden haft den rätten att pröva det utifrån våra premisser. Det tycker vi är ett bra utgångsläge.

Vi kommer att samarbeta med snart 25 länder i de här frågorna. Jag är inte övertygad om att vi har riktigt samma rättstraditioner. Därför vill jag så långt möjligt slå vakt om de rättstraditioner som är förenade med vårt allmänna rättsmedvetande.

Anf. 86 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Ibland hänger inte logik och politik inte ihop. Jag förstår inte hur man ska kunna samarbeta om man inte vill vara med.

Anf. 87 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Jag kan mycket väl tänka mig ett samboförhållande utan äktenskap. Man behöver inte binda upp sig och låsa fast sig, utan man kan behålla sin självständighet och möjligheter till att lyfta sin synpunkt. Det är inte så att man behöver ge upp alla friheter genom att låsa in sig någonstans för att man vill samarbeta.

Anf. 88 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Om man har över 20 motparter kan man inte bedriva verksamhet på sina egna villkor, utan det handlar också om den andra parten. Det kan ju vara så att de andra inte vill samarbeta med Björnlod eftersom han inte vill samarbeta med dem.

Anf. 89 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Debatten börjar att bli lite konstig. Vi har redan avtal och konventioner om utlämning. Det har fungerat fram till nu och skulle ha fortsatt att fungera. Den ena av de två stora skillnaderna gäller dubbel straffbarhet och detta med listan. Om man från Socialdemokraterna tycker att listan är så glasklar och tydlig vore jag tacksam om jag kunde få lite mer information om till exempel IT-brottslighet och gömmande av flyktingar.

Den andra stora skillnaden är att man i den medlemsstat där ansökan sker granskar underlaget och ser om det är korrekt, att det utgår från det andra landets lagstiftning. Förundersökning och sådant ska ha skett på ett korrekt sätt. Om så är fallet utlämnar Sverige personer i dag.

Sedan finns det två principer i det avtal som nu gäller. Man tittar på hur pass stränga straff som kan följa i den verkställande staten. Det är alltså straffet i den utförande medlemsstaten som är avgörande. Blir man dömd till 40 års fängelse i ett land ska det straffet verkställas på hemmaplan.

Detsamma gäller ungdomar mellan 15 och 18 år. Om de döms som vuxna till tolv års fängelse ska de – även om de kan överföras till Sverige – sitta i fängelse i tolv år. Det är den utförande staten som avgör i dessa fall.

Det är de skillnader som finns. Vi i Vänsterpartiet tycker att det är ett stort steg att ge upp dessa principer. Vi tycker inte att det finns det mer värdet i detta.

Anf. 90 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Under alla år som jag har verkat inom politiken har Vänsterpartiet, oavsett vad det har handlat om för lagstiftning, hört att vi undergräver rättssäkerheten för människor, vi avskaffar många av de demokratiska fri- och rättigheterna och så vidare.

Jag är inte så orolig. Jag utgår ifrån att de länder som ansluter sig till ett sådant här rambeslut kommer att fullfölja den gamla hederliga

svenska traditionen om rättssäkerhet. Så jag är inte lika orolig som Alice Åström.

Alice Åström säger att vi redan i dag har avtal. Ja, men inte med alla länder. Det kan alltså innebära en hel del problem om man inte ansluter sig.

När det gäller rättssäkerhet och annat innebär det här förslaget att om ett ärende ska handläggas i Sverige har vi både tingsrätter och hovrätter, och för de fall som beviljas prövningstillstånd har vi Högsta domstolen.

Sedan vill jag bara läsa upp vad som står i propositionen med tanke på att man försöker skrämma upp människor. Det gäller uppskjutande och undantag om utredning för barn under 15 år: Om den som begärs överlämnad är under 18 år är i allmänhet den eftersöktes ålder skäl för att skjuta upp överlämnandet. Även beträffande den som har uppnått 18 års ålder, men som ännu inte har avslutat sin gymnasieutbildning, kan det bli aktuellt att skjuta upp verkställigheten.

Anf. 91 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag börjar med det sista om möjligheten att skjuta upp överlämnandet. Det har ingenting att göra med vilket straff som kan utdömas, utan det handlar om i vilken ålder man var när brottet begicks.

Jag tycker inte att det är rimligt att en 15-åring ska dömas som en vuxen – det är därför vi har särregleringar i Sverige. Oavsett om man skjuter upp verkställigheten eller inte är det straffsatsen och sättet man döms på som är det viktiga.

Sedan är det synd att Lennart inte svarar på mina frågor. I stället hänvisar han till att Vänsterpartiet alltid har sagt nej till allting. Det är synd att Socialdemokraterna upplever det så eftersom vi har haft ett ganska nära samarbete i justitieutskottet under nio år, och det har fungerat väldigt bra i de allra flesta fall.

Lennart Nilsson verkar ha en fullständig tillit till övriga EU-länder. Det är inte så länge sedan vi diskuterade terroristlagstiftningen och somaliesvenskarna. Thomas Bodström stod då här i talarstolen och sade: Vi driver rättssäkerhetsfrågorna stenhårt, men vi står alldeles ensamma. Det säger justitieministern gång på gång när vi diskuterar rättssäkerhetsfrågor inom EU. Det är Sverige som driver dessa frågor, men vi står ganska ensamma. Ibland händer det att vi efter många om och men lyckas få med oss de andra länderna.

I vissa sammanhang är de andra länderna uppenbarligen inte så mycket för rättssäkerhet, men i andra fall är de tydligen hur rättssäkra som helst.

Anf. 92 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Om Alice Åström tycker att vi har samarbetat så bra borde hon – när man skriver i en proposition och när det finns med i betänkandet att regeringen kommer att följa detta noggrant, och att man kommer att lämna en redogörelse till riksdagen om hur det hela har utfallit senast 2005 – även i det här fallet lita på att vi handskas rätt med dessa frågor.

Anf. 93 BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag ska inte förlänga den här debatten så mycket. Men vi moderater har synpunkter på att regeringen sällan presenterar ordentliga underlag om konsekvenserna för svensk lagstiftning när det ska fattas rambeslut. Det är en olycklig arbetsordning som undergräver riksdagens förmåga att ta ansvar för lagstiftningen. När rambeslutet som gällde den fråga som vi i dag diskuterar fattades avstod vi med hänvisning till denna principiella synpunkt.

Det vi i dag behandlar är lagstiftningen om en europeisk arresteringsorder, och vi har hört argumentationen här. Vi moderater gör bedömningen att de förslag som läggs fram i regeringens proposition är rimliga, och i några fall nödvändiga för att EU:s brottsbekämpning ska få tillräcklig effekt.

Samtidigt hade vi gärna sett en uttrycklig hänvisning till grundlagarna. Det finns skäl för det eftersom vi diskuterar en specifik typ av lagstiftning, och det är många som är oroad. Men vi har avstått från att reservera oss i och med att majoriteten har förklarat att man i sak inte har någon annan uppfattning, och då finns det ingen anledning att bråka om det, även om vi tycker att det hade varit bra.

Jag tycker att det är klokt av regeringen att noga följa tillämpningen av reglerna och sedan återkomma till riksdagen. Det handlar om känsliga frågor där extra omsorg är motiverad, vilket också har framgått av debatten. Däremot är Vänsterpartiets beskrivning av undantagen från dubbelstraffbarhet överdriven. Jag ansluter mig i väldigt stor utsträckning till den argumentation som Johan Linander tidigare framförde här.

Den här typen av överenskommelser och lagstiftning innehåller osäkerheter i detaljer om hur verkligheten utvecklar sig. Det är ju därför som det ska ske en återkoppling. Det går inte att göra som två partier alltid gör, att säga nej. Då får vi inte det effektiva samarbete inom EU om brottsbekämpning som vi vill ha.

Det hjälper inte heller att ifrågasätta detta med ömsesidigt erkännande av varandras rättssystem. Det är själva grunden för att samarbetet ska fungera. Jag tycker inte heller att det alltid är enkelt att känna tilltro och tillit därför att det är ju bara Sverige som svenska krusbär har. Men jag har kommit fram till att det inte finns något annat att grunda samarbetet på än en tillit till andra. Sedan får vi noga följa utvecklingen och se om det behövs korrigeringar, och då får vi driva det i laga ordning.

Jag är, som sagt, inte särskilt bekymrad. Jag tror att dessa förslag är nödvändiga, och jag tycker att regeringens proposition ska bifallas i den delen. Det här var bara en förklaring till det särskilda yttrande som vi moderater har avgett.

Anf. 94 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag ska inte förlänga debatten särskilt mycket, men jag kunde inte låta bli när Beatrice Ask sade att Vänsterpartiet alltid, alltid säger nej. Det är ju inte sanningen. Det är ett uttryck som man använder för att faktiskt förringa och inte ta diskussionen om det vi har sagt.

Bara på dagens lista har vi ett ärende, Rambeslut om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi, som Vänsterpartiet står bakom och säger ja till. Vidare har vi ett ärende som handlar om gemensamma brottsutredningsgrupper inom EU som Vänsterpartiet säger ja till.

Ta gärna diskussionen med oss i sak om ni inte instämmer, men generalisera inte och säg att Vänsterpartiet säger nej till allting i vilket fall som helst, för så är inte fallet. Det är inte en korrekt beskrivning.

Prot. 2003/04:49
15 december

*En europeisk
arresteringsorder*

Anf. 95 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Jag ska modifiera mig något och säga att det är väl inte alltid som Vänsterpartiet säger nej, men det är väldigt ofta i frågor som handlar om europeiskt samarbete som ni är motsträviga och tycker att det är problematiskt.

Visst hade vi kunnat diskutera detaljer, men det har ju varit en ganska lång diskussion, bland annat med Johan Linander, om den problematik som hanteras i det här betänkandet. Vi har inte heller varit lyckliga från början över listan. Det finns otydligheter i listan och svårigheter med den. Men vi är många som ska komma överens och göra avvägningar av vad som är rätt och vad som är rimligt. Jag tycker att man använder både hängslen och bälte för att undvika problemen. De exempel som tagits av Vänsterpartiet och Miljöpartiet ter sig tämligen överdrivna. Jag och andra kan naturligtvis ha fel, men det får vi väl i så fall återkomma till när vi får en redovisning. Mer prestige än så har inte vi moderater i frågan. Däremot är vi helt övertygade om att det är viktigt att stärka brottsbekämpningsarbetet med europeiska förtecken. Det här är en viktig del i det, för det är ju inte så att status quo, med de avtal som vi annars hade haft, hade gett samma kraft som det vi får med hjälp av de regler som vi nu ska besluta om.

Anf. 96 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det stämmer att Vänsterpartiet har en annan och mer kritisk hållning till arbetet inom EU. Det ger självklart effekt även på området brottsbekämpning. Det stämmer att vi har en annan infallsvinkel till det här. Men det innebär inte att vi med automatik säger nej.

När det gäller diskussionen om vi använder både hängslen och bälte i fråga om EU-samarbetet, rambeslutet och följdlagstiftningarna är problemet att vi inte äger frågan själva. Även om det vid en uppföljning skulle visa sig att det låg någonting i Vänsterpartiets farhågor, om vi alla var helt överens om att det här inte var bra, är det ju inte så att Sverige äger rätt att självt gå in och ändra i rambeslutet. Vi blir granskade inom EU. Det blir en uppföljning av huruvida Sverige uppfyller rambeslutet såsom tolkningen är där, och Sverige är skyldigt att följa den tolkning som man gör gemensamt där. Därför tycker vi i Vänsterpartiet att det är oerhört viktigt att faktiskt ha både hängslen och bälte när vi sedan inte äger frågan själva.

Anf. 97 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Samarbete är oerhört svårt. Det är riktigt att vi inte alltid äger frågorna själva när det är frågor som beslutas inom EU-samarbetets ram. Men där kanske det finns en skillnad, för vi moderater tror på fullt allvar att Sverige har kraft, ork och förmåga att övertyga andra medlemsstater och EU om förändringar som är nödvändiga. Det handlar ju inte om några märkliga länder, utan det handlar om demokratiska länder med en hyfsad inställning till rättsväsende och annat. De har inte alltid samma lösningar som vi. En del av dem har längre traditioner än vad vi har. Jag

har väldigt stor respekt för de traditionerna och en tilltro till att alla menar allvar med det demokratiska samarbetet. Och tror man på det, då tror man också att vi kan förändra om vi har underlag för att det finns brister och svårigheter som vi inte kan acceptera. Att det sedan alltid är besvärligare att göra det i form av samarbete, även om man bestämmer i eget hus, säger sig självt och ligger i sakens natur. Men jag tror faktiskt att tillsammans är vi starkare visavi brottsligheten än om vi försöker hantera allting på egen hand.

Anf. 98 KARIN GRANBOM (fp):

Fru talman! I dag debatterar vi och ska därefter rösta om att anta en lag om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder. Syftet med arresteringsordern är att enklare kunna överföra personer mellan EU-länder i syfte att lagföra dem som försöker fly undan rättvisan eller överföra någon för att avtjäna en frihetsberövande påföljd om en sådan har blivit utdömd. Arresteringsordern innebär att en rättslig myndighet i ett EU-land kan begära att en myndighet i ett annat land griper och överlämnar en efterlyst person.

År 2002 röstade riksdagen om godkännande av rambeslutet. Vi liberaler lade då ned våra röster. Detta gjorde vi för att vi tyckte att konsekvenserna av rambeslutet var otidliga. Liksom vid ett antal andra tillfällen kunde regeringen inte presentera följdlagstiftningen till rambeslutet. Eftersom arresteringsordern behandlar ett så pass allvarligt ämne som tvångsåtgärder för enskilda människor, ansåg vi att det var bäst att inte delta i beslutet förrän vi kunde överblicka följderna.

Vi väljer i dag att rösta för arresteringsordern – detta för att vi vill stödja det rättsliga samarbetet inom EU, som bygger på ömsesidigt erkännande av varandras domar. Grova brottslingar ska inte kunna gömma sig i Sverige om de är misstänkta för ett brott eller har blivit dömda i ett annat land. I dag har vi också följdlagstiftningen till rambeslutet och kan således bättre överblicka dess omfattning.

Jag har dock några kritiska synpunkter att framföra. Folkpartiet har vid ett antal tillfällen lyft fram behovet av att EU sätter lägsta gemensamma standarder vad avser rättssäkerhetsgarantier. Vi ser att detta område har fått större uppmärksamhet på senare tid, bland annat genom en grönbok från kommissionen med titeln *Rättssäkerhetsgarantier för misstänkta och tilltalade i brottmål i Europeiska Unionen*. Men arbetet framöver måste intensifieras.

Ur rättssäkerhetssynpunkt finns det i lagförslaget en nyhet värd att lyfta fram. Med arresteringsordern flyttas beslutet om överlämnande till att tas av rättsväsendet i stället för att, som det är i Sverige i dag, tas på politisk nivå. Att beslut fattas av jurister i stället för politiker torde vara en förstärkning av rättssäkerheten för den enskilde.

Från svensk sida är det av stor vikt att regeringen omsorgsfullt bevakar att tillämpningen av arresteringsordern sker rättvist. Vi ser också fram emot att regeringen återkommer som utlovat under år 2005 med en uppföljning och en utvärdering av att så har skett och sker.

Vi liberaler skulle också vilja se en uttrycklig hänvisning till den svenska grundlagen i lagtexten. Visst kan man anse att svensk grundlag alltid gäller, men när vi i det här fallet behandlar en så synnerligen viktig fråga som utlämning för lagföring och avtjänande av straff i andra länder

vore det riktigt att påminna om detta. I 2 kap. 1 § i regeringens lagförslag kan man läsa att överlämnande får ske om inte annat följer av annan lag. Annan lag syftar bland annat på grundlagarna. I 2 kap. 4 § har regeringen däremot klart uttryckt att överlämnande inte får beviljas om detta strider mot Europakonventionen och dess tilläggsprotokoll. Varför specifikt hänvisa till Europakonventionen som gäller som svensk lag enligt regeringsformen men inte till annan grundlag? Det kan uppstå missförstånd här. Därför vore det bra att i lagtexten klart hänvisa till regeringsformen, till tryckfrihetsförordningen och till yttrandefrihetsgrundlagen. Ingen ska överlämnas från Sverige för att han eller hon har använt sig av de friheter som svensk grundlag ger.

Med detta sagt vill jag yrka bifall till propositionen.

Anf. 99 PETER ALTHIN (kd):

Fru talman! Och ni övriga ledamöter, framför allt de närvarande men även alla som sitter och häckar på sina rum och följer denna intressanta debatt! Jag vill börja med att säga att vi kristdemokrater ställer oss bakom det här betänkandet. Sedan kunde jag egentligen sluta. Det är svårt att komma sist. Nu nickar alla och hoppas att jag ska göra det också, fru talman. Det ligger väldigt nära till hands att göra det, för det som har sagts här från bland annat Lennart Nilsson och Johan Linander avspeglar precis den inställning som vi kristdemokrater har.

Jag hoppas att jag ska kunna sammanfatta väldigt kort. Jag har ju lagt ned mycket arbete på det här, när jag skulle upp i talarstolen, så något vill jag ju säga. Jag hoppas att vi ska ha en debattform vid det här tillfället och i andra sammanhang som inte går så långt ned som den förra debatten, där en representant för regeringspartiet påstod att kristdemokrater glider på sanningen och ofta kommer med lögnar. Det tycker jag är ett lågvattenmärke som vi inte ska behöva ha. Vi kan tycka väldigt olika. Vi kan ha olika förslag, olika synpunkter. Men jag utgår från att alla faktiskt har en egen ambition och ett eget underlag för sitt ställningstagande.

Fru talman! Vad är då poängen med den här europeiska arresteringsordern? Jo, det är ju att göra utlämningsförfarandet mellan EU:s medlemsstater enklare och mer effektivt. Det är det som är poängen med alltsammans. Det bygger på något som jag trodde att de flesta ändå skulle ta till sig, nämligen ett erkännande av varandras rättsliga beslut inom unionen, att vi accepterar de olika staternas beslut. Ett ömsesidigt erkännande tycker jag är viktigt och värdefullt.

Sedan har den skillnad som finns nämnts. Väldigt mycket har ju funnits redan tidigare i utlämningslagen. Det finns en sak som skiljer, och den togs upp alldeles nyss. Jag trodde att det skulle finnas *en* sak som jag kunde tillföra, men den togs upp av min folktopartistiska kollega. Det gäller att beslut om överlämnande flyttas från politiken till domstolen – till tingsrätt, till hovrätt och i bästa fall eller i värsta fall, hur man nu ser på det, till Högsta domstolen. Det finns också reglerat en snabbhet i fråga om effektiviteten. Det finns angivet de dagar efter gripandet då beslutet ska fattas. 30 dagar från gripandet ska beslutet komma. Finns det ett samtycke ska det komma inom tio dagar. Vi får alltså ett effektivt och snabbt agerande. Sedan har man rätt till en offentlig försvarare. Johan Linander var lite ängslig på den punkten. Jag känner inte samma oro. Det

finns ändå reglerat i det här att man ska få tillgång till en offentlig försvarare.

Vi kan stoppa det här om vi vill. Det finns vissa begränsningar när det gäller överförandet. Utgångspunkten är att det ska finnas en dubbel straffbarhet. Det ska finnas ett fängelsestraff som ligger på upp till ett års fängelse eller däröver. Det är en garanti, kan man väl säga. Sedan finns det vissa fall där den här dubbla straffbarheten inte krävs. Det känner jag inte någon större oro över, som mina vänner i Vänsterpartiet gör. Jag känner inte den oron, för det krävs väldigt mycket. Det är de här 32 punkterna. Det krävs att det finns ett fängelsestraff på tre år och över och så vidare. Jag känner ett visst lugn över det hela. I vissa fall får inte överlämnande ske – när det är åtalsunderlåtelse, nåd och så vidare.

Man får göra ett överslag och se om det här är bra eller dåligt. Är det mer bra än dåligt? Det är så man får göra när många länder ska arbeta tillsammans. Vi kristdemokrater har kommit fram till att det här till övervägande delen är bra och positivt eftersom vi får ett effektivt utlämningsförfarande.

Sedan måste man naturligtvis, det är vi kristdemokrater väldigt noga med, se till att rättssäkerheten upprätthålls. Vi ska känna trygghet där. Men jag känner ingen större förfäran över att rättssäkerheten inte ska tillgodoses. Det kommer ju att återkomma. Vi får titta på det om det skulle hända något. Det gäller bland annat försvarare. Man kan återkomma och se om kravet är tillgodosett.

Min och Kristdemokraternas slutsats är att fördelarna med det här överväger mycket starkt i förhållande till de svagheter som alltid finns i sådana här sammanhang. Det finns alltid svagheter när man ska tolka och när det är många länder med. Men vi som tror på ett samarbete tror också att det här är bra.

Min slutsats är alltså att rambeslutet på ett acceptabelt sätt utvecklar det rättsliga samarbetet och ger avsevärt bättre möjligheter att utreda och beivra brott. Det är ju det som är poängen med det här. Man ska inte kunna gömma sig i Sverige och undgå lagföring och straff.

Fru talman! Vi ställer oss bakom det här och kommer naturligtvis noga att följa att kraven på rättssäkerhet efterlevs även fortsättningsvis.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 december.)

*Rambeslut om
bekämpande av
sexuellt utnyttjande
av barn och
barnpornografi*

9 § Rambeslut om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU9
Rambeslut om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi (prop. 2003/04:12).

Anf. 100 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Fru talman! I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2003/04:12 om Sveriges antagande av rambeslut om åtgärder för

att bekämpa sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi jämte en följdmotion.

I propositionen förelås att riksdagen godkänner det inom Europeiska unionen upprättade utkastet till rambeslut om åtgärder för att bekämpa sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi. Rambeslutet innehåller bestämmelser om vilka gärningar som ska utgöra straffbart sexuellt utnyttjande av barn och vad som ska utgöra straffbara förfaranden samt vilka påföljder som dessa gärningar ska kunna leda till. Dessutom finns bestämmelser om bland annat ansvar och påföljder för juridiska personer, jurisdiktion och brottsoffer.

I propositionen konstateras att vår lagstiftning till övervägande del uppfyller de åtaganden som följer av rambeslutet. Dock bedöms vissa lagändringar krävas i fråga om kriminaliseringens omfattning och tillämpliga straffskalor. Härtill torde utformningen av vissa svenska preskriptionsbestämmelser kräva ytterligare överväganden. En slutlig analys av det svenska lagstiftningsbehovet bör också göras och förslag till lagändringar tas fram i samband med beredningen av Sexualbrottskommitténs betänkande. Förslag till lagstiftning kommer därför i ett senare sammanhang.

I propositionen framhålls skäl till att Sverige bör verka för att rambeslutet antas. Sverige har under lång tid i internationella sammanhang deltagit aktivt i arbete som syftar till att förhindra och bekämpa sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi. Behovet och nödvändigheten av ett rambeslut inom detta område anges redan i fördraget om Europeiska unionen. I en av slutsatserna från Europeiska rådets möte i Tammerfors i oktober 1999 anges att avseende nationell straffrätt bör insatserna för att enas om gemensamma definitioner, grunder för åtal och påföljder i ett första skede koncentreras till ett begränsat antal sektorer med särskild betydelse, bland annat sexuellt utnyttjande av barn.

Genom rambeslutet skapas ett EU-gemensamt rättsområde, vilket i sin tur kommer att underlätta det polisiära och rättsliga samarbetet för att förebygga, utreda och beivra sexualbrott mot barn och barnpornografibrott.

De lagändringar som krävs för uppfyllande av rambeslutets bestämmelser är rimliga. De ytterligare kriminaliseringar som fordras torde avse förfaranden som även från svensk utgångspunkt får anses straffvärda. De straffskärpningar som krävs är inriktade på maximistraffen för brotten och avser de allvarligaste fallen. Någon generell ökning av straffnivåerna för brott som omfattas av rambeslutet torde därför inte föranledas av rambeslutet som sådant. De eventuella nödvändiga lagändringarna torde också väl kunna införlivas i svensk rätt med bibehållande av den nuvarande systematiken.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner utkastet till rambeslut. I ärendet finns en reservation och ett särskilt yttrande.

Fru talman! Härmed överlämnar jag ärendet till debattörerna.

Anf. 101 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Jag inleder med att yrka bifall till den moderata reservationen under punkt 2.

Prot. 2003/04:49
15 december

*Rambeslut om
bekämpande av
sexuellt utnyttjande
av barn och
barnpornografi*

Den budgetdebatt som vi har genomfört här i dag handlade ju väldigt mycket om krav på myndigheter, i alla fall från majoritetens sida. Den här debatten skulle i stället kunna handla om krav på regeringen. Det handlar ju om demokratins grundvalar och rättssäkerhetens bevarande, om den genomskinlighet, transparens, som besluten här i kammaren har och om den diskussion om hur rambesluten ska implementeras i svensk lagstiftning som har förts i många år i den här kammaren.

Vi är i sakfrågan väldigt överens med regeringen om att det är viktigt att skärpa kampen för att hejda den oroande utvecklingen av den kräfta i civilisationens kropp som sexuella övergrepp mot barn och barnpornografi utgör. Att EU nu kommer att tvinga Sverige att införa straffskärpningar och ytterligare kriminaliseringar tycker vi moderater är bra. Sverige kunde faktiskt ha åstadkommit detta på egen hand.

Vad vi är mycket kritiska till är det sätt som Socialdemokraterna väljer att hantera denna viktiga lagstiftningsfråga på. Vi får inte här i kammaren och i utskotten en möjlighet att ordentligt titta igenom vilka konsekvenser det här rambeslutet kommer att få i den svenska lagstiftningen. Man kan göra det på ett annat sätt. EU ställer inte krav på att Sverige med stor skyndsamhet ska införa denna ramlag utan att först utarbeta lagförslag. Det finns faktiskt möjlighet för regeringen att lägga fram lagförslagen samtidigt som man antar rambeslutet.

Frågan är alltså – och den ska jag väl ställa till Elisebeht Markström, som företräder regeringen och regeringspartiet i den här debatten – varför regeringen och Socialdemokraterna konsekvent maskar när det gäller att presentera svensk följdlagstiftning med godkännande av rambeslut. Det kan ju inte ha med tidsfaktorn att göra, som till exempel varit fallet med arresteringsordern. Det är ju så att bra lagstiftning kräver konsekvensanalys, eftertänksamhet, diskussioner och funderingar fram och tillbaka.

Man kan väl ändå säga att den sittande regeringen och Socialdemokraterna någon gång har visat självinsikt. När det gäller kvaliteten på lagstiftningsförslagen i dagens läge har ju chefen för Justitiedepartementet sagt att det nu i varje fall inte får bli sämre. Tyvärr är det risk för det på det här viktiga området. Lagrådet, Advokatsamfundet och även justiteutskottet har faktiskt i tidigare ärende uttalat att man borde tillämpa en annan ordning för rambeslut som ska implementeras i svensk lagstiftning.

Om nu detta är en felaktig handläggning, vad borde vi då göra i stället? Redan 2001 presenterade vi moderater ett antal krav som man borde kunna ställa när det gäller rambeslut och implementeringen av sådana i svensk lagstiftning. Det gäller bland annat:

1. Regeringen bör lägga fram relevanta förslag till följdändringar i den svenska lagstiftningen samtidigt som rambesluten presenteras i riksdagen.
2. Regeringen bör ta initiativ till en förenklad remissrunda hos svensk rättsexpertis före beslut om antagande av rambeslut. Visserligen har regeringen skickat ut en promemoria på en kort runda, men det är inte tillräckligt. Diskussionen måste föras djupare.

3. Regeringen bör – vilket vi diskuterade lite under föregående debatt – ta initiativ till en analys av hur övriga medlemsstaters rättsordningar fungerar i praktiken, så att man har det som en bakgrund. Vi slipper då de diskussioner som vi förde i den förra debatten om olika medlemsländers möjligheter eller brist på möjligheter att tillämpa en bra lagstiftning.

Fru talman! Jag avslutar med att upprepa min fråga till Elisebeht Markström, så att hon inte glömmer att i sitt anförande ge mig ett svar: Varför maskar regeringen konsekvent när det gäller att presentera svensk följdlagstiftning vid godkännande av rambeslut?

Anf. 102 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s):

Fru talman! Cecilia Magnusson har valt att tala mera om formfrågan, rambeslut och regeringens arbetssätt än att beröra det som den här frågan handlar om, nämligen bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi. Jag ska hålla mig till mitt förberedda anförande och kommer att avslutningsvis kommentera Cecilias funderingar omkring rambesluten.

Fru talman! I Sverige och i övriga Europa men också i resten av världen utnyttjas barn sexuellt och exploateras pornografiskt. Barn utsätts för avskyvärda brott som får sägas vara några av de värsta kränkningarna av barns mänskliga rättigheter alla kategorier. Jag ska ge en liten beskrivning av vad jag tänker på.

Sexuella övergrepp mot barn sker inom familjen av dem som står barnen allra närmast och ska ge barnet trygghet, skydd och stöd. Men barn drabbas också av att andra personer i barnets närhet utnyttjar barnet sexuellt. Då kan det vara fråga om personal i skolan, ledare inom idrotten och i föreningslivet eller andra vuxna som på olika sätt skaffar sig tillgång till ett barns kropp.

Ibland sker det här med våld, hot och tvång, men de undersökningar som gjorts här i Sverige visar att det oftast är barnets beroendeställning, lojalitet och tillit till de vuxna som utnyttjas. I krig utsätts barn som en kränkning mot individen men också mot den etniska folkgruppen. Likaså utsätts barn i den alltmer synliga och ogenerade handeln med barn, så kallad *trafficking*, för sexuella ändamål.

I vissa länder är regeringarna medvetna om turismens avigsidor men blundar, medan andra tar itu med att stärka skyddet för barnen, jaga hallickarna och lagföra sexköparna. Vissa researrangörer gör likadant – blundar och låtsas som att de ingenting har förstått – medan andra är med om att ta fram uppförandekoder för sin bransch.

Barn utnyttjas inom pronografin, där övergrepp dokumenteras och sprids om och om igen, inte minst genom olika mer eller mindre lättåtkomliga sajter på Internet.

Många av oss trodde nog fram till bara för några år sedan att svenska barn var förskonade från sexuell exploatering med den innebörden att barn utnyttjas i prostitution för ekonomisk vinnings skull, men inte minst genom ECPAT och andra frivilligorganisationer vet vi nu bättre.

Vi vet, fru talman, att också i Sverige utnyttjas barn på olika sätt för att tillfredsställa en sjuk marknad med barnsexhandel. Det kan vara fråga

Prot. 2003/04:49
15 december

*Rambeslut om
bekämpande av
sexuellt utnyttjande
av barn och
barnpornografi*

om barn som har transporterats hit från annat land, men det kan också vara barn som lever under till synes vanliga förhållanden här i Sverige.

Genom polisens arbete med den stora databas där barnpornografi studeras och kartläggs och genom polisens nära samarbete med frivilligorganisationer och polis i andra länder kommer man nu tillräckligt nära för att kunna spränga pedofilnätverken och gripa och ställa förövare till ansvar. Men det räcker inte.

Metoder för att förebygga att övergrepp kan ske och metoder för att hjälpa de barn som drabbas måste utvecklas och göras tillgängliga för barn i hela landet. För den sakens skull arbetar en utredning under ledning av riksdagsledamoten Margareta Israelsson, som har ett uppdrag att sammanställa kunskaperna om sexuell exploatering av barn i Sverige, att identifiera och beskriva riskgrupper och att komma med förslag till hur stödet till barn som har drabbats kan förbättras och till hur preventivt arbete bör se ut. Utredaren ska också följa upp den nationella handlingsplanen och om det behövs komma med förslag på initiativ till regeringen som regeringen kan behöva ta för att leva upp till de utfästelser som den nationella handlingsplanen innehåller.

Fru talman! För att komma åt barnsexhandeln i alla dess skepnader krävs ett kraftfullt internationellt samarbete, men också en samsyn mellan länderna så att inga frizoner uppstår där övergreppen kan fortgå utan inblandning av rättssamhället eller där straffen är så låga att barnsexhandeln flyttar sig. Det är just det som det här rambeslutet handlar om i sak.

Moderaterna har ju, som vi har hört från Cecilia Magnusson, en reservation rörande beslutsprocessen, men regeringsformen ger ju regeringen stöd för att kunna lämna fram förslag just om antagande om rambeslut utan att vid samma tillfälle presentera följdlagstiftningen. Regeringen har utnyttjat den möjligheten och tänker sig att återkomma relativt snart i samband med den så kallade sexualbrottspropositionen, som vi väntar efter nyår. Det är naturligtvis det som är förklaringen och svaret på Cecilia Magnussons fråga: Regeringen väntar med sina förslag så att förslagen i det här avseendet kan komma i det sammanhang där de hör hemma, nämligen i sexualbrottspropositionen, så att de kan inlemmas i den helhet som lagstiftningen ju behöver vara.

Därmed yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationen.

Anf. 103 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Den här diskussionen kan ju inte föras på annat sätt än om formen eftersom regeringen inte har presenterat någon följdlagstiftning till det här. Därför kan vi inte annat än diskutera utifrån det sätt som regeringen väljer att arbeta.

Jag tycker det är oerhört konstigt att regeringen fortsätter att på detta sätt inte ta hänsyn till vad nästan alla övriga partier i den här kammaren tycker, nämligen att man borde kunna presentera följdlagstiftning i samband med rambeslut. Även om regeringsformen ger möjlighet ställer inte regeringsformen krav på att regeringen vid ett tillfälle ska lägga fram rambeslut till godkännande och vid ett annat följdlagstiftningen. Det är ju faktiskt så att den också ger möjlighet att göra båda delarna samtidigt.

När det gäller tidsfaktorn har man sedan 1999 arbetat med den här frågan. I oktober 2002 enades man om hur rambeslutet skulle se ut. Dess-

sutom har vi i Sverige arbeten pågående, Sexualbrottskommittén och andra. Varför var man tvungen att lägga fram lagstiftningen nu? Varför kunde man inte ha väntat då, så att vi i övriga partier i kammaren hade fått en möjlighet att se vad det har för konsekvenser på den svenska lagstiftningen?

Anf. 104 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Precis som Cecilia Magnusson sade redan i sitt inlägg har ju den här frågan varit ute på den remissrunda som regeringsformen föreskriver ska äga rum. Det finns redovisat här i betänkandet.

Det finns också redovisat, i det här ärendet precis som i alla andra rambeslut, vilken lagstiftning regeringen kan peka ut på ett tidigt stadium kommer att behöva ändras. När justitieutskottet i sin egen undersökning tittade efter hur rätt regeringen har haft när man har försökt gissa vilken lagstiftning som kommer att behöva förändras visade det sig – det står också i utskottets betänkande – att regeringen faktiskt måste ges full pott. Man har kunnat beskriva hur de berörda lagarna kommer att behöva förändras, och det är gjort också i det här betänkandet. Det kommer inte att vara några nyheter för vare sig Cecilia Magnusson eller någon annan i kammaren den dagen som sexualbrottspropositionen om några månader läggs på bordet, därför att följdlagstiftningen finns presenterad här i detta betänkande på s. 9. Om Cecilia Magnusson är ivrig att få ta del av det finns det alltså alla möjligheter att göra det.

Nu vet jag att den här frågan inte för Moderaternas del handlar om just detta ärende. Detta är ju ett konsekvent sätt för Moderaterna att be-
lysa att man inte gillar detta med rambeslut utan att man vill ha den nationella lagstiftningen på bordet samtidigt. Jag kan ha respekt för det, men jag har också respekt för att regeringsformen ändå ger regeringen den här möjligheten, och regeringen har tagit den.

Anf. 105 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Det är helt uppenbart att regeringen fortsätter på detta sätt att faktiskt, trots lagråd, advokatsamfund, justitieutskott och riksdagens partier, konsekvent strunta i detta och inte samlat lägga fram förslag till Sveriges riksdag. Jag tycker att det är synd, och jag tycker att det är respektlöst mot demokratin, rättssäkerheten och möjligheten att se genomlysningen av de beslut som vi faktiskt fattar här i kammaren. Det skulle vara en betydligt bättre metod att göra på ett annat sätt.

Vi har ju ett kommande rambeslut som togs alldeles nyligen som gäller narkotikalagstiftningen, där vi också på samma sätt ska anta lagstiftning förutom att godkänna rambeslutet, där det gäller att ta in prekursorsbrott i den svenska lagstiftningen. Där gäller det ju faktiskt väldigt stora skillnader i narkotikalagstiftningen jämfört med vad vi har i dag.

Därför vill jag gärna från moderat sida – jag tror jag har fler partier med mig – faktiskt återigen uppmana regeringen att hellre skynda långsamt. Se till att det blir samlat så att vi får en bättre lagstiftning! Vi hör ju ständigt kritik mot lagstiftning som regeringen har haft full pott i, som Elisebeht Markström säger, som sedan får kritik för att den är tandlös och inte uppfyller sitt syfte. Senast var det människohandeln som fick denna

Prot. 2003/04:49
15 december

*Rambeslut om
bekämpande av
sexuellt utnyttjande
av barn och
barnpornografi*

kritik. Därför tycker jag att regeringen någon gång borde lyssna och arbeta på ett bättre sätt än det man har valt i dag.

Anf. 106 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jo, jag är fullt på det klara med att debatten just nu handlar mer om procedurfrågor och oppositionens möjlighet att på ett tidigt stadium vara inne i lagstiftningsarbetet. Jag har full respekt för det. Men den debatten hörde hemma i konstitutionsutskottets debatt förra året, och en majoritet i riksdagen har ju ändå beslutat att regeringsformen sedan den 1 januari i år gör det fullt möjligt för regeringen att arbeta på just det här sättet. Moderaterna får fortsätta att kämpa på med förändringar kring det, men i just den här frågan blir det ju inte några som helst förändringar.

Cecilia Magnusson säger att regeringen lägger fram lagstiftning trots rekommendationer från lagråd, justitieutskott och advokatsamfund – kanhända missade jag någon. Det är fullt möjligt. Men i morgon eftermiddag vet vi om en majoritet av Sveriges riksdag godkänner förfarings-sättet just i den här frågan. Det är det som är riktigt viktigt. Jag hyser goda förhoppningar om att vi kommer att gå vinnande ur voteringen i morgon eftermiddag.

Cecilia Magnusson talar om risken för en tandlös lagstiftning. Nu tror jag inte att lagstiftning någonsin blir en färdig produkt. Den förändrar sig. Verkligheten förändrar sig, och då behöver också lagstiftningen förändras.

Jag har inte hört den kritiken när det gäller lagen om människohandel. Jag ska genast ta reda på detta. Men när det gäller den lagstiftning vi nu diskuterar sade Cecilia Magnusson för tio minuter sedan: Äntligen kan EU tvinga Sverige till skarpare lagstiftning. I det avseendet kommer väl Cecilia Magnusson att bli bönhörd.

Anf. 107 KARIN GRANBOM (fp):

Fru talman! Sexuella övergrepp mot barn och barnpornografi har fått ett alltmer gränsöverskridande inslag under senare år. Det är därför som det måste till en internationell lagstiftning på det här området. I dag tjänar kriminella grupper stora pengar på att utsätta andra människor för sexuella brott. Inte sällan är offren barn. De kommer till Sverige från geografiskt närbelägna länder eller transporteras genom Europa för att stanna i söder eller fraktas till norr. På ett iskallt sätt kalkylerar brottslingarna hur de ska undkomma att bli upptäckta. Oliktartade lagstiftningar och dåligt koordinerade rättsväsenden kan vara sådant som de drar nytta av.

Den snabba teknikutvecklingen som ägt rum på senare tid har på många sätt varit positiv. Dessvärre har den tyvärr också missbrukats av pedofilnätverk i barnpornografiska sammanhang. Internet gör att spridningen av bilder och filmer går på några sekunder och i många fall under stor anonymitet.

Ingen vet med säkerhet hur mycket barnpornografi som finns ute i cyberrymden. Det handlar dock om betydande mängder bilder – ja, många många tusen dokumentationer av svåra sexuella kränkningar av barn. I denna trafik dras flera nya barn in varje vecka.

I dag diskuterar vi Sveriges antagande av rambeslut om åtgärder för att bekämpa sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi. Denna lagstiftning välkomnas av Folkpartiet. Vi hade liksom Moderaterna gärna velat ha följdlagstiftningen till rambeslutet på bordet. Nu finns den inte tillgänglig, och vi har beslutat oss för att ändå yrka bifall till propositionen.

Inriktningen i rambeslutet är bra. Det är bra att EU syftar till att skapa en enhetlig lagstiftning på det här området. Inget land i Europa ska kunna vara en frizon eller ett jämförelsevis milt land för pedofiler.

Med rambeslutet skapas bland annat gemensamma minimiregler för straffrättsliga påföljder. Det ges även gemensamma definitioner av brott med mera, som förhoppningsvis leder till att rättsliga myndigheter lättare kan bekämpa brotten.

För svensk del innebär rambeslutet inga stora förändringar. Det innebär dock några förändringar. Till exempel förlängs maxpåföljderna för några grova brott. Dessa straffskärpningar anser vi vara rimliga.

I dag är inte alla de handlingar som enligt ramlagen utgör brott kriminella enligt svensk lag. Vi ser dock inga hinder mot att göra de ändringar som behövs för att svensk lagstiftning ska uppfylla rambeslutets krav på handlingar som ska vara straffbelagda.

I rambeslutet finns det en artikel om skydd och hjälp till brottsoffer. Vi välkomnar att brottsoffren får en starkare ställning. I dag vågar många inte anmäla och genomgå rättsliga processer i rädsla för att bli illa behandlade och riskera repressalier.

Slutsatsen är således att Folkpartiet står bakom de förändringar som rambeslutet innebär och yrkar bifall till propositionen.

Fru talman! När jag nu ändå står här i talarstolen skulle jag vilja ta tillfället i akt och uttrycka några andra tankar i det här ämnet. Jag anser att det måste finnas större möjligheter för barn som har blivit utsatta för barnpornografibrott att utkräva skadestånd från dem som innehaft och spritt pornografi där barn kan identifieras. Vetskapen om att de initiala övergreppen, traumatiserande i sig själva, också har dokumenterats och i framtiden kommer att spridas på Internet gör det naturligtvis ännu svårare för offret att gå vidare i livet. Man kan säga att övergrepp begås långt efter att det sexuella övergreppet har skett.

Flera hundra barn har identifierats i olagligt material. Dessa borde få rätt att kräva skadestånd av dem som medverkat till att dokumentationen finns kvar. För att de fullt ut ska kunna använda sig av denna skadeståndsmöjlighet vore en internationell samordning önskvärd.

Slutligen skulle jag också vilja att regeringen omedelbart, i samråd med Rädda Barnen, inrättar en statlig verksamhet som kopplas till polisen vars uppgift bland annat skulle vara att ta emot allmänhetens tips om barnpornografi. Rädda Barnen har i Sverige i dag inrättat en så kallad *hot line*, dit allmänheten kan vända sig om de stöter på barnpornografiskt material på nätet.

Sedan år 2000 har Rädda Barnens *hot line* tagit emot över 20 000 mejl och hundratals telefonsamtal. Många av dessa tips har lett till att flera svenska internationella pedofiler har kunnat gripas och lagföras. Men omfattningen av tips börjar nu bli så stor att Rädda Barnen har svårt att hantera materialet.

Prot. 2003/04:49
15 december

Det är inte rimligt att en frivilligorganisation för all framtid ska tvingas ha ansvaret för en nationell tipslinje. Ansvaret borde ligga på staten.

Jag har skrivit en motion i detta ämne som jag förhoppningsvis kan återkomma till i en annan debatt. Rädda Barnens tankar om detta finns på deras hemsida. Det går även att läsa deras debattartikel i Aftonbladet den 23 september 2003.

Anf. 108 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Jag vill först understryka att jag tycker att den senare delen av Karin Granboms anförande var mycket gripande. Jag delar många av dina åsikter, Karin.

Kristdemokraterna välkomnar rambeslutet om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn. Det är bra att vi nu får gemensamma minimiregler då det gäller straffrättsliga påföljder i kampen mot sexuellt utnyttjande av barn och mot barnpornografi. Vi yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Det är först på senare tid som den skrämmande omfattningen av den internationella barnsexhandeln har blivit känd. Enligt en rapport från Unicef 2002 är uppskattningsvis 1,2 miljoner barn offer för så kallad *trafficking*. Grundorsaken är fattigdom. Barn från utarmade länder är som mest utsatta eftersom de ofta saknar möjligheter till utbildning och arbete. De köps eller lockas med falska löften bort från sina fattiga hemförhållanden till väst, oftast till Europa eller USA.

För att bekämpa barnsexhandeln krävs flera parallella åtgärder. Barn har särskilda rättigheter som vi alla har ett ansvar att säkra och skydda. Det allra viktigaste dokumentet för att skydda dessa rättigheter är FN:s barnkonvention om barnens rättigheter som antogs 1989. Här har för första gången barnens egna mänskliga rättigheter formulerats i ett nästintill universellt bindande dokument.

Konventionen erkänner barnens grundläggande medborgerliga politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Sedan FN-konventionen antogs har en rad förbättringar kommit till för barnen i världen, men fortfarande finns mycket kvar att åtgärda innan den verkligen är globalt tillämpad. Fortfarande ser situationen mycket mörk ut för många barn.

Den kommersiella sexuella exploateringen av barn finner ständigt nya vägar, och problemet ökar också i Sverige. Därför är det viktigt att våra beslut leder till konkreta åtgärder för att förhindra att barn utnyttjas. Kristdemokraterna förväntar sig att regeringen aktivt tar ansvar för att problemet med sexuell exploatering av barn i vårt eget land åtgärdas.

Vuxenvärlden har all anledning att med oförminskad kraft verka för att barnens bästa kommer i främsta rummet vad gäller allt beslutsfattande och alla åtgärder som rör barn. Det behövs en bred allmän uppmärksamhet och medvetenhet om att omfattande kommersiell exploatering av barn faktiskt förekommer. Detta demonstrerade Karin på ett fint sätt i dag.

Många människor är aningslösa och har svårt att inse hur barn utnyttjas och säljs via Internet genom den pornografi som man kan ta del av där. Vi vet att barnpornografibrotten ökar drastiskt och har fått en allt större spridning bland annat genom Internet. Kunskapen om hur barnpornografibrotten kan hanteras har visserligen ökat vid polismyndigheterna, men fortfarande krävs kraftfulla insatser för att bekämpa denna typ av brottslighet.

Prot. 2003/04:49
15 december

*Rambeslut om
bekämpande av
sexuellt utnyttjande
av barn och
barnpornografi*

I Sverige har straffbestämmelserna om sexualbrott ändrats ett flertal gånger för att förstärka skyddet för barn mot sexuella övergrepp och för att ytterligare markera allvaret i sexuella övergrepp mot barn i den straffrättsliga lagstiftningen. Bland annat har barnets låga ålder förts in som en omständighet som kan göra att en våldtäkt eller ett sexuellt utnyttjande av minderårig betraktas som grovt brott. Trots detta finns mycket mer att göra. Barn utnyttjas fortfarande dagligen.

I rambeslutet anges i artikel 1 tydligt vad som ska gälla, och i artikel 3 anges att varje medlemsstat ska vidta åtgärder för att straffbelägga handlingar som har med framställning av barnpornografi att göra oavsett om det handlar om datorisering eller på annat sätt. Det tycker jag är väldigt bra.

Oavsett vilken typ av övergrepp det handlar om är dessa övergrepp på barn svårtolkade och svåra att bevisa. Undersökningar från Brottsförebyggande rådet visar att uppemot 90 % av de anmälda övergreppen på barn aldrig leder till åtal. Det är en väckarklocka.

Reaktionerna och protesterna mot att barn utnyttjas sexuellt kan aldrig bli nog starka. Det finns ett stort mörkertal då man talar om hur många barn som far illa. Man kan inte veta hur många som utnyttjas sexuellt. Många ytterligare åtgärder behöver vidtas när det gäller polisens förhörsteknik och domstolarnas behandling av barn. Detta har vi också ett särskilt yttrande om i det betänkande som vi behandlade tidigare i dag. Men oavsett om det handlar om pornografiska föreställningar, prostitution eller rekrytering av barn till andra ändamål med sexuell inriktning är det ett brott och en kränkning av barnets integritet.

Därför välkomnar vi den här lagstiftningen och rambeslutet, och jag hoppas att vi kan ta ytterligare steg för att som lagstiftare i Sverige på ett kraftfullt sätt markera att vi aldrig någonsin kan godta att barn utnyttjas sexuellt.

Anf. 109 ROLF OLSSON (v):

Fru talman! I detta betänkande om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi behandlas förslag i en proposition om åtgärder på dessa områden. Ämnet är så allvarligt att vi bör ägna det en stunds innehållslig diskussion.

Det övergripande syftet är att allsidigt stärka bestämmelserna, det polisära och rättsliga arbetet och åtgärderna mot sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi. För oss i Vänsterpartiet, och för många andra är jag övertygad om, är det svårt att tänka sig ett mer angeläget område att skapa tydligare regler kring. Det är avgörande att nu arbeta beslutsamt och gemensamt för att bekämpa denna brottslighet.

Brottsligheten på dessa områden är som alla vet gränsöverskridande, och ny teknik och Internet är medel som brukas flitigt för spridningen. Det behövs gemensamma definitioner av vilka handlingar som ska räknas som sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi och vilka påföljder dessa brott ska kunna leda till.

Vi vet att den här brottsligheten mot barn naturligtvis förekommer i Sverige. Tyvärr får vi med jämna mellanrum konkreta bevis för det. Det är bra att vi har en levande och kontinuerlig diskussion om hur vi ska arbeta brottsförebyggande på dessa områden och hur skyddet för barnen bäst ska utformas.

Det är Vänsterpartiets uppfattning att ett väl fungerande skydd för barnen på ett bra sätt gagnas av en lagstiftning och en normbildning i samhället som tydligt och entydigt fördömer all prostitution och allt sexuellt utnyttjande av människor. Det torde enligt Vänsterpartiets mening vara svårare att få till en fungerande skärpning av åtgärder när det gäller brott riktade mot barn utan att också se över brottsbestämmelser, åtgärder och samhällets syn på företeelser som prostitution och sexuellt utnyttjande även på vuxensidan. Där finns självklart tydliga samband – det är i varje fall Vänsterpartiets uppfattning – och detta måste tillföras vår gemensamma diskussion.

Fru talman! Det finns tyvärr bevisligen ett betydande hyckleri, en betydande dubbelmoral, lite överallt kring dessa frågor. Vi vet att det i flera länder inom EU finns starka krafter som verkar för att prostitution ska kunna ses som en näringsgren vilken som helst, som vill upprätta statliga bordeller och som över huvud taget på alla sätt vill främja prostitutionen som ett självklart inslag i samhället. De krafterna finns i högsta grad i ett antal av de länder som nu är på väg att ansluta sig till EU.

Låt oss tala klartext om dessa företeelser och inte sopa dem under mattan. Jag är övertygad om att vi i kammaren kan uppvisa stor enighet när det gäller att avvisa försöken att luckra upp svensk lagstiftning och vår restriktiva uppfattning i dessa frågor. Det är viktigt att vi erinrar oss dessa företeelser när vi diskuterar bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi. Vi är övertygade om att många ser sambanden mellan vad som sker i vuxenvärlden och hur vi effektivt utformar skyddet för barnen. Det hänger ihop.

Fru talman! Vi kan inte skjuta upp eller avvakta beslut som kan bidra till ett förbättrat skydd för barnen på dessa områden. Det är angeläget att det arbetet inleds omedelbart. I betänkandet konstateras att svensk lagstiftning i det mesta torde motsvara åtaganden som följer av rambeslutet. Det pågår ett arbete med en översyn av sexualbrottslagstiftningen, och denna översyn innefattar också förslag till lagstiftning på de områden som rambeslutet behandlar. Vi utgår från att förslag kommer inom en snar framtid.

I den reservation som fogats till betänkandet finns principiella invändningar mot att godkänna rambeslut utan att samtidigt redovisa förslag till följdlagstiftning. Det är en seriös inställning som Vänsterpartiet delar, men i detta fall vet vi att lagstiftning bereds, och vi är övertygade om att förslag inom kort kommer att presenteras. Därför väljer vi att inte stödja reservationen utan i stället stödja förslaget i betänkandet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till justitieutskottets förslag i betänkande JuU9.

Anf. 110 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Eftersom jag var kritisk till Vänsterpartiets inställning i en tidigare debatt i dag vill jag nu säga att det som Rolf Olsson framförde om prostitution och det samband som finns mellan prostitution och utnyttjande av barn och också kvinnor var mycket bra.

*Rambeslut om
bekämpande av
sexuellt utnyttjande
av barn och
barnpornografi*

Det är med både glädje och viss återkommande besvikelse som Centerpartiet ställer sig bakom regeringens proposition om Sveriges antagande av rambeslut om åtgärder för att bekämpa sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi. Givetvis är det mycket välkommet med gemensamma regleringar för att stoppa denna fruktansvärda brottslighet.

Vi kan återigen konstatera att regeringen inte klarar av att lägga fram följdlagstiftning samtidigt som riksdagen ska anta rambeslutet. Det kanske hade varit möjligt att avvakta med även denna proposition tills sexualbrottspropositionen kommer förhoppningsvis tidigt nästa år. Det är värt att kritisera men är inte tillräckligt för att avslå propositionen. Därför ställer sig Centerpartiet bakom betänkandet.

Rambeslutet kommer att innebära ett antal bra och välkomna straffskärpningar. Enligt rambeslutet ska maximistraftet för sexualbrott mot barn där tvång, våld eller hot används vara åtminstone fem år. Detta uppfyller inte Sverige i dag eftersom maximistraftet för grovt sexuellt tvång bara är fyra års fängelse. Detta gäller även för barnpornografi, där vi har ett maximistaff på fyra års fängelse men där det kommer att krävas minst fem år enligt rambeslutet. Straffskärpning kommer också att behövas vad gäller sexuellt ofredande som begåtts mot barn under 15 år och brottet förförelse av ungdom.

Centerpartiet ser fram emot dessa straffskärpningar. Vi hoppas att de kommer nästa år i samband med sexualbrottspropositionen, som tidigare har framförts. Vi har väntat på sexualbrottspropositionen i nu snart tre år sedan Sexualbrottsutredningen lämnade sitt betänkande. I samband med detta ser vi också gärna en straffhöjning för våldtäktsbrottet.

Fru talman! Rambeslutet kommer också att innebära några ytterligare förändringar i svensk sexualbrottslagstiftning som är önskvärda. Person som drar vinning av eller på annat sätt utnyttjar barns deltagande i pornografiska föreställningar, även utan att det finns något tvång eller otillbörlig påverkan, ska kunna dömas för detta. Det sker inte i Sverige i dag. Det tycker vi är en bra förändring som Centerpartiet också ställer sig bakom.

Sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi är något av detäckligaste som de flesta av oss kan tänka oss. Ändå är det alltför vanligt förekommande, speciellt med barnpornografi på Internet. Brottslighet via Internet är allt annat än nationell brottslighet. Därför är det av stor betydelse att vi inom Europeiska unionen kan komma överens om lagstiftning som ska gälla i alla medlemsstater. Det får inte finnas några friständer för barnpornografibrott. Detta är ett europeiskt steg i rätt riktning. Längre fram skulle jag också gärna vilja se en global överenskommelse med liknande regleringar.

Våra barns trygghet och säkerhet står och ska alltid stå överst på dagordningen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 december.)

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU7

Allmän inpasseringskontroll i kriminalvården (prop. 2003/04:3).

*Allmän inpasserings-
kontroll i kriminal-
vården*

Anf. 111 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Fru talman! I detta betänkande behandlar utskottet propositionen 2003/04:3 *Allmän inpasseringskontroll i vissa kriminalvårdsanstalter och häkten* samt ett antal motioner som väckts med anledning av propositionen.

I propositionen föreslås att Kriminalvårdsstyrelsen ges rätt att besluta om att samtliga personer som passerar in i en viss sluten anstalt eller ett viss häkte ska kroppsvisiteras.

Alla som arbetar vid eller besöker anstalten eller häktet ska omfattas av kontrollen. Syftet med kontrollen ska vara att söka efter otillåtna föremål. Skriftliga meddelanden får inte granskas. Ett beslut om allmän inpasseringskontroll får avse högst tre månader i taget. Om det finns särskilda skäl för det får Kriminalvårdsstyrelsen i enskilda fall medge undantag från den allmänna inpasseringskontrollen.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 februari 2004.

Propositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. I ärendet finns fyra reservationer och ett särskilt yttrande.

Fru talman! Därmed har jag gjort en inledning och överlämnar ärendet till debattörerna.

Anf. 112 JEPPE JOHNSSON (m):

Fru talman! Vi står bakom samtliga moderata reservationer men yrkar bifall endast till reservation nr 1.

Fru talman! Kriminalvården står inför många stora och svåra problem. Det har vi talat om innan här i dag. Vi har en otrolig beläggningssituation med dubbelbeläggning. Man bor i sjukrum, i idrottsrum och i besöksrum. Antalet verkställighetsfall har nått *all-time high*. Samtidigt är mer än varannan intagen missbrukare.

Fru talman! Drogmissbruket är nog det största hindret i kriminalvårdens verksamhet. Det är ett hinder för att tiden i anstalt ska kunna användas till återanpassning till ett hederligt liv efter att man har avtjänat sitt straff. Det måste alltid vara utgångspunkten när vi sätter människor i fängelse.

Som jag nämnt tidigare här i dag är kriminalvården i akut penningbrist. Kriminalvårdsstyrelsen fick senast nu inför årsskiftet vädja om ytterligare rejält höjda krediter, och man har på förslag att genomföra en hel rad försämringar.

Fru talman! När detta är sagt kanske det ändå är på sin plats att ge regeringen och utskottsmajoriteten en liten blomma, i och för sig en väldigt liten men dock en blomma. Vi från oppositionen är inte direkt bortskämda med att ni vågar föreslå åtgärder som i varje fall i någon mån syftar till att komma till rätta med problemen i fängelserna eller begränsa handlingsfriheten för både besökare och de intagna. Deras rättigheter och

friheter brukar ni sätta oerhört högt. Det gör vi också. Men det måste finnas proportioner i det hela.

Men verkligheten har väl tvingat er. Att man under 18 månader på Hall beslagtogs inte mindre än 50 mobiltelefoner – och det var vad man beslagtogs – måste ju också ha tvingat er till handlingskraft.

Vi kan bara från vår sida beklaga att ni inte tycker att det är nödvändigt på de öppna anstalterna. Argumentationen är lite tunn och haltande. Varför skulle man inte vilja smugla in mobiltelefoner på öppna anstalter? Där är en del ganska avancerade brottslingar. Vi strävar också efter att man ska kunna avsluta sitt straff på en öppen anstalt. Varför skulle man inte kunna smugla in vapen eller narkotika på en öppen anstalt?

Vi beklagar här er hållning. Likadant beklagar vi att ni står fast vid att man bara ska ta tre månader i taget. Det kan bli lite onödig byråkrati. I vissa fall tror jag att man får ha det permanent.

Fru talman! Det krävs krafttag för att förhindra att narkotika kommer in på våra anstalter och häkten. Det är säkert alla överens om. Men utskottsmajoriteten låter fortfarande som en gammal singelskiva, om ni kommer ihåg det. Det är en alldeles speciell singelskiva. Man har spelat in samma låt på bägge sidor. Hur man än lägger på den är det samma upprepning.

Ni skriver att ni alltid är av samma uppfattning som motionärerna som vill göra något åt problemen. Men när det gäller vikten av att komma med någonting eller förhindra någonting är ni så nöjda med det som har hänt, ni följer det, och ni tycker likadant som förra året.

Fru talman! Så till glasrutan. Så här skriver vi moderater i vår motion: ”Genom att inrätta besöksrum i vilken den intagne och besökaren hålls åtskilda, exempelvis genom en glasruta, kan en del av narkotikainförseln stoppas. Härigenom möjliggörs också besök i de fall det annars, på grund av dokumenterat missbruk, inte vore möjligt. Glasrutan minskar lockelsen för anhöriga att vid besök försöka ta in narkotika på anstalten. Det kan också minska möjligheterna för den intagne att försöka förmå sina anhöriga att föra in narkotika. Sådana besöksrum bör inrättas på ett antal anstalter.” Det var från vår motion.

Vår reservation avslutas så här: ”Regeringen bör låta utreda möjligheterna och förutsättningarna att inrätta sådana besöksrum på ett antal anstalter.” Vi skriver alltså ”utreda” möjligheterna.

Fru talman! Inte ens detta kan majoriteten tänka sig. Litar ni inte på att er regering kan utreda det här på ett seriöst sätt?

I våras förde jag en debatt med Yilmaz Kerimo om glasrutan. Då sade Yilmaz så här: ”Jag tycker inte att vi ska ha bråttom med glasrutan. Det ska vara en human politik. Den som sitter inne ska kunna krama sitt barn när det kommer. Han ska kunna krama sin fru. Hon ska kunna krama sin man när hon kommer. Det är en human politik. Det underlättar återanpassningen.” Ja, det är säkert nyttigt med en kram då och då. Men det får faktiskt finnas gränser. Det kan finnas gånger när det inte är speciellt motiverat att man springer och kramas till höger och vänster.

Fru talman! Vi har aldrig föreslagit att alla besök ska ske med glasruta. Men det finns fall då det är motiverat. Vilket är mest humant – besök med glasruta eller inga besök alls? Är det humant att vissa anhöriga, fruar, mödrar och flickvänner, känner sig tvingade att ta med narkotika vid besök? Så är den bittra verkligheten! Är det humant att vissa

intagna trots att de inte vill känner sig tvingade av sina medfångar att se till att deras besökare tar med sig narkotika?

Fru talman! Jag ser fram emot svar på dessa frågor. Samtidigt efterlyser jag förslag på hur Yilmaz Kerimo vill stoppa att narkotika tas in på anstalter och häkten.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att en absolut förutsättning för att tiden i anstalten ska kunna användas för återanpassning till ett hederligt liv är att fängelserna hålls fria från narkotika och andra droger. De interner som har varit motiverade att lämna sitt missbruk får inte tillräckligt med hjälp under sin fängelsevistelse i dag. Den mest humana kriminalpolitiken är fängelser och häkten utan droger.

Fru talman! Kan Yilmaz tänka sig att man har en liten hund stående vid inpasseringen till kriminalvårdsanstalterna? Det har ju visat sig att till och med om personalen kopplar sin pudel utanför så är det vissa som avstår från att besöka.

Anf. 113 KARIN GRANBOM (fp):

Fru talman! I dag diskuterar vi olagliga varor på anstalt. Det är en mycket välbehövlig debatt. Narkotikasituationen på svenska fängelser är i dag katastrofal. Under 2002 tog anstalterna emot över 6 000 narkotika-missbrukare. Många av dem fortsätter sitt missbruk i anstalten. En tredjedel av de intagna är dömda för ett eller flera brott mot narkotikastrafflagen. Flera fortsätter att begå narkotikabrott på fängelserna. Slutsatsen är att narkotikan flödar in och runt i våra anstalter och häkten.

Vi har också sett en kraftig upptrappning av mobiltelefoner inne på anstalterna. Under förra året beslagtogs ca 300 mobiltelefoner, varav nästan 200 på slutna anstalter. Då ska man minnas att de som sitter på slutna anstalter är där eftersom de har bedömts som samhällsfarliga. Mobiltelefoner inne på anstalt kan orsaka mycket stor skada. De intagna kan till exempel med hjälp av dessa organisera brott utanför anstalten eller planera upplopp i fängelset. Det finns också exempel på att mobiltelefoner har använts i planeringen av fritagningar och rymningar.

Det finns även problem med insmuggling av vapen och andra otillåtna föremål. Allt detta gör att tiden i fängelse kan bli en mycket otrygg tid för de intagna. Arbetsmiljön för personalen blir outhärdlig. Samhällsmedborgarna i övrigt kan också känna sig otrygga av detta.

En av kriminalvårdens uppgifter är att rehabilitera och återanpassa de intagna till ett liv utanför murarna. All behandling och alla investeringar är ointetgjorda om den intagna fortsätter att gå på narkotika. På flera fängelser har man dessutom svårt att hålla icke missbrukande skilda från narkotika. Det finns de som för första gången testar knark i fängelse. Det är helt oacceptabelt.

Det handlar också om miljön i anstalt. Inte nog med att narkotikan bryter ned den missbrukande; han eller hon kan också utgöra en fara för andra. Det finns en klar koppling mellan narkotika och våld och hot i anstalt, det vill säga säkerheten.

Det sista argumentet för att få bort knark från fängelserna borde egentligen vara självklart, men det är det tyvärr inte alla gånger: Hantering av narkotika är straffbart och ska därmed bekämpas överallt i samhället, även inom kriminalvården.

Prot. 2003/04:49
15 december

*Allmän inpasserings-
kontroll i kriminal-
vården*

Hur kommer då narkotikan och andra otillåtna föremål in? Ja, tänk om någon kunde ge ett heltäckande svar på den frågan! Uppfinningsrikedomen hos de intagna är stor, men en sak vet vi: Mycket narkotika och en del otillåtna föremål kommer in via besökare. En del kommer tyvärr också in via personal. Personal har bland annat känt sig hotad och tvingad och har därför begått brottsliga handlingar.

För att komma åt problemet krävs en ökad kontroll av dem som kommer in på en anstalt. Detta har vi liberaler krävt länge, och nu äntligen kommer det en reaktion. Lagförslaget är otillräckligt, men ändå! Vi gläds över att även Socialdemokraterna har förstått att någonting måste göras. Propositionen innebär att en anstalt kan ansöka om ett tre månader långt tillstånd att införa en allmän inpasseringskontroll om det anses nödvändigt för att upprätthålla säkerheten. Möjligheten gäller dock enbart för slutna anstalter.

Min första invändning gäller att kontrollen bara får användas när den anses nödvändig. Vad menas med detta? Kanske är vi överens om att det är nödvändigt att stoppa vapen och mobiltelefoner. Men är vi överens om att det är nödvändigt att stoppa narkotika? Får man enbart använda inpasseringskontrollen för att stoppa narkotika om denna anses ge upphov till säkerhetsrisker? Anses narkotika alltid vara en säkerhetsrisk? Jag ser det så, men jag är inte säker på att alla – inklusive regeringen – anser det.

I dagens situation uppfattar jag att det på flera anstalter finns ett konstant behov av att öka säkerheten. Framför allt finns det ett behov av att bekämpa narkotika på alla anstalter. Det verkar medföra en hel del byråkrati att behöva ansöka om ett nytt tillstånd efter tre månader. Vi i Folkpartiet anser därför att det vore bättre att ett beslut om allmän inpasseringskontroll gäller tills vidare och att återkommande utvärderingar av beslutet ska ske.

Den kontroll som det ges möjlighet till i propositionen möjliggör för fängelserna att kräva att intagna, besökare, personal, ja alla, går igenom en stålbåge. Ger stålbågen utslag finns det en reglerad möjlighet att känna igenom en persons kläder. Detta är en mycket låg grad av integritetskränkning. Den kan likställas med den som man får tåla om man beslutar sig för att flyga. Med denna åtgärd kan alla med rent mjöl i påsen slippa känna sig misstänkta.

Det finns en motion som handlar om att advokater, läkare och präster ska slippa kontroll. Jag tror inte att det vore någon bra lösning. Dessa grupper skulle kunna utsättas för tryck, och om olagliga varor skulle fortsätta att komma in i anstalten kan de också utsättas för oförtjänt missstanke. Advokaterna får helt enkelt ringa i fasta telefoner eller utanför anstalten.

Stålbåge och kroppsvisitation är en bra start för att minska olagliga varor på anstalt. Denna åtgärd kommer dock inte att ensam kunna lösa problemen. Flera åtgärder måste vidtas. Därför upprepar jag än en gång att fler knarkhundar måste till och att det bör vara möjligt att installera glasruta i besöksrummen. Detta skulle ytterligare minska pressen på besökarna att medföra narkotika och även möjliggöra besök då en intagen dokumenterat går på narkotika, som sades här tidigare.

Slutligen motsätter vi oss också att det inte går att ansöka om allmän inpasseringskontroll på en öppen anstalt. Alla anstalter med behov av kontroll måste kunna få ett tillstånd.

Sedan vill jag naturligtvis tala om att Folkpartiet står bakom alla sina reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 2.

Prot. 2003/04:49
15 december

*Allmän inpasserings-
kontroll i kriminal-
vården*

Anf. 114 PETER ALTHIN (kd):

Fru talman! Kvarvarande ledamöter i justitieutskottet och alla andra åhörare! För att inte glömma det och för att vinna tid yrkar jag bifall till reservation 3 och reservation 4.

Nu diskuterar vi den allmänna inpasseringskontrollen och vad den innebär. Flera har redan sagt att samtliga personer ska vara föremål för kontroll vid vissa slutna anstalter och häkten. Det innebär att alla som arbetar på och alla som besöker dessa häkten och anstalter ska vara underkastade den här kontrollen, och det är väl bra.

Genom mitt yrke som advokat vet jag att många har börjat sitt narkotikamissbruk på anstalten. Debuten har alltså skett på en anstalt. Vi kan inte ha anstalter där det finns narkotika. Det är fullständigt obegripligt att det är på det sättet. För ett antal år sedan sökte man sig till Österåkersanstalten därför att det fanns det ett visst skydd mot narkotika på den anstalten. Man hade en aktiv chef där och så vidare. Man sökte sig alltså till en anstalt för att slippa narkotikan. Det är ju orimligt att det är på det sättet.

Det behövs självfallet en reglering av det hela. Jag läste i propositionen att enligt Kriminalvårdsstyrelsens årsredovisning för 2002 förekommer narkotikamissbruk ofta eller så gott som dagligen vid flera av landets anstalter. Det är häpnadsväckande. Vilket misslyckande.

Som har sagts här tidigare regnar det mobiltelefoner och narkotika över Hall. När jag har besökt anstalter har jag träffat intagna som har varit så påverkade att de inte har känt igen att det är jag som kommer dit. De har sagt: Vänta du till min advokat Peter Althin kommer så ska vi ta hand om detta.

Så påverkade har de varit på anstalten. Det är självklart att vi behöver ha en reglering av detta. Kontroll behövs. Men den här regleringen ska inte göras mer långtgående än vad som är nödvändigt. Därför har jag skrivit en motion, som påtalas här, men jag yrkar inte bifall till den. Inte ens en gång mina egna kamrater tycker att det är en så lysande idé ännu så länge. Jag har nämligen yrkat undantag för präster, läkare och advokater. Då kan någon tycka att jag pratar i egen sak, och det gör jag ju naturligtvis i viss mån. Det behöver inte vara något fel. Jag kan ju – jag höll på att säga för en gångs skull – veta vad jag pratar om, och det kan ju inte vara någon nackdel, inte ens i de här sammanhangen.

Det intressanta är att när jag som advokat uppträder i säkerhetssalar där det finns en säkerhetskontroll är det ingen som kontrollerar mig. Jag kan lyfta in precis vad som helst, vare sig det gäller häktningsförhandlingar eller huvudförhandlingar. Den tilliten bör man ha till advokater, präster och läkare. Jag är inte ensam, även om jag inte har fått med mig hela partiet ännu. Det finns ett antal remissinstanser som är inne på samma linje, och detta utan att jag har pratat med någon av dem. Det är Länsrätten i Stockholm, Kammarrätten i Jönköping, Göteborgs tingsrätt, Hovrätten över Skåne och Blekinge och kanske inte helt överraskande Sveriges advokatsamfund. Jag har inget yrkande när det gäller detta. Jag påpekar bara att det är viktigt att vi får kontroll på detta, men jag tror att det kan vara viktigt att vissa yrkesgrupper ändå slipper det.

Hur ska man då komma till rätta med narkotikaproblemen i övrigt? Jag har yrkat bifall till två reservationer. Den ena går ut på detta med en glasruta. Jag är egentligen motståndare till slutenhet och till att man gör det besvärligt och minskar humaniteten inne på anstalterna, men jag tror att det kan vara viktigt för vissa grupper att över huvud taget få träffas. Man borde i alla fall pröva detta och utvärdera det som ett sätt att förhindra denna ström av narkotika som kommer in på anstalterna. Därför yrkar Kristdemokraterna bifall till reservation 4.

Hur ska man åstadkomma drogfrihet inne på anstalterna? Man måste ha bättre kontroller inne på anstalterna med urinprov, besökskontroll och så vidare. Jag vill påstå att det är oerhört viktigt för de intagna själva att de, om vi nu hoppas att de ska återanpassas, slipper få i sig narkotika på anstalterna. Man ska hjälpa dem att förhindra att de får i sig narkotika.

Man får aldrig ge upp. Det ska finnas en humanitet i allt. De här föreslagna åtgärderna, som tas upp i reservationerna 3 och 4, tycker jag uppfyller vissa krav och kan underlätta lite för att få stopp på det hela. Därför yrkar jag bifall till dessa.

Sedan önskar jag alla mina kolleger i justitieutskottet, talmännen och övriga här en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 115 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Det är positivt att regeringen nu äntligen lägger fram en proposition om allmän inpasseringskontroll i kriminalvården. Tyvärr har det som vanligt tagit för lång tid. Åtminstone tycker vi i oppositionen att det har tagit för lång tid. Jag tycker också att det tyder på viss handlingsförlamning med att ta itu med de problem som finns inom kriminalvården.

Narkotika, mobiltelefoner och diverse olika vapen är tyvärr inte ovanligt inne i svenska fängelser. Detta har vi vetat länge och ändå har det tagit så här lång tid innan vi fått ett förslag, en proposition, på vårt bord.

Centerpartiet står bakom de begränsningar som ligger i förslaget såväl vad gäller tidsbegränsningen på tre månader med möjlighet till förlängning som begränsningen till slutna anstalter och häkten.

Det är viktigt att slå fast att åtgärderna inte ska användas generellt månad efter månad och år efter år, utan åtgärderna ska vara en extra kontroll för att sätta fokus på problem som finns på just den anstalten just då. Med en generellt pågående kontroll riskerar det att bli en rutinkontroll som egentligen inte skapar en fokusering på problemet, utan det blir kanske snarare ineffektivt. Tillämpningen av inpasseringskontrollen bör prövas vid jämna mellanrum för att se om den aktuella situationen på anstalten eller häktet verkligen ger anledning till kroppsvisitation av alla, såväl personal som besökare. Tyvärr är väl situationen i våra anstalter sådan i dag att den här kontrollen behövs alltsomoftast, men vi kan ju ha en förhoppning om att situationen blir bättre.

Fru talman! Centerpartiet vill också se de nu liggande förslagen om kroppsvisitering som ett nödvändigt ont och inte som en självklarhet. En reglering som kränker människors integritet får aldrig göras mer långtgående än vad som är nödvändigt. Det får vi aldrig glömma bort. Visar en utvärdering av de ökade inpasseringskontrollerna på slutna anstalter och häkten att de ger en god effekt som även skulle behövas på öppna anstalter för att angripa motsvarande problem, är jag öppen för att tillåta

kroppsvisitering även på öppna anstalter. Men jag tycker att det säger sig självt att det inte finns samma starka motiv ur säkerhetssynpunkt med en inpasseringskontroll på öppna anstalter som det finns på slutna.

Man kan ju tillägga att det knappast är så att remissinstanserna har krävt mer långtgående förslag, utan tvärtom har många tunga remissinstanser ställt sig tveksamma till de nu föreslagna åtgärderna.

Samtidigt som vi i Centerpartiet i dag inte är beredda att acceptera en generell användning av inpasseringskontroll på alla anstalter, vill vi se ett effektivare arbete mot narkotika inne på anstalterna. Detta är åtgärder mot och för de intagna på anstalterna och inte mot personal och besökare.

Det behövs fler narkotikahundar, urinprovtagningar och andra kontrollåtgärder. Ny teknik bör kunna användas i större utsträckning och på ett effektivare sätt när det finns misstanke om narkotikamissbruk inne på anstalterna. Detta har vi debatterat tidigare, och jag tänker inte gå djupare in på det i just denna debatt.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation 3 under punkt 6 angående andra åtgärder mot droger i anstalter och häkten, och jag står självklart även bakom det särskilda yttrandet om den så kallade glasrutan. Vi menar att glasruta ska kunna användas på försök i de fall då den intagne inte kan få besök på annat sätt.

Anf. 116 YILMAZ KERIMO (s):

Fru talman! De senaste åren har ordnings- och säkerhetsproblemen vid landets anstalter och häkten ökat. Det har visat sig att intagna i större utsträckning än tidigare har tillgång till otillåtna föremål, till exempel narkotika, vapen och mobiltelefoner.

Under år 2002 beslagtogs ca 300 mobiltelefoner vid landets samtliga anstalter. Mobiltelefonerna underlättar för de intagna att planera och genomföra brott, som narkotikahandel, men används även vid rymningar och fritagningar.

Vidare medför förekomsten av otillåtna föremål, speciellt narkotika, ordningsstörningar och ett negativt socialt klimat som försvårar återfallsförebyggande arbete. De otillåtna föremålen är självklart också ett säkerhets- och arbetsmiljöproblem för personalen.

De otillåtna föremålen tas huvudsakligen in av de personer som passerar in i anstalterna och häkten. Det finns därför ett behov för kriminalvården att i större utsträckning kunna kontrollera dessa. Det finns redan i dag möjlighet att kontrollera de intagna och deras besökare, men dessa kontrollmöjligheter räcker inte till.

I den proposition som behandlas i vårt betänkande föreslås därför att Kriminalvårdsstyrelsen ska kunna besluta att samtliga som passerar in till en viss sluten anstalt eller ett häkte ska kunna kroppsvisiteras. Syftet är att man ska söka efter otillåtna föremål. Kontrollen ska benämnas ”allmän inpasseringskontroll”. Kriminalvårdsstyrelsen kan i ett enskilt fall medge undantag från kontrollen, om det finns särskilda skäl för det.

Med kroppsvisitation avses undersökning av kläder, väskor och annat som den som undersöks bär med sig. I begreppet innefattas även kontroll med en metalldetektor. Den kontroll som föreslås kan därmed jämföras med den som tillämpas vid flygplatser.

Det finns en rad fördelar med en kontroll som omfattar alla. En allmän kontroll blir effektivare, då fler personer kontrolleras, och enklare

Prot. 2003/04:49
15 december

Allmän inpasseringskontroll i kriminalvården

att tillämpa, eftersom riskbedömningar inte behöver göras i enskilda fall. Den får lättare acceptans bland dem som kontrolleras, eftersom den inte utpekar en viss grupp som misstänkt.

En allmän kontroll skyddar även personalen – men också andra som arbetar nära de intagna – från att genom hot eller påtryckningar förmås att föra in otillåtna föremål till de intagna. Om en enskild grupp undantas från kontroll finns det risk att dessa personer i större utsträckning blir utsatta för hot och påtryckningar från de intagna.

Reservanterna har föreslagit att vissa yrkesgrupper ska undantas från kontrollen, till exempel advokater och präster. Med hänvisning till argumenteringen tidigare vidhåller majoriteten sin uppfattning att alla ska kontrolleras.

Syftet med lagförslaget är att färre otillåtna föremål ska komma in på anstalterna. Detta kommer bland annat att göra det svårare för de intagna att ägna sig åt brottsliga aktiviteter under anstaltstiden och medföra att personalen får en tryggare och säkrare arbetsmiljö.

Propositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Fru talman! Moderaterna och Folkpartiet har i reservationer föreslagit att alla anstalter, även öppna, bör omfattas. De föreslår också att beslut om allmän inpasseringskontroll ska gälla tills vidare, det vill säga inte vara tidsbegränsade. De vill med andra ord gå hårdare fram.

Från majoritetens sida anser vi att det är en bra ordning med en tidsbegränsad inpasseringskontroll. Det är angeläget att kontroller av detta slag inte förekommer i vidare mån än vad som är motiverat ur säkerhetssynpunkt. När den fastställda tiden löpt ut ska frågan om fortsatt kontroll utvärderas.

Vi inför möjlighet till inpasseringskontroll. Då får vi också se hur det fungerar. Den svenska kriminalvården har ingen tidigare erfarenhet av inpasseringskontroll av detta slag.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 117 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Yilmaz kommenterade inte några diskreta frågor som jag hade, så jag tänker naturligtvis upprepa dem.

I sitt anförande nämnde Yilmaz att det hade beslagtagits 350 mobiltelefoner. Jag kommer inte ihåg under vilken tid det var, men det är 350 för mycket. Då är min fråga till Yilmaz, som har studerat detta noga: Togs några av de mobilerna på någon öppen anstalt?

Om de tas på en öppen anstalt undrar jag om Yilmaz Kerimo tror att man kan använda dem brottsligt. Eller ringer man bara flickvänner, mödrar och vänner och bekanta? Tror Yilmaz att man också på en öppen anstalt kan använda de här mobiltelefonerna till att göra vissa beställningar, till att driva lite affärsverksamhet eller fri företagsamhet inifrån fängelset, så att det skulle vara skadligt? Eller tror Yilmaz att de mobiltelefoner som man eventuellt tar in på öppna anstalter enbart används socialt?

Anf. 118 YILMAZ KERIMO (s) replik:

Fru talman! Vi tycker att man ska ha inpasseringskontroll på slutna anstalter och i häkten ur säkerhetssynpunkt.

De öppna anstalterna ska vara öppna. Då har man bedömt att de intagna inte är en risk för allmänheten, och de ska komma ut så småningom. På slutet av sin fängelsestid ska man sitta på en öppen anstalt för att sedan kunna komma ut, och man ska också anpassa sig till det samhälle som man sedan ska leva i.

Har man samma kontroll hela tiden blir det en tickande bomb när dessa personer kommer ut. Då kommer det att bli ännu värre för dem. Vi tycker att vi ska börja med inpasseringskontroll på slutna anstalter där det finns risk för att de har otillåtna föremål. När den risken är borta förflyttas de till öppna anstalter, och då ska det vara öppna anstalter.

Anf. 119 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Fru talman! Jag förmodar att alla ska komma ut så småningom, även de som sitter på öppna anstalter.

Yilmaz talar här om tickande bomber. Jag vet inte om bomberna är mer eller mindre farliga om de har en mobiltelefon eller otillåtna föremål. Jag anser att de här tickande bomberna – det var Yilmaz eget uttryck – är farligare om de får tillgång till sådana föremål som jag förmodar att både Yilmaz och jag inte tycker att man ska ha.

Yilmaz sade det själv, så jag behöver inte upprepa det, men det är också ganska grova brottslingar som sitter på öppna anstalter. Både Yilmaz och jag tycker att man kan överföra riktigt grova brottslingar till öppna anstalter mot slutet av verkställighetstiden. Med den återfallsfrekvens som vi har kan jag, även om jag inte skulle vilja det, säga så här: En del av dem kommer tyvärr att återfå, kanske redan under anstaltstiden, och bedriva brottslighet med hjälp av bland annat mobiltelefoner. Affärsverksamhet har förekommit på slutna anstalter och naturligtvis också på öppna anstalter.

Slutligen: Kan Yilmaz tänka sig att man har en liten eller en något större hund vid inpasseringen till både öppna och slutna anstalter som, så att säga, kan vara en liten detektor och känna om det luktar lite otillåtet pulver när besökarna kommer in och när de intagna har varit på permission?

Anf. 120 YILMAZ KERIMO (s) replik:

Fru talman! Jag tror att där går skiljelinjen mellan den socialdemokratiska politiken och Moderaterna. Moderaterna vill bara ha hårdare tag. De tror att det löser alla problem, bara man låser in och kontrollerar. Med en inhuman politik ska man lösa alla problem.

Vi tycker visst att man ska ha kontroller. Det är därför vi ska börja med inpasseringskontroll på slutna anstalter. Där ska man satsa på att motivera dessa människor så att de småningom kan komma till öppna anstalter. Därefter ska de komma ut i den fria världen igen.

Det räcker inte att låsa in dem, ha hårdare kontroller och tro att de ska bli narkotikafria och att allt ska bli bra. Man bedömer att det finns behov av att införa inpasseringskontroller på slutna anstalter än så länge. Vi börjar med det. Sedan får man utvärdera det. Därefter får man se om det behövs ytterligare åtgärder. Men bara en åtgärd räcker inte. Det är olika faktorer som man ska jobba med, motivationsarbete och programverksamhet när de är inne. Sedan ska de så småningom flyttas ut till andra öppnare anstalter. Därefter ska man ge dem ett förtroende att leva ett fritt liv.

Anf. 121 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Fru talman! Jag fick inte heller svar på mina frågor. Därför ställer jag dem en gång till. Enligt propositionen får inpasseringskontrollen användas endast då det är nödvändigt för säkerheten. Jag skulle vilja få ett svar på vad nödvändigt egentligen betyder. Jag tycker att det är relativt oklart. Jag skulle vilja ställa en fråga till Yilmaz Kerimo. Anser Yilmaz Kerimo att narkotika på fängelserna alltid eller bara ibland ska bedömas vara en säkerhetsrisk?

Anf. 122 YILMAZ KERIMO (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att svaret är självklart. Att du ställer den frågan och att du inte redan kan svaret gör mig lite besviken. Nödvändigt är när man ser att det finns otillåtna föremål på anstalterna. När man ser att de har mobiltelefoner och narkotika på anstalterna måste man vidta åtgärder. Då ska man införa inpasseringskontroll. Det är ett självklart svar. Jag har inte förstått vad du undrar över.

Anf. 123 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Fru talman! Det är jättebra att jag får det svaret. Det tycker jag också. Narkotika på anstalterna är alltid ett säkerhetsproblem. Det är just därför som jag kräver att inpasseringskontroller och tillstånd för det ska vara mer än bara en temporär kontroll. Narkotikaproblemen på anstalterna i Sverige i dag är mycket stora och mycket allvarliga. Jag ser att majoriteten fortfarande, trots detta förslag som jag välkomnar, är handfallen. Jag skulle vilja ställa ytterligare en fråga till Yilmaz Kerimo. Har du börjat tänka om vad gäller glasrutan och hundarna? I så fall skulle jag se att det börjar hända någonting.

Anf. 124 YILMAZ KERIMO (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att tre månader är bra att börja med. Sedan får man utvärdera. Om det finns behov av att förlänga finns möjligheten att förlänga. Det är självklart. Tre månader är en lagom tid för att få en effekt av de åtgärder som man har tillfört. Det finns alltid möjlighet att förlänga.

Vad det gäller besöksrutan har Jeppe Johnsson tagit upp det. Det gör han alltid, varje år. Både han och jag sitter i Kriminalvårdskommittén. Den tittar på vissa åtgärder, vissa förändringar. Glasrutan är en av dem som man kanske ska börja titta på lite närmare. Jag vill inte föregripa utredningens arbete. Jag avvaktar och ser vad vi kommer fram till i kommittén innan jag kan säga något. Men bara en åtgärd räcker inte. Det

finns olika faktorer. Många åtgärder måste vidtas för att man ska kunna förebygga narkotika och allt som finns på anstalterna. En helhetssyn måste tillämpas. Kommittén tittar närmare på hur man ska effektivisera detta arbete. Vi får avvakta och se.

Anf. 125 ROLF OLSSON (v):

Fru talman! Bakgrunden till den här propositionen utgörs av ökade säkerhetsproblem inom kriminalvården. Det handlar konkret om att det i relativt stor utsträckning och på flera anstalter förekommer narkotika, vapen och mobiltelefoner. Det i sin tur underlättar och möjliggör planering och genomförande av nya brott, rymningar och fritagningar. Det är självklart en utveckling som är bekymmersam och måste föranleda åtgärder. Förslaget om allmän inpasseringskontroll bör ses i just detta sammanhang.

Fru talman! Kriminalvårdens uppgift är, som alla vet, att verkställa de straff som utdöms då någon har begått brott. Återfall i brott ska förebyggas, och verkställigheten ska vara säker och human. Det innebär självklart att återfall i brott eller drogmissbruk under verkställigheten strider mot grundtankarna och målen för kriminalvårdens verksamhet. Om vi ser på situationen när det gäller missbruk av droger på våra kriminalvårdsanstalter är det ett bekymmersamt faktum att andelen narkotikamissbrukare bland de intagna tycks öka.

Vänsterpartiet anser att det är angeläget att kriminalvården prioriterar uppbyggandet av bättre fungerande missbruksbehandling i sin verksamhet. Fler drogfria avdelningar behöver tillskapas med inslag av ökade behandlingsinsatser. Mer av motivationsarbete behövs på övriga avdelningar. Utvecklingen har tyvärr delvis gått i rakt motsatt riktning. Den utvecklingen, menar vi, måste brytas. En mer utbyggd väl fungerande missbruksbehandling är ett avgörande led i rehabiliteringen av den enskilde.

Det är Vänsterpartiets uppfattning att förstärkningar av behandlingsarbetet i kriminalvården också är ett avgörande moment i ett förebyggande arbete för att verksamt minska återfall i brott och drogmissbruk generellt i kriminalvården. Därför är det viktigt att i fortsättningen söka prioritera behandlingsinsatser i högre utsträckning än vad som skett under senare år.

Fru talman! Jag har redovisat några grundläggande synpunkter från Vänsterpartiet om vad vi anser viktigt att tänka på vid utformningen av verkställigheten i kriminalvården. Vi står bakom dessa förslag till allmän inpasseringskontroll. Det är självklart oacceptabelt med en ökad mängd narkotika, vapen och mobiltelefoner som i sin tur underlättar eller utgör grund till kriminalitet och drogmissbruk. En åtgärd som kan vara acceptabel och effektiv är att, som föreslås i betänkandet, låta Kriminalvårdsstyrelsen ha möjligheten att besluta om en allmän inpasseringskontroll. Det är då en grundförutsättning att den verkliga ska vara allmän och omfatta samtliga personer som passerar in i den aktuella anstalten eller häktet. Den ska omfatta besökare. Den ska omfatta personal. Det är otillåtna föremål som ska stå i fokus, inte skrivna meddelanden. Kriminalvårdsstyrelsen ska kunna medge undantag i enskilda fall där det får anses motiverat. Ett beslut om allmän inpasseringskontroll får avse högst tre månader. Sedan ska ett nytt beslut fattas.

Prot. 2003/04:49
15 december

Allmän inpasseringskontroll i kriminalvården

Fru talman! Ett avgörande skäl för Vänsterpartiet att ställa oss bakom de här förslagen till allmän inpasseringskontroll är just detta att bestämmelserna omfattar i princip alla, med undantag av dem som av alldeles särskilda skäl kan beviljas undantag av Kriminalvårdsstyrelsen. Det innebär att bestämmelserna är icke utpekande, icke-diskriminerande. Det är en grundförutsättning för oss. Det måste givetvis också ske i former som innebär att kränkningar undviks.

Fru talman! Vänsterpartiet vill verka för prioritering av mer behandlingsinsatser. Vi står därför givetvis bakom skrivningarna i betänkandet om att inte införa besöksrum med glasruta. Det underströks ju också av Narkotikakommissionen. Det är, menar vi, inte förenligt med strävan att inte öka slutenheten i anstalterna. Vi har inte funnit någon anledning att ändra denna inställning.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i justitieutskottets betänkande JuU7.

Anf. 126 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Fru talman! Mitt minne är inte vad det borde vara. Jag har bestämt för mig att Narkotikakommissionen föreslår att man ska införa glasruta. De kan väl inte ha helt fel.

Jag skulle bara vilja fråga Rolf det som jag frågade Yilmaz. Kan det inte vara skadligt att plocka in mobiltelefoner på en öppen anstalt, eller är det någon sorts belöning man ska få när man har kvalificerat sig för en öppen anstalt? Kan man inte ställa till skada, göra små beställningar och ringa olämpliga samtal också från en öppen anstalt?

Anf. 127 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja säga att en placering i öppen anstalt inte sker slumpvis. Det sker utifrån en planering. Det är en person som utifrån en helhetsbedömning ska kunna klara en sådan placering som en öppen anstalt innebär.

Därför tycker jag att den här åtgärden, som måste anses vara en extraordinär åtgärd, ska användas med urskillning. Det ska vara en selektiv åtgärd och inte slå över hela linjen. Jag tycker att det bör vara huvudprincipen. Därför ska detta vara förbehållet slutna anstalter och häkten.

Det är också så, om jag ska se på det hela lite kritiskt fundersamt, att åtgärderna för att klara bevakningen och inpasseringskontrollen på den öppna anstalten kräver mycket mer. Det är inte avgörande, men det är en detalj i det hela. Jag tror att det är klokt och vist att börja med den här varianten och kunna införa detta vid de slutna anstalterna och häktena.

Anf. 128 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Fru talman! Rolf pratar om att det ska vara selektiva åtgärder. Det är fortfarande tre månader som gäller. Det hade varit tre månader också på en öppen anstalt. Det hade inte varit för evigt där heller med de regler som utskottsmajoriteten kommer att rösta igenom.

För min del skulle det vara intressant att studera om grova brottslingar som så att säga gör sin sista tid på öppen anstalt aldrig återfaller. Jag tror tyvärr inte att det är riktigt så. Många av de grova brottslingarna är betydligt mer beräknande än så.

Sedan delar jag Rolfs uppfattning att det är oerhört viktigt med vård och behandling i fängelserna. Jag kan bara säga att den kriminalvård vi har nu faktiskt får tummen ned av RFHL. Riksförbundet för hjälp åt narkotika- och läkemedelsberoende, RFHL, kallar den besparingsplan som nu föreligger för en krigsförklaring. Vi har i och för sig inte tagit ställning till den, men vi tar snart ställning till budgeten och det kräver de besparingarna. Hur vill Rolf jobba vidare för att pengarna också ska räcka till den angelägna vården och behandlingen? RFHL ser det som en krigsförklaring.

Anf. 129 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag råkar känna en del framträdande företrädare för RFHL. Jag är fullkomligt övertygad om att de är helt överens med mig om att det måste till en hårdare satsning på en behandling inom ramen för kriminalvården. Det är där de stora bekymmersamma bristerna finns. Det är på det viset vi kan förebygga och motverka det utbredda missbruk som finns och bygga upp människorna igen utifrån rediga behandlingsplaner. Det är på den bogen vi i första hand måst satsa nya medel. Vi ska jobba på det under de kommande åren.

I första hand ska vi åter bygga upp behandlingsarbetet och göra det starkare. Vi ska skapa balans. Det måste till kontrollåtgärder också, men jag tror att det i första hand är behandling av missbruk som måste till för att också den vägen faktiskt minska efterfrågan på missbrukssidan inne på anstalterna. Om det är jag fullkomligt övertygad att RFHL håller med mig.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 december.)

11 § Gemensamma brottsutredningsgrupper inom EU

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU10

Gemensamma brottsutredningsgrupper inom EU (prop. 2003/04:4).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 16 december.)

12 § Antalet justitieråd

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU11

Antalet justitieråd (prop. 2003/04:23).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 16 december.)

Prot. 2003/04:49
15 december

*Allmän inpasserings-
kontroll i kriminal-
vården*

13 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
2003/04:51 Kust- och insjöfiske samt vattenbruk

Motion
med anledning av prop. 2003/04:44 Nordisk konvention om social trygghet
2003/04:Sf15 av Carl-Axel Johansson (m)

Utrikesutskottets betänkanden
2003/04:UU4 Europeiska unionens utvidgning 2004
2003/04:UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Skatteutskottets betänkanden
2003/04:SkU7 Slopade beskattning av arv till make och sambo
2003/04:SkU9 Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskattereglerna vid generationsskiftet i företag, m.m.
2003/04:SkU10 Fastighetstaxering och beskattning av tredimensionellt avgränsade fastigheter
2003/04:SkU11 Vissa skattefrågor rörande fastigheter och bostadsrätter
2003/04:SkU12 Förmån av tandvård och övertagande av pensionsutfästelser, m.m.
2003/04:SkU18 Kontroll av postförsändelser

Näringsutskottets betänkande
2003/04:NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv

14 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 15 december

2003/04:204 av *Gunnar Hökmark* (m) till statsminister Göran Persson
Försvarsberedningen och Nato
2003/04:205 av *Nina Lundström* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Bristen på bostäder för studerande

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 januari 2004.

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Prot. 2003/04:49
15 december

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 15 december

2003/04:471 av *Ingela Thalén* (s) till statsrådet Berit Andnor
Bostadsanpassningsbidraget

2003/04:472 av *Annelie Enochson* (kd) till statsrådet Hans Karlsson
Svenska forskares situation på arbetsmarknaden

2003/04:473 av *Désirée Pethrus Engström* (kd) till kulturminister Marita
Ulvskog

Julkalendern och sexualiseringen av det offentliga rummet

2003/04:474 av *Lars Tysklind* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist

Dialog och samråd inför Fiskeriverkets beslut

2003/04:475 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till justitieminister Thomas
Bodström

Tolkning och rättssäkerhet i rättsprocesser

2003/04:476 av *Birgitta Ahlqvist* (s) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Föräldrabalken och barnperspektiv

2003/04:477 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Avrättningen av kurdiska politiska fångar i Iran

2003/04:478 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Demokratisering i Turkiet

2003/04:479 av *Carina Hägg* (s) till utrikesminister Laila Freivalds
Tortyrredskap

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 20 januari 2004.

16 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmälades att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 15 december

2003/04:389 av *Karin Granbom* (fp) till statsrådet Carin Jämtin
Utveckling av ej kommersiellt gångbara läkemedel

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 20 januari 2004.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 7 §
anf. 43 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 88 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till kulturutskottet och trafikutskottet.....	1
3 § Återkallelse av motion.....	1
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
6 § Förnyad bordläggning.....	2
7 § Rättsväsendet	3
Justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU1	3
Anf. 1 BEATRICE ASK (m).....	3
Anf. 2 TORKILD STRANDBERG (fp).....	5
Anf. 3 RAGNWI MARCELIND (kd)	8
Anf. 4 ALICE ÅSTRÖM (v).....	10
Anf. 5 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	12
Anf. 6 ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	13
Anf. 7 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	13
Anf. 8 ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	14
Anf. 9 BEATRICE ASK (m) replik	14
Anf. 10 ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	15
Anf. 11 BEATRICE ASK (m) replik	15
Anf. 12 ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	16
Anf. 13 JOHAN LINANDER (c).....	16
Anf. 14 SUSANNE EBERSTEIN (s).....	18
Anf. 15 BEATRICE ASK (m) replik	21
Anf. 16 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik.....	21
Anf. 17 BEATRICE ASK (m) replik	22
Anf. 18 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik.....	22
Anf. 19 JOHAN LINANDER (c) replik.....	23
Anf. 20 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik.....	23
Anf. 21 JOHAN LINANDER (c) replik.....	24
Anf. 22 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik.....	24
Anf. 23 TORKILD STRANDBERG (fp) replik.....	24
Anf. 24 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik.....	25
Anf. 25 TORKILD STRANDBERG (fp) replik.....	25
Anf. 26 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik.....	25
Anf. 27 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	25
Anf. 28 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik.....	26
Anf. 29 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	26
Anf. 30 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik.....	27
Anf. 31 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	27
Anf. 32 JOHAN LINANDER (c) replik.....	29
Anf. 33 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	30
Anf. 34 JOHAN LINANDER (c) replik.....	30
Anf. 35 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	30
Anf. 36 TORKILD STRANDBERG (fp) replik.....	30

Anf. 37	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	30
Anf. 38	TORKILD STRANDBERG (fp) replik	31
Anf. 39	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	31
Anf. 40	BEATRICE ASK (m) replik	31
Anf. 41	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	32
Anf. 42	BEATRICE ASK (m) replik	32
Anf. 43	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	32
Anf. 44	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	32
Anf. 45	BEATRICE ASK (m) replik	36
Anf. 46	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik	37
Anf. 47	BEATRICE ASK (m) replik	37
Anf. 48	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik	38
Anf. 49	JOHAN LINANDER (c) replik	38
Anf. 50	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik	39
Anf. 51	JOHAN LINANDER (c) replik	39
Anf. 52	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik	39
Anf. 53	RAGNWI MARCELIND (kd) replik	40
Anf. 54	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik	41
Anf. 55	RAGNWI MARCELIND (kd) replik	41
Anf. 56	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik	42
Anf. 57	TORKILD STRANDBERG (fp) replik	42
Anf. 58	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik	43
Anf. 59	TORKILD STRANDBERG (fp) replik	43
Anf. 60	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik	44
Anf. 61	JEPPE JOHNSSON (m)	44
Anf. 62	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	47
Anf. 63	JEPPE JOHNSSON (m) replik	47
Anf. 64	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	47
Anf. 65	JEPPE JOHNSSON (m) replik	48
Anf. 66	HILLEVI ENGSTRÖM (m)	48
Anf. 67	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	51
Anf. 68	HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	51
Anf. 69	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	52
Anf. 70	HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	52
Anf. 71	JAN ERTSBORN (fp)	52
	(Beslut skulle fattas den 16 december.)	54
8 §	En europeisk arresteringsorder	55
	Justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU8	55
Anf. 72	SUSANNE EBERSTEIN (s)	55
Anf. 73	ALICE ÅSTRÖM (v)	55
Anf. 74	JOHAN LINANDER (c)	57

Anf. 75	ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	59
Anf. 76	JOHAN LINANDER (c) replik.....	59
Anf. 77	ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	59
Anf. 78	JOHAN LINANDER (c) replik.....	60
Anf. 79	LEIF BJÖRNLOD (mp).....	60
Anf. 80	JOHAN LINANDER (c) replik.....	61
Anf. 81	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	62
Anf. 82	JOHAN LINANDER (c) replik.....	62
Anf. 83	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	62
Anf. 84	LENNART NILSSON (s).....	62
Anf. 85	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	63
Anf. 86	LENNART NILSSON (s) replik.....	64
Anf. 87	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	64
Anf. 88	LENNART NILSSON (s) replik.....	64
Anf. 89	ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	64
Anf. 90	LENNART NILSSON (s) replik.....	64
Anf. 91	ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	65
Anf. 92	LENNART NILSSON (s) replik.....	65
Anf. 93	BEATRICE ASK (m).....	66
Anf. 94	ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	66
Anf. 95	BEATRICE ASK (m) replik.....	67
Anf. 96	ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	67
Anf. 97	BEATRICE ASK (m) replik.....	67
Anf. 98	KARIN GRANBOM (fp).....	68
Anf. 99	PETER ALTHIN (kd).....	69
	(Beslut skulle fattas den 16 december.).....	70

9 § Rambeslut om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi..... 70

	Justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU9.....	70
Anf. 100	SUSANNE EBERSTEIN (s).....	70
Anf. 101	CECILIA MAGNUSSON (m).....	71
Anf. 102	ELISEBEHT MARKSTRÖM (s).....	73
Anf. 103	CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	74
Anf. 104	ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik.....	75
Anf. 105	CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	75
Anf. 106	ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik.....	76
Anf. 107	KARIN GRANBOM (fp).....	76
Anf. 108	RAGNWI MARCELIND (kd).....	78
Anf. 109	ROLF OLSSON (v).....	79
Anf. 110	JOHAN LINANDER (c).....	80
	(Beslut skulle fattas den 16 december.).....	81

10 § Allmän inpasseringskontroll i kriminalvården 82

	Justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU7.....	82
Anf. 111	SUSANNE EBERSTEIN (s).....	82
Anf. 112	JEPPE JOHNSON (m).....	82
Anf. 113	KARIN GRANBOM (fp).....	84
Anf. 114	PETER ALTHIN (kd).....	86
Anf. 115	JOHAN LINANDER (c).....	87
Anf. 116	YILMAZ KERIMO (s).....	88

Anf. 117 JEPPE JOHNSSON (m) replik	89
Anf. 118 YILMAZ KERIMO (s) replik	90
Anf. 119 JEPPE JOHNSSON (m) replik	90
Anf. 120 YILMAZ KERIMO (s) replik	90
Anf. 121 KARIN GRANBOM (fp) replik	91
Anf. 122 YILMAZ KERIMO (s) replik	91
Anf. 123 KARIN GRANBOM (fp) replik	91
Anf. 124 YILMAZ KERIMO (s) replik	91
Anf. 125 ROLF OLSSON (v)	92
Anf. 126 JEPPE JOHNSSON (m) replik	93
Anf. 127 ROLF OLSSON (v) replik	93
Anf. 128 JEPPE JOHNSSON (m) replik	93
Anf. 129 ROLF OLSSON (v) replik	94
(Beslut skulle fattas den 16 december.)	94
11 § Gemensamma brottsutredningsgrupper inom EU	94
Justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU10	94
(Beslut skulle fattas den 16 december.)	94
12 § Antalet justitieråd	94
Justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU11	94
(Beslut skulle fattas den 16 december.)	94
13 § Bordläggning	95
14 § Anmälan om interpellationer	95
15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	96
16 § Anmälan om skriftligt svar på fråga	96
17 § Kammaren åtskildes kl. 16.04.	97

